

Torsdagen den 28 november

Kl. 12.00–12.04
14.00–18.49

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 7 november justerades.

§ 2 Meddelande om parentation

Tredje vice talmannen meddelade att *onsdagen den 4 december kl. 16.00* skulle parentation hållas för att hedra minnet av riksdagsledamoten Lars Wistedt.

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2024/25:219

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:219 Gemensam nordisk läkemedelsupphandling och beredskap
av Eva Lindh (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 18 december 2024.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 21 november 2024

Socialdepartementet

Acko Ankarberg Johansson (KD)

Enligt uppdrag

Johanna Mihaic

Rättschef

Interpellation 2024/25:220

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:220 Skillnader i elpris mellan de olika elprisområdena

av Monica Haider (S)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 9 december 2024.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 27 november 2024
Klimat- och näringslivsdepartementet
Ebba Busch (KD)
Enligt uppdrag
Maria Åhrling
Expeditionschef

Interpellation 2024/25:233

Till riksdagen
Interpellation 2024/25:233 Fungerande snöröjning
av Gunilla Svantorp (S)
Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 13 december 2024.
Skälet till dröjsmålet är att det är fullbokat i kammaren.
Stockholm den 27 november 2024
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Andreas Carlson (KD)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:
2024/25:FPM8 Stärka Europas forskning och innovation: ERA:s väg och riktning framåt COM(2024) 490 till utbildningsutskottet

§ 5 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Skrivelse
2024/25:35 till trafikutskottet

*Genomförande av det
nya blåkortsdirektivet*

§ 6 Genomförande av det nya blåkortsdirektivet

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2024/25:SfU6
Genomförande av det nya blåkortsdirektivet (prop. 2024/25:18)
föredrogs.

Anf. 1 MAGNUS RESARE (M):
Fru talman! Det kanske inte blir någon vild debatt här i dag, eftersom det råder konsensus i denna fråga. Men jag vill ändå säga några ord om detta.

Detta är ytterligare ett steg i den moderatledda regeringens arbete för att få ordning på migrationen till Sverige och göra Sverige till ett rikare land.

Vi pratar ofta i den här talarstolen om de negativa konsekvenserna av den invandringspolitik som har förts under de gångna åren. Det är viktigt att vi gör det. Det är viktigt att vi belyser de problem som har kommit i och med en alltför hög migration, som har saknat koppling till någon som helst integrationspolitik.

Vi tar tag i de problemen just nu. Senast i går fick vi ett väl avvägt och ”lagomt” förslag om informationsplikt, som jag tror kommer att bidra till att vi får ett bättre Sverige, ett tryggare Sverige och ett Sverige som vi alla kan trivas med att leva och bo i.

Vi ska fortsätta arbetet med att göra Sverige till ett tryggare land. Det finns negativa effekter av den migrationspolitik som har förts. Men vi får inte glömma att det finns väldigt mycket positiv migration till det här landet och att majoriteten av migrationen ändå har varit positiv. Det är inte majoriteten som är dålig. Det är den lilla klick människor som har kommit hit och som inte borde vara här som vi inte vill ha här.

Därför vill vi moderater med hopp prata om den positiva migrationen, och det gör vi i dag när vi inför detta. Vi gör det enklare för människor att komma till Europa för att jobba, för att göra Sverige rikare och för att få våra företag att gå bättre, vilket garanterar att vi har en fungerande välfärd även i framtiden.

Jag tycker att det är oerhört positivt att man gör alla möjliga regel-förenklningar när det kommer till att få hit arbetskraftsinvandring. Vi har gått ifrån ett system där det har tagit flera månader att få ett arbetstillstånd i Sverige, vilket gjort att många talanger eller särskilt kompetenta åkt någon annanstans i världen där det gått snabbare att få ett uppehållstillstånd och ett arbetstillstånd. Nu tar det ett par tre veckor att få ett arbetstillstånd i Sverige om man är högkvalificerad och om man kan bidra till vår välfärd på något sätt. Det är positivt.

Blåkortsdirektivet är ett komplement till detta, som vi tror kommer att attrahera talanger från hela världen till vårt land för att göra vårt land lite bättre.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

§ 7 En rätt för licenshavare att behandla uppgifter om lagöverträdelser

Kulturutskottets betänkande 2024/25:KrU2

En rätt för licenshavare att behandla uppgifter om lagöverträdelser (prop. 2024/25:5)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 10.)

Prot. 2024/25:39
28 november

*Genomförande av det
nya blåkortsdirektivet*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.04 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

§ 8 Frågestund

Anf. 2 TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av statsrådet Camilla Waltersson Grönvall, utbildningsminister Johan Pehrson, försvarsminister Pål Jonson och statsrådet Erik Slottner.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Frågan ska därmed inte avse till exempel förhållanden inom politiska partier. Statsrådet Camilla Waltersson Grönvall besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Resurser till skolan

Anf. 3 PAULA ÖRN (S):

Herr talman! Min fråga går till utbildningsminister Johan Pehrson. Nya siffror från Statistiska centralbyrån visar nu svart på vitt hur situationen ser ut i landets skolor när det gäller resurser. Kostnaden per elev minskar dramatiskt. På gymnasiet, statsrådets ansvarsområde, är resurserna de lägsta på tio år. Och de fristående skolorna drar ned 25 procent mer än de kommunala.

Regeringen har tvingat fram massiva nedskärningar på skolan genom att staten inte alls täcker upp för den kostnadskris som inflationen har orsakat i skolan. Därför väljer vi socialdemokrater i budget efter budget att satsa mångmiljardbelopp mer än regeringen på skolan.

Hur menar utbildningsministern att staten har tagit sitt ansvar för finansieringen av skolan och gymnasieskolan när kostnaden per elev i fasta priser är den lägsta på tio år?

Anf. 4 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Få saker är så viktiga som att unga människor får tillgång till en god utbildning. Det är med bestörtning vi ser hur så många elever lämnar nionde klass som i praktiken funktionella analfabeter. Man får mycket svårt att kunna bidra till sin egenmakt över framtiden när man inte kan läsa, skriva och räkna.

Regeringen tar ansvar för skolan på så sätt att vi nu återreglerar viktiga delar av den, till exempel tillgången på bibliotek för att stärka förutsättningarna för läsning. Fler böcker i skolan och ut med skärmarna – det där har Paula Örn också hört talas om.

Vi gör en av de största satsningarna i andel vad gäller statens resurser till den svenska skolan. Men faktum är att Socialdemokraterna tyvärr kommunaliserade skolan för ett antal år sedan. Det var ett misstag.

Prot. 2024/25:39
28 november

Frågestund

Anf. 5 PAULA ÖRN (S):

Herr talman! Nu pratar vi om budgetförutsättningarna här och nu. I vår budget lägger vi socialdemokrater 3 miljarder mer än regeringen till grundskolan och 6 miljarder mer i uppräknings statsbidragen till kommuner och regioner. Det hade till exempel räckt till en pedagog mer i varje klass i årskurs 1.

Vi har råd med det eftersom vi säger nej till regeringens skattesänkningar för de allra rikaste. Varför prioriterar inte regeringen dagens elever och deras möjlighet till mer lärarledd undervisning framför skattesänkningar för dem som tjänar allra mest?

(Applåder)

Anf. 6 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Regeringen ger stora tillskott i en svår tid. Man ska komma ihåg att både kommuner och regioner har drabbats hårt av den senaste tidens mycket höga inflation. Vi vidtar stora kompensatoriska åtgärder.

En viktig del av den återreglering som regeringen arbetar för är att införa en nationell skolpengsnorm, för det ser olika ut mellan olika kommuner. Och alldeles för många kommuner satsar i dag för lite.

Rätten till ledsagning

Anf. 7 MONA OLIN (SD):

Herr talman! Min fråga går till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall.

När Nicolina Pernheim tog brons i judo vid Paralympics i Paris satt socialtjänstministern på läktaren och hejade. Men eftersom Nicolinas ledsagning sedan dess har dragits in kan det ha varit hennes sista internationella tävling.

I somras lämnade riksdagen ett tillkännagivande om att reglera ledsagarinsatsen i en särskild lag för att stärka rättssäkerheten. Utan insatser riskerar fler att förlora möjligheten till ett aktivt liv, i strid med LSS-lagens intentioner. Regeringen måste säkerställa att ledsagarservice blir tillgänglig för alla som behöver den.

Med tanke på den dramatiska minskningen av beviljad ledsagarservice för personer inom personkrets 3 är min fråga till ministern: Hur planerar regeringen att säkerställa att rättigheten till ledsagning stärks och att inte fler framtidsdrömmar släcks på grund av indragen ledsagning?

Anf. 8 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Tack till ledamoten för en mycket viktig fråga! Jag vill börja med att säga att det verkligen är ledsamt att ta del av de här uppgifterna.

Ledsagning är en otroligt viktig förutsättning för många personer som är blinda eller synskadade att kunna leva ett självständigt liv och ta del av samhället på lika villkor som alla andra.

LSS-lagstiftningen är en kommunal lagstiftning, och här faller ansvaret oerhört tungt på kommuner när de gör sina bedömningar. Det som oroar mig alldeles särskilt är när personers olika förutsättningar inte har förändrats men besluten ändå gör det.

Anf. 9 MONA OLIN (SD):

Herr talman! Regeringen har nu ett stort ansvar att agera på tillkännagivandet för att säkerställa att ledsagarservice blir en insats för alla som har behov av den. Det är avgörande för att kunna skapa ett samhälle som verkligen inkluderar alla.

När kan vi förvänta oss konkreta åtgärder för att reglera ledsagarservice i en särskild lag? Och vilka steg kommer regeringen att ta för att säkerställa att kommunerna följer en tydligare och mer rättssäker praxis i väntan på denna lag?

Anf. 10 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Till att börja med måste jag utgå från att kommunerna följer den lag som gäller i dag i Sverige och som har gällt i 30 år.

Vi ska inte ersätta en lag som inte verkar följas fullt ut med en annan lag, utan vi måste börja med att analysera. Vad är skälen till att allt fler kommuner väljer att göra andra bedömningar än de som initialt har gjorts när det gäller LSS? Regeringen kommer att återkomma i frågan, och detta bereds just nu i Regeringskansliet.

Skattesänkningar och socialtjänsten

Anf. 11 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Herr talman! Man måste förstå att glädjen och uppsluppenheten på Harpsund var stor i höstas när man fick glädjebeskedet av finansministern att alla ministrar kommer att få 45 000 kronor extra i sänkt skatt nästa år.

Lika stor glädje tror jag inte att kommunerna känner när de inte kan räkna med att få några som helst uppräkningsfrån regeringens sida av de statsstöd de får för att kompensera de kostnadsökningar som finns.

Socialtjänsten är ett av de främsta försvaren när det gäller att vi ska kunna förebygga gängkriminalitet och annan social misär i samhället. Socialsekreterarna kanske kan räkna med att få mellan 200 och 300 kronor i sänkt skatt i månaden.

När kommunerna nu kommer att behöva skära ned ännu mer är frågan: Är det här en rimlig prioritering av regeringen att göra?

Anf. 12 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag tackar så mycket för frågan.

Regeringen gör nu en historisk omläggning av socialtjänstens arbete. Vi vill att den ska arbeta för att förebygga i stället för att reagera när det bland annat gäller våra utsatta barn och unga.

För att kunna göra denna historiskt stora omläggning, där vi nu bland annat prioriterar nästan 10 miljarder kronor till en ny socialtjänstlag och

också gör omfattande satsningar på en rad förebyggande reformer, har det varit väldigt väsentligt att regeringen har vunnit kampen mot inflationen, en inflation som vi ärvde men som vi nu framgångsrikt har bekämpat. Det innebär att vi har kunnat frigöra åtskilliga miljarder till satsningar för att kunna göra det som vi lovade väljarna: att vända en mycket allvarlig situation i vårt land.

Prot. 2024/25:39
28 november

Frågestund

Anf. 13 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Herr talman! Men det är ju inte det regeringen gör. Det regeringen gör är att man inte ger kommunerna och regionerna den uppräkningsnivå som de behöver för att kunna bibehålla dagens nivå på skola, äldreomsorg, sjukvård och socialtjänst – just de områden som är så otroligt viktiga för att vi ska kunna ha ett samhälle som fungerar och kunna förebygga den typ av social misär som vi har.

Varför väljer regeringen att sänka skatterna mest för sig själva i stället för att kompensera kommunerna i de här frågorna?

Anf. 14 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag tackar så mycket för följdfrågan.

Det regeringen nu gör, som jag sa, är att vi har bekämpat inflationen. Det har varit en förutsättning för att kunna göra investeringar i de viktiga delar där vi ser att vi behöver investera för att vända situationen i ett oerhört allvarligt läge. Då är det viktigt att vi också kan säkra en ökad tillväxt, vilket vi nu har helt andra förutsättningar att göra.
(Applåder)

Politisk samverkan om AI

Anf. 15 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Herr talman! Min fråga går till digitaliseringsministern.

Vi har precis haft en AI-kommission som har presenterat sin rapport med 75 förslag till den svenska regeringen om hur man kan utveckla AI i det här fina landet. Det kan bidra till förenkling av vår vardag med olika tjänster, och det kan bidra till förbättring av vår produktivitet, också där med olika tjänster. Det kan också vara en förutsättning för att vi över huvud taget ska kunna konkurrera med resten av världen.

I dagsläget sitter Sverige inte i förarsätet – det kan vi konstatera, och det konstaterar också kommissionen. Det kanske är Kina och USA med flera som sitter i förarsätet. Vi kanske ligger lite mer i bakluckan och dunsar med längs vägen, och det kanske inte är riktigt där vi vill vara.

Det AI-kommissionen efterfrågar är ledarskap och politiskt samförstånd. Därför vill jag fråga digitaliseringsministern: När kommer regeringen att visa lite ledarskap och bjuda in till samtal för att nå politiskt samförstånd på området?

Anf. 16 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Jag tycker att regeringen visar ett stort ledarskap i frågan. Bara det faktum att vi tillsatte AI-kommissionen var ett sätt att visa ledarskap, eftersom regeringen ville få konkreta förslag på hur vi kan vässa Sverige som en

digitaliseringsnation i framkant. AI spelar här en stor roll i dag och kommer att spela en allt större roll framöver. Ledamoten nämnde själv flera av de fördelar som finns med en ökad användning av AI.

Regeringen har också de här två första åren vidtagit ett flertal åtgärder för att främja användningen av AI. En av de mest intressanta är att Integritetsskyddsmyndigheten och Myndigheten för digital förvaltning har fått ett uppdrag, som kommer att redovisas nu i januari, att ta fram vägledning till kommuner, regioner och myndigheter om hur man kan använda AI och göra det på ett juridiskt och etiskt tryggt sätt. Detta har nämligen visat sig vara ett av de största hindren för användning av AI i offentlig sektor.

Anf. 17 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Herr talman! Jag tackar så jättemycket för svaret.

Jag har inte påstått att det är stillestånd. Jag har bara sagt att vi kanske inte leder. Det är lite skillnad.

Detta rör frågor kopplade till sådant som hur vi använder offentliga data och vilka öppna modeller vi ska ha. Det är massor av tekniska frågor, såklart. En fråga som ligger mig särskilt varmt om hjärtat är skolan, som över huvud taget inte var med i rapporten. När vi pratar med regeringen är det en ganska öppen fråga om AI över huvud taget ska användas ordentligt där.

Men jag kommer tillbaka till frågan om samförstånd. Ska vi träffas brett i riksdagen och se om vi kan ta Sverige fram till en ledarplats inom AI?

Anf. 18 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! När det gäller just den konkreta frågan får vi väl se. Det finns ingen inbjudan på bordet nu, och det kommer nog inte att komma någon före jul heller. Det är dock mycket möjligt att det kommer att komma en.

Vi jobbar nu för fullt inte minst med att ta fram en ny digitaliseringsstrategi. Nu har vi fått 75 konkreta förslag av AI-kommissionen. Ett av dessa 75 kunde jag omhänderta redan på presskonferensen genom att ge ett stort antal myndigheter uppdrag i sina regleringsbrev att jobba med frågan på ett tydligare sätt.

Vi har redan under de här två åren vidtagit en del åtgärder. Det kommer att komma mycket mer. Jag tror också att vi kommer att nå politisk enighet i de här frågorna.

Försvarsmakten och havsbaserad vindkraft

Anf. 19 JAN RIISE (MP):

Herr talman! Jag har en fråga till försvarsministern.

Vi fick för ett par veckor sedan besked om att 13 av 14 projekt för havsbaserade vindkraftsparker hade fått avslag på sina ansökningar. Det finns säkert mycket att säga om det, men jag tänker i första hand prata lite om de krav som ställs på Försvarsmakten. Detta har diskuterats här tidigare, bland annat i en interpellationsdebatt som handlade om Försvarsmaktens regleringsbrev.

I den tidigare regeringens regleringsbrev fanns det ett stycke med krav på Försvarsmakten att fortsätta utveckla förmågan till tidig dialog och samverkan i planeringsprocessen för förnybar energiproduktion. Det avsnittet togs bort inför 2023. Försvarsministern förklarade då att samma krav finns i Försvarsmaktens instruktion. Det gör det för all del, men det är inte så proaktivt. Det kallas att redovisa myndighetens medverkan i beredning av ärenden rörande detta.

Jag skulle vilja fråga om det inte finns skäl att behålla eller återinföra ett mer proaktivt önskemål eller krav på Försvarsmakten i regleringsbrevet.

Anf. 20 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Jag tackar Jan Riise för frågan.

En del i detta är att det återfinns i instruktionen, precis som Jan Riise sa, hur man ska jobba med samexistensfrågor. En annan del är att Försvarsmakten fått i uppdrag att redovisa hur man arbetar med dessa frågor. Där har Försvarsmakten gjort ett mycket uppskattat arbete. Man har varit tydlig med att vi nu behöver gå mot ett anvisningssystem så att alla aktörer vet var det kan vara bra att ansöka om havsbaserad vindkraft och var man inte bör göra det.

Ytterligare en del är att Försvarsmakten har tillförts mer resurser för att korta ned handläggningstiderna – inte minst på militärregionerna, där man har anställt ett antal personer för detta. Försvarsmakten vill ju också ha säkra, snabba och förutsägbara processer.

Anf. 21 JAN RIISE (MP):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Jo, det är riktigt. I Försvarsmaktens årsredovisning för 2023 ägnar man ganska mycket plats åt detta, måste jag ändå säga. Det talas om stora utmaningar med dagens planerings- och tillståndprocesser och att dessa frågeställningar och problembilder är nya frågor för länsstyrelsernas projektorganisationer.

Detta är väl en klassisk målkonflikt som man måste försöka lösa – att man har olika utgångspunkter för det man vill klara av. Jag undrar återigen om det inte vore bra med en mer proaktiv bild i årets regleringsbrev.

Anf. 22 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Jag vill tacka Jan Riise för den konstruktiva tonen i frågan. Mer förutsägbara och snabba processer måste vi åstadkomma.

En av de åtgärder som vi också har vidtagit är att tillföra medel till länsstyrelserna så att de kan hantera säkerhetsklassad information och ta del av de handlingar som Försvarsmakten delar med sig av.

Jag tycker dock inte att det finns något skäl att slentrianmässigt lägga in saker i regleringsbrevet. Om Försvarsmakten gör ett arbete, man redovisar det och det är tillfyllest tycker jag inte att det finns skäl att lägga in det i regleringsbrevet en gång till bara för att säga att man har gjort det.

(Applåder)

Frågestund

Anf. 23 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr talman! Min fråga går till försvarsminister Pål Jonson.

Det talas mycket om att det går att fördjupa det nordiska försvarssamarbetet, speciellt nu när vi har blivit Natoallierade tillsammans med Finland och saker blivit lite annorlunda. Vad sker egentligen i praktiken i den här frågan? Hur arbetar regeringen med detta?

Anf. 24 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Tack för frågan, Alexandra Anstrell!

Genom att Sverige och Finland nu är allierade i Nato skapas helt nya förutsättningar för att fördjupa vårt försvarssamarbete. I och med att alla länder nu omfattas av artikel 5 har vi samma konstruktion för vår säkerhet i såväl fred som kris och krig. Men framför allt omfattas vi alla av Natos gemensamma försvarsplanering.

I förra veckan hade vi möte i Köpenhamn i Nordefco-kretsen. Det sker nu rätt snabba framsteg med det som heter militär rörlighet. Det handlar om att kunna transportera mycket militär materiel över de nordiska gränserna. Det är inte minst kopplat till samarbetet mellan Sverige, Finland och Norge.

Nu kommer vi också att arbeta för att etablera gemensamma transportkorridorer, med tanke på hur militärgeografin ser ut. Det handlar om att ta bort tekniska, juridiska och administrativa hinder. Och det handlar om att stärka infrastrukturen i alla dess delar, så att vi får ett effektivare nordiskt försvarssamarbete.

Det är några exempel på det som Alexandra Anstrell frågade om.

Anf. 25 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr talman! Tack för svaret, försvarsministern!

Sverige är också ett arktiskt land. Vi ses som extremt duktiga på vår verksamhet i subarktiskt klimat. Hur arbetar regeringen med att stärka det arktiska samarbetet, utöver det nordiska? Och är våra färdigheter på det området något som vi får ta med oss in i Nato?

Anf. 26 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Det är bekant att Ryssland har stärkt sina militära befästningar i och kring det arktiska området. Man har varit där förut, och nu har man börjat återbesätta sig där.

Det måste vi naturligtvis hantera. Det gör vi genom det förra totalförsvarsbeslutet, och vi gör det även i det beslut som jag hoppas att riksdagen ska fatta i december. Det handlar om att stärka den militära närvaron i norra Sverige. Det har vi gjort genom att återupprätta både nya organisationsenheter och ett starkare samarbete.

Vi tar inte minst med vår subarktiska försvarsförmåga in i Nato.

Anf. 27 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Johan Pehrson.

Regeringen har prioriterat att bygga ut vuxen- och yrkesutbildningarna. Det handlar om fler platser inom yrkesvux och tillskott till yrkeshögskoleutbildningar. För att stärka yrkesvux satsar regeringen 1,3 miljarder. Det motsvarar cirka 16 500 platser per år från och med i år. Regeringen föreslår också ett tillskott på 385 miljoner till yrkeshögskoleutbildning för kommande år.

Det är bra. Men samtidigt ser vi kristdemokrater den viktiga roll som folkhögskolorna har för folkbildningen men också för vuxenutbildningen. Folkhögskolorna kan möta behov i samhället till följd av arbetslöshet, kompetensförsörjning och invandring och hos personer som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden.

På vilket sätt vill ministern uppvärdera folkhögskolorna och inte bara yrkeshögskolan?

Anf. 28 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Frågan om utbildning och bildning är central. Det är fundamentet för vår demokrati, för vårt välstånd och faktiskt för ett anständigt och civiliserat samhälle.

Jag tycker att vi ska vara noga med att säga att vi gör en viktig omläggning av arbetet med folkbildningen, där folkhögskolorna spelar en central roll. De har drabbats av den höga inflationen, precis som andra verksamheter, vanligt folk, kommuner och regioner, organisationer och samhället i övrigt.

Regeringen har skjutit till permanenta resurser till folkhögskolorna. Jag vet att de tycker att det inte är tillräckligt. Men det finns kanske mer att göra där. Jag välkomnar att Kristdemokraterna driver på detta. Vi behöver vara många som pratar om folkbildning i dess rätta bemärkelse.

Anf. 29 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman och statsrådet! Jag lovar att vi ska driva på detta. Vi är varma förespråkare av den svenska folkbildningen, som innefattar både folkhögskolor och studieförbund. Därför är statsbidraget till folkbildningen fortsatt starkt i regeringens budget. Det håller jag med om. Men regeringen har i högre grad prioriterat kopplingen till arbetsmarknaden.

Enligt betänkandet som kallas *Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid*, som kom i somras, behöver folkbildningen bättre förutsättningar för att bidra till individers och samhällets utveckling i, som det heter, en föränderlig tid.

Min följdfråga blir: Hur kan regeringen möjliggöra ännu bättre förutsättningar för folkbildningen?

Anf. 30 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Ett viktigt arbete är att vi nu går vidare med viktiga förslag i utredningen om folkbildningen. Vi behöver se till att man hela tiden inte bara har ett samarbete med staten, som skickar in flera miljarder i verksamheten eftersom den är så viktig, utan också jobbar med att vidare-

utveckla samarbetet med regioner, kommuner och EU:s finansieringssystem, för att få in mycket resurser till denna verksamhet. Den är viktig, men den möts också av ökade krav på kvalitet, vilket regeringen är tydlig med.

Användningen av AI i Sverige

Anf. 31 HELENA GELLERMAN (L):

Herr talman! Min fråga går till Erik Slottner.

Samhället står mitt i en lång rad utmaningar. Några av de största är klimatförändringarna, kriminaliteten, specifikt gängkriminaliteten, behovet av ökad beredskap och trycket på välfärden på grund av en åldrande befolkning.

Det behövs en lång rad åtgärder. En gemensam möjlighet för att lösa alla dessa problem är att börja använda artificiell intelligens på en helt annan nivå, till exempel för att sammanställa data och föreslå och genomföra åtgärder.

I veckan presenterade AI-kommissionen sin rapport. Det är en bred rapport som fokuserar på åtgärder för den offentliga sektorn. Den innehåller 75 förslag inom 12 olika områden.

Min fråga till statsrådet Slottner är: Hur tänker statsrådet ta rapporten vidare för att främja användandet av AI?

Anf. 32 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag instämmer i ledamoten Gellermans beskrivning av fördelarna som digitalisering generellt och AI specifikt kan leda till. De är väldigt stora. Det mest spännande av allt är att dörren bara har öppnats på glänt. Vi vet väldigt lite om vad som väntar. Vi kan bara föreställa oss vilka användningsområden AI kommer att erbjuda vårt land.

Jag ser väldigt stor potential inte minst när det gäller att förbättra välfärden, för att kunna rädda människoliv och använda det i hälso- och sjukvården för att upptäcka sällsynta och allvarliga sjukdomar med större precision och mycket tidigare än i dag.

Den här rapporten kommer att beredas precis som andra utredningar och rapporter vi får. Vi kommer att påbörja ett arbete med att överväga de olika förslagen. Ett av de 75 har vi redan kunnat presentera. En del är mer långtgående och kräver ytterligare utredningar. Andra är ganska kostsamma och måste in i budgetarbetet. En del kanske kan omhändertas i den digitaliseringsstrategi vi jobbar på, och andra behöver kanske omhändertas genom särskilda regeringsuppdrag.

Låt oss se. Vi kommer att analysera förslag för förslag i detta arbete.

Anf. 33 HELENA GELLERMAN (L):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Låt mig bli lite mer specifik. Sverige räknas som ett av världens mest innovativa länder. För att Sverige ska bli en ledande nation inom innovation med hjälp av AI behöver vi skapa en kultur där AI används och utforskas av alla. Genom att människor experimenterar med AI kan vi få en ökad förståelse.

Sverige var världsunik när vi började med hem-pc-reformen. Där fick inte minst unga möjlighet att i tidig ålder börja testa och leka med en dator. Kan vi skapa en liknande hem-chatt-reform?

Prot. 2024/25:39
28 november

Frågestund

Anf. 34 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Det är en intressant idé som emellanåt kommer fram i olika seminarier och debatter. Nu finns inget sådant med i regeringens budget. Jag tar gärna emot förslag, idéer och tankar om hur en sådan reform skulle kunna se ut. Jag får, om jag ska vara ärlig, lite olika tydliga svar på den frågan.

För att främja ökad användning och ökad innovation tror jag att staten och regeringen behöver jobba med regulatoriska förutsättningar för det. Vi behöver öka mängden data, tillåta större datadelning, vilket är på gång genom många olika förslag, och inte minst satsa på forskning och utveckling. Och det gör regeringen.

Informationsplikt för skolpersonal

Anf. 35 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Tidöavtalet stipulerade att det vore önskvärt att införa en angiverilag i Sverige så att alla offentliganställda skulle bli skyldiga att ange sina elever. Utredningen presenterades i veckan, och stora undantag gjordes från den principen. Bland annat undantogs skolpersonal. Johan Pehrson kallade detta Liberalernas seger. Jag skulle snarare säga att det är civilsamhällets och specifikt fackens seger, om det än så länge är någons seger.

Bara några veckor tidigare sa Sverigedemokraternas utbildningspolitiska talesperson till Altinget att de tänkte sätta hårt mot hårt när det gällde angiverilagstiftningen. Inga undantag skulle göras. Därför vill jag fråga Johan Pehrson om han kan garantera att ingen skolpersonal i Sverige någonsin kommer att bli tvungen att ange sina elever.

Anf. 36 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Jag tackar för den viktiga frågan. Den förra regeringen tillsatte på uppdrag av denna kammare i bred majoritet en utredning för att effektivare, mer rättssäkert och snabbare kunna verkställa avvisningar av personer som inte har rätt att vistas i Sverige. Det handlar om personer som lever i ett skuggsamhälle där social misär inte är ovanligt och där också grov brottslighet förekommer.

Regeringen och samarbetspartiet Sverigedemokraterna är överens om att när det gäller personer som inte har rätt att vistas i Sverige ska det inom skolan inte vara så att medarbetarna behöver rapportera ett barn till en person som kanske vistas utan papper i landet till en annan myndighet, till exempel svensk polis. Däremot kommer skolan naturligtvis att vara skyldig att anmäla mycket grov brottslighet som elever begår i skolan. Samma sak gäller i sjukvården.

Anf. 37 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr talman! Utbildningsminister Johan Pehrson krävde nyligen att en grupp så kallade Palestinaaktivister som klottrat ned Liberalernas partilokal i Eskilstuna ska dömas till fängelse alternativt utvisas om de är utlänningar. Det är lätt för mig som sverigedemokrat att empatisera med det. Vårt parti har varit med om liknande och värre saker.

”Klotteri” rubriceras i och för sig normalt som skadegörelse eller ringa skadegörelse och är i praktiken ett bötesbrott, även i det fall det finns politiska motiv bakom. Innebär detta att Liberalerna nu står bakom att även bötesbrott i normalfallet ska leda till utvisning? I så fall välkomnar jag utvecklingen och ser fram emot att göra verklighet av den politiken tillsammans med Johan Pehrsons parti.

Anf. 38 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Så som frågan är ställd av ledamoten är svaret nej. Det är väldigt stor skillnad på hur man framställer någonting. Om någon skriver ”SD är knäppa” på en bänk här är det klotter. Man ska ju inte skriva på bänkarna, herr talman. Det hoppas jag att ingen gör. Det finns ju papper och penna.

Om man däremot ägnar sig åt att framföra hot med, som i detta fall, symboler gör man det för att som här skrämma Liberalerna till tystnad. Och förekommer det skrämsel, hot och våld mot personer i andra partier är det lika förkastligt. Jag gör ingen skillnad där.

Min personliga uppfattning är att när någon angriper den svenska demokratin och vart och ett av de partier som sitter i denna kammare ska denna person dömas till ett kännbart fängelsestraff, och är man inte svensk medborgare ska man utvisas.

(Applåder)

Anf. 39 TALMANNEN:

Jag reagerade lite för sent och insåg inte att frågan inte handlade om statsrådets ansvarsområde eller tjänsteutövning – jag säger detta som en påminnelse.

Chat control och Sveriges digitala motståndskraft

Anf. 40 ULRIKA LILJEBERG (C):

Herr talman! AI-kommissionens färdplan har nu kommit, och där betonas bland annat vikten av digital säkerhet. Samtidigt pågår ett lagstiftningsarbete i EU, och den svenska regeringen är för att det ska installeras digitala bakdörrar till alla mobiltelefoners krypterade kommunikationstjänster, kallat chat control. Nederländernas regering säger nej till chat control, då det skulle innebära allvarliga säkerhetsrisker för deras lands digitala motståndskraft. De betonar i stället vikten av tillgång till end-to-end-kryptering.

Jag har nu ställt frågor till justitieminister Gunnar Strömmer i en interpellation och till ministern för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin i en frågestund, och ingen av dem kan svara på hur den svenska regeringen analyserar och bedömer chat control utifrån Sveriges digitala motståndskraft. Så nu ställer jag min fråga till det statsråd som är ansvarig för digitalisering: Hur bedöms chat control påverka vårt lands digitala motståndskraft?

Anf. 41 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag tackar ledamoten Liljeberg för frågan. Jag får nog vara lite tråkig och formalistisk och fortsätta hänvisa till justitieministern, för det är han som är ansvarig för chat control och de förhandlingar som sker inom EU om detta.

Mitt departement och den avdelning som jag ansvarar för på Finansdepartementet har mig veterligen – såvida det inte har gjorts i hemlighet eller bakom lyckta dörrar – inte gjort någon sådan analys av hur just denna planerade lagstiftning skulle påverka digital integritet. Det ska sägas att den ännu inte är införd.

Tyvärr får detta bli mitt svar.

AI och globala klyftor

Anf. 42 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! I tisdags överlämnade AI-kommissionen sin rapport till regeringen. Rapporten ger en lägesbild över var Sverige befinner sig på AI-området och vilka möjligheter som finns inom olika fält vad gäller innovation, kompetensutveckling, tillväxt, vård, infrastruktur etcetera. Rapporten ger även ett antal förslag till regeringen om hur arbetet med AI kan främjas och vilken politisk styrning som kommer att behövas.

Vad som är intressant är snarare det som saknas i rapporten. All AI i dag bygger på redan befintlig information, framför allt den som är tillgänglig via internet. Den absolut största delen av denna information är publice-rad av det som vi slarvigt brukar kalla det globala nord eller västvärlden. Det finns med andra ord en reell risk när vi förlitar oss mer och mer på AI att AI bidrar till att öka eller förstärka de klyftor som redan finns gentemot det globala syd.

Hur ämnar civilministern arbeta för att AI inte blir ytterligare ett instrument som förstärker klyftorna gentemot det globala syd?

Anf. 43 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Datamängderna kommer att öka. Det är synd att jag på stående fot inte riktigt minns en sak som jag fick höra om i ett av årets *Sommar i P1*. Där talades det om hur mängden data ökar explosionsartat och kommer att fortsätta öka. Denna datamängd kommer dessutom att öka i hela världen, inte bara i de mer utvecklade länderna eller i västvärlden. Vi kommer att få mer precisa och mer avancerade AI-produkter i takt med att mängden data ökar och i takt med att de regulatoriska förutsättningarna gör att vi kan dela mer av dessa data.

EU har ganska nyligen antagit en AI-lag, som nu ska införlivas i svensk lagstiftning. Den ska säkerställa en etiskt hållbar utveckling av AI, eftersom det också finns risker med AI som är av etisk karaktär. Där kan bland annat det ämne som frågeställaren tar upp absolut ingå i en avvägning.

En nationell demensstrategi

Anf. 44 MATS SANDER (M):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall. Den handlar om kognitiva sjukdomar, exempelvis Alzheimers, som leder till demens. Det är dödliga sjukdomar, ofta med utdragna förlopp som drabbar både den enskilde och anhöriga mycket hårt.

Statsrådet var tidigare riksdagsledamot och jobbade då bland mycket annat med förslag om att utveckla en nationell demensstrategi.

Nu har statsrådet möjlighet att ta detta arbete vidare i regeringen. Jag undrar, herr talman, om statsrådet kan ge en uppdatering om hur arbetet går och vilka åtgärder som planeras för att möta de växande utmaningarna inom demensvården. Kanske kan hon även säga något om hur vi i riksdagen kan stödja detta arbete.

Anf. 45 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Stort tack till ledamoten Sander för en fråga som ligger mig oerhört varmt om hjärtat! Jag hade förmånen att ta fram riksdagens första motion om kognitiva sjukdomar, och en rad av yrkandena och underlagen i den motionen ligger till grund för det arbete med att ta fram en ny demensstrategi som nu sker i Regeringskansliet. Den gamla är från 2018, och det finns ett stort behov av att förnya den. Det arbetet pågår och kommer snart att presenteras.

Det handlar om en av våra största folksjukdomar. Regeringen har höjt anslagen och resurserna till bland annat Svenskt Demenscentrum på en lång rad områden, Karolinska Universitetssjukhuset och Nationellt kompetenscentrum anhöriga. Särskilt roligt att kunna nämna är kanske att man på Ängelholms sjukhus har spetskompetens inom området och har beviljats 3 miljoner kronor för att kunna stödja kommunernas förbättrade arbete gällande demens.

Mindre barngrupper i förskolan

Anf. 46 MATHIAS BENGTSSON (KD):

Herr talman! Mindre barngrupper i förskolan har varit en kristdemokratisk hjärtefråga ända sedan 2014; vi vill lagstifta om en reglering av barngrupperna. Forskning visar att små barngrupper gör stor skillnad. Barn utvecklar sitt språk bättre, lär sig samarbeta och känner sig tryggare. När grupperna blir för stora, däremot, blir det svårt för personalen att hinna med varje barns behov. Detta skapar stress både för barnen och för dem som har förskolan som sin arbetsplats.

Trots detta är barngrupperna på många förskolor i dag större än vad Skolverket rekommenderar. Så kan vi inte ha det. Därför är det väldigt positivt att regeringen nyligen kom med besked om att man är överens om att utreda en reglering av barngruppernas storlek. Jag skulle vilja fråga

Anf. 47 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Tack så mycket till Mathias Bengtsson för en annan fråga som ligger mig väldigt varmt om hjärtat! Inget är viktigare än en bra start i livet, och när förskolan fungerar som allra bäst ger den alla barn som deltar, oavsett vilken bakgrund de har, en bra grund att stå på inför skolstarten.

I dag ser vi tyvärr att förutsättningarna för att erbjuda en likvärdig utbildning för barn varierar i alltför stor utsträckning. För att kunna få de positiva effekterna när det gäller bland annat språkutveckling behöver förskolan få bättre förutsättningar, helt enkelt.

Precis som ledamoten säger har regeringen tillsatt en utredning som handlar om språkr krav på personalen i förskolan och om att titta på och reglera barngruppernas storlek. Denna utredning har precis påbörjats. Arbetet kommer nu att fullföljas, och sedan kommer den sedvanliga beredningen att ta vid. Men vi hoppas att vi så snart som möjligt, i närtid, kommer att kunna återkomma från regeringens sida med en presentation av hur detta ska se ut.

Yrkeskurser på grundskolenivå

Anf. 48 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Herr talman! Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att ta fram yrkeskurser på grundskolenivå inom vuxenutbildningen. Därför vill jag fråga utbildningsminister Johan Pehrson: Vad är avsikten med uppdraget? Vad ser ministern framför sig att det kan vara för kurser? Vilka jobb ska de leda till? Kommer ministern att säkerställa att de eventuella kurserna blir påbyggbara i vårt utbildningssystem?

Anf. 49 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Tack, ledamoten, för den viktiga frågan! Sverige har stort behov av fler yrkesduktiga människor. Det är bra med högre utbildning, men alla kan inte läsa på universitet eller högskolor. Det behövs också människor som kan ett yrke.

Därför är detta uppdrag viktigt. Jag ser fram emot den redovisning som kommer. Målet är att få till stånd kurser som möter arbetsmarknadens behov, så att människor som i dag är arbetslösa kan komma i arbete, och som kan hålla mycket hög kvalitet.

Det händer en hel del på utbildningsområdet. Nyligen kom betänkandet från utredningen om en ny väg in på gymnasieskolan för att se till att ingen blir lämnad kvar och blir stående stilla efter avslutad grundskola, även om man inte har fullständiga betyg eller kanske de facto har väldigt dåliga betyg. Vi ska se till att det finns flera vägar in, inte minst till en yrkesutbildning.

Frågestund

Frågestund

Anf. 50 SARA GILLE (SD):

Herr talman! Enligt en rapport i Sydsvenskan är 111 barn försvunna från Malmö stads skolor och misstänks vistas utomlands, däribland en 15-årig flicka som har uttryckt rädsla för att bli bortgift. Trots beslut om omhändertagande hann flickans familj försvinna, vilket speglar ett återkommande och allvarligt problem.

Detta väcker frågor om hur samhället agerar för att skydda barn från tvångsäktenskap och andra former av utsatthet och om vilka mekanismer som finns för att förhindra att barn försvinner från skolor.

Därför vill jag fråga utbildningsministern vilka konkreta åtgärder ministern planerar att vidta för att förebygga detta och säkerställa att barn inte försvinner från skolsystemet och utsätts för tvångsäktenskap eller andra former av utsatthet utomlands.

Anf. 51 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Detta är en mycket prioriterad fråga för regeringen och inte minst också för Sverigedemokraterna. Vi i samarbetspartierna ska tillsammans fokusera på att unga människor är trygga i Sverige.

Barn har egna rättigheter i Sverige. De ska inte föras ut till ett liv i förtryck. Detta är ett löfte som jag tror att alla partier i den här kammaren är beredda att ge.

Sedan är det lite olika hur vi väljer att gå till väga. Vi jobbar med frågan, och vi har kommit med ett utvidgat reseförbud – det tycker vi är centralt. Vi ser också att fler åtgärder behövs, inte minst utbildning av medarbetare i förskola och skola så att de kan och vågar göra orosanmälningar. Detta är ett informationsutbyte som är i högsta grad önskvärt för att skydda unga människor mot att till exempel föras ut ur landet och giftas bort till ett liv i total ofrihet.

AI-kommissionens förslag

Anf. 52 PETER OLLÉN (M):

Herr talman! Jag har en fråga till civilminister Erik Slottner. Jag vill börja med att tacka för det goda initiativet att tillsätta en AI-kommission – något som man verkligen känner behövs med tanke på att vi ligger på 57:e plats i världen när det gäller det offentligas hantering av AI-frågor.

Carl-Henric Svanberg nämnde att det skulle kosta 17 miljarder över en femårsperiod att bli ganska heltäckande inom området. Han lyfte också behovet av folkbildning och att man skulle kunna ha en gemensam datorpark som står till kommunernas förfogande så att de kan använda detta bättre samt att små företag också borde få möjligheter.

Jag undrar hur civilministern tänker kring dessa förslag.

Anf. 53 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag tackar ledamoten Ollén för frågan. Det är vanligt att man väldigt snabbt på en presskonferens, exempelvis, när man precis har tagit emot en utredning får frågan: Vad tycker statsrådet om förslagen? Och så har man inte sett dem.

I detta fall var rätt många av förslagen kända innan eftersom kommissionens ordförande har varit ganska aktiv medialt och hade presenterat dem före presskonferensen. Men jag måste ändå hålla mig någorlunda till formerna.

Precis som jag har sagt tidigare under frågestunden kommer nu ett arbete att vidta där regeringen ska analysera de olika förslagen – det är 75 stycken. Ett av dem har vi sagt att vi kommer att gå vidare med: att ge ett stort antal myndigheter uppdrag i regleringsbrevet inför nästa år att jobba mer med AI och jobba mer gemensamt, framför allt.

Jag tycker att många av förslagen är intressanta, exempelvis det om en AI-fabrik – det har funnits sådana förslag tidigare – som ett sätt att skala upp redan befintlig innovation och befintliga användningsområden så att digital innovation inte fastnar i en kommun eller en myndighet utan får spridning och ett brett införande. Det är ett av många intressanta förslag.

Effektivisering av myndigheter

Anf. 54 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Min fråga går till civilminister Erik Slottnér. Det har ju varit val i ett stort land på andra sidan vattnet, USA, och vi kan konstatera att en av de konkreta åtgärder som kommer att komma därifrån är att man försöker effektivisera myndigheterna.

Vi kan också läsa om andra länder som försöker effektivisera myndigheter, till exempel Argentina.

Vi vet att ministern har fått i uppdrag att försöka effektivisera en del av våra myndigheter och slå samman dem. Jag tycker att det är ganska bra att man försöker effektivisera myndigheter, för då får vi pengar över till vård, skola, omsorg och annat som vi faktiskt tycker är viktigt.

Det skulle vara intressant att höra ministerns tankar om framtida åtgärder som kommer att vidtas för att effektivisera våra myndigheter i Sverige.

Anf. 55 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag tackar ledamoten Söder för frågan. Det pågår ett arbete med att effektivisera staten i Sverige generellt. Sedan kanske retoriken från herrarna Milei och Musk är något mer släggig än vad den är i statsrådet Slottners fall.

Det pågår nu ett arbete med att slå samman och minska antalet myndigheter i Sverige. Det är flera olika initiativ som pågår. De första myndighetssammanslagningarna kommer vi att se den 1 januari 2026, och det är aviserat i budgeten för nästa år. Men det handlar också om flera andra. En större utredning ska snart presenteras – det handlar om hur vi ser på de mindre myndigheterna. Statskontoret har kommit med en rapport om de så kallade nämndmyndigheterna. Här finns det förutsättningar att slå samman myndigheterna. Det är ett sätt att effektivisera staten men också att minska fragmentiseringen i staten, som jag också tycker är väldigt viktigt.

I år har myndigheterna haft ett sparbeting på 1 procent. Det är ett sätt att slimsa staten så att man fokuserar mer på kärnverksamheten. Vi har också sett över kommunikationsverksamheterna i staten, som på sina håll ibland sväller över.

Det är alltså flera åtgärder som pågår.

Anf. 56 DZENAN CISIJA (S):

Herr talman! Min fråga går till socialtjänstministern. Den 1 januari sänks åldersgränsen för avgiftsfri tandvård från 23 år till 19 år. Samtidigt innebär övergångsreglerna att påbörjade behandlingar fortsatt ska vara avgiftsfria fram till det år då patienten fyller 23 år. Detta innebär att regionerna nu själva måste stå för kostnaderna för dessa behandlingar – kostnader som tidigare täcktes av staten.

Vad tänker regeringen göra för att kompensera regionerna för dessa merkostnader, så att deras ekonomi, som redan är hårt pressad av sjukvårdskrisen, inte belastas ännu mer?

Anf. 57 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan! Regeringen aviserar i budgetpropositionen den första etappen av en tandvårdsreform som syftar till att tandvårdens högkostnadsskydd mer ska efterlikna det som finns i övrig vård.

Förra året beslutade regeringen att sänka åldern för fri tandvård för att se till att tandvården blir mer jämlik, mer resurseffektiv och mer tillgänglig för dem som är i störst behov av den.

För att mildra konsekvenserna för unga vuxna har regeringen även beslutat att införa ett dubbelt allmänt tandvårdsbidrag, på 600 kronor per år, för personer som är 20 år till och med 23 år. Unga vuxna kommer, precis som andra vuxna, att ha möjlighet att bli berättigade till ett högkostnadsskydd. Det högkostnadsskyddet innebär ett 50-procentigt stöd för kostnader över 3 000 kronor och ett 85-procentigt stöd för kostnader över 15 000 kronor.

Myndigheternas riskmedvetenhet

Anf. 58 GÖRAN HARGESTAM (SD):

Herr talman! Min fråga går till försvarsminister Pål Jonson. Sverigedemokraterna har återkommande tagit upp frågan om myndigheterna och deras bristande riskmedvetenhet. Under de senaste åren har vi haft ett flertal skandaler – Transportstyrelsen, Riksarkivet och nu senast Lantmäteriet.

Det är tydligt att våra myndigheter måste prioritera om när det gäller säkerhetsarbetet och höja riskmedvetenheten. Sverige är bland de mest digitaliserade länderna i världen men har samtidigt ett begränsat skydd och hög sårbarhet. Givet säkerhetsläget är det av stor vikt att myndigheterna tar omvärldssituationen på allvar och gör sitt yttersta för att säkerställa att verksamheten beaktar totalförsvarsaspekterna.

Med anledning av detta undrar jag: Är det försvarsministerns uppfattning att de svenska myndigheterna har den riskmedvetenhet som krävs för att hantera de aktuella hoten, och anser försvarsministern att det säkerhetsarbete som nu genomförs är tillräckligt och utförs på ett ändamålsenligt sätt för att möta de nya utmaningarna?

Anf. 59 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Säkerhetsskyddslagen faller under statsrådet Gunnar Strömmers ansvar, men det är klart att det också finns kopplingar till försvarssekretess och de myndigheter som sorterar under Försvarsdepartementet.

Både Säkerhetspolisen och Must har återkommande i sina årsrapporter pekat på att vi i många myndigheter behöver en högre säkerhetsmedvetenhet. Åtgärder har vidtagits. Vi har en ny säkerhetsskyddslag sedan 2018 och också en ny säkerhetsskyddsförordning. Men detta är ett arbete som man kommer att behöva jobba med kontinuerligt.

Min erfarenhet är att de myndigheter som är inom säkerhetssektorn eller försvarssektorn i allmänhet har en hög medvetenhet. Men när det kommer till att hantera bredare totalförsvarsfrågor, som träffar många fler myndigheter än dem i försvarssektorn, finns det fortsatt ett utrymme för förbättring.

AI-fusk inom högre utbildning

Anf. 60 OSKAR SVÄRD (M):

Herr talman! Min fråga riktar sig till utbildningsminister Johan Pehrson. Digitaliseringen och AI har blivit en allt större del av våra liv de senaste åren. AI-utvecklingen går fort och bidrar med många positiva delar i vår utveckling. Med hjälp av AI kan vi bättre identifiera sjukdomar, reducera trafikolyckor, utveckla läkemedel och minska vår energianvändning. AI har också en potential att öka vår tillväxt.

Men samtidigt larmas det nu om AI-fusk på högskolor och universitet i ganska många delar av Sverige. Studenter använder AI som hjälp när de exempelvis gör en hemtenta. Detta har bidragit till att flera studenter runt om i Sverige har blivit avstängda från sina studier.

Min fråga är följande: Hur ser utbildningsministern på problemet med att studenter fuskar med hjälp av AI?

Anf. 61 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Utbildningsministern ser detta som mycket dåligt. Det är en bedrövlig utveckling. Jag tillhör dem som, likt många frågeställare här i dag, tror att AI har mycket att ge Sverige som nation. Det handlar om välstånd, om att möta klimathot och säkerhetshot och om medicintekniska genombrott. Detta är fantastiskt om man använder det rätt.

Men det krävs också att vi utbildar oss i grunden. Det finns ingen genväg för studenter när det gäller att ta sig fram på en högre utbildning. Det är alltså klart att detta är mycket allvarligt. Jag tar emot andra rapporter som är förfärande. Man har svårt att läsa, inte i ettan utan under första terminen på högskola och universitet.

Jag har gett Universitetskanslersämbetet i uppdrag att titta på frågan om hur AI-verktygen missbrukas, vilket gör att studenter inte får kämpa, slita och lära sig viktiga saker.

Prot. 2024/25:39

28 november

Frågestund

Frågestund

Anf. 62 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Slottnér. Också min fråga handlar om AI-kommissionens presentation. Alla vi som var där kunde lyssna på den häromdagen.

Framför allt fastnade jag för det som Svanberg sa om att alla ska med. Det har varit en av de viktigaste sakerna i vårt land att vi faktiskt har sett till att alla medborgare kan hänga med i ny teknik. Det är det som har gjort att vi är positiva till de tekniksiften som sker. Vi har nämligen sett till att alla kan vara med.

En fråga till statsrådet är: Hur går tankarna kring just detta med att alla ska kunna vara med? Svanberg lyfte i sin presentation fram just folkbildningen. Den skär man ju ned på. Detta går liksom inte ihop.

Sedan måste jag fånga Niels Paarup-Petersens fråga. Han talade om politisk enighet. Det hoppas verkligen jag också på. Politisk enighet handlar inte om att vi ska säga ja till ett färdigt förslag utan om att vi som oppositionsparti också ska få vara delaktiga. Hur tänker statsrådet se till att vi får vara delaktiga i digitaliseringsstrategin?

Anf. 63 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Det här är såklart en otroligt viktig fråga vad gäller digital inkludering generellt. Det gäller inte bara AI; ju mer digitaliserade våra samhällen blir, desto hårdare riskerar det digitala utanförskapet att slå mot de människor som har svårt att manövrera i den digitala världen. Därför är detta en så viktig fråga.

Precis innan jag kom hit till frågestunden hade jag ett möte med stora delar av funktionshindersrörelsen just för att diskutera digitaliseringsfrågorna med dem. Personer med olika funktionsnedsättningar tillhör ju de grupper som är allra mest digitalt exkluderade.

Post- och telestyrelsen återkommer inom några veckor till regeringen med förslag och åtgärder som vi kan vidta för att öka den digitala inkluderingen. Digital idag, som tidigare var en Wallenbergfinansierad stiftelse, ligger nu på PTS och är därmed ett myndighetsuppdrag.

Det här är viktiga frågor som vi jobbar med redan i dag men som vi kommer att behöva jobba med ännu mer framöver. Det gläder mig att också AI-kommissionen ger konkreta förslag till regeringen i detta arbete.

En nationell databas för orosanmälningar

Anf. 64 CARITA BOULWÉN (SD):

Herr talman! Min fråga går till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall.

I dag ska socialtjänsten inom 14 dagar bedöma om en orosanmälan ska leda till en utredning. Om inte sparas dokumentationen endast kronologiskt. Ett nytt lagförslag föreslår en sökbar kommunal databas för dessa förhandsbedömningar, vilket är positivt. Men för att stärka skyddet för barn och unga ser vi ett behov av att göra uppgifterna sökbara även på nationell nivå så att en ny boendekommun kan ta del av tidigare bedömningar.

Min fråga till ministern är: Finns det planer på att utveckla den föreslagna databasen till en nationell lösning för att bättre skydda dessa utsatta barn och ungdomar?

Prot. 2024/25:39
28 november

Frågestund

Anf. 65 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Tack så mycket till Carita Boulwén för en viktig fråga som handlar om utsatta barn och risken för att de ramlar mellan stolarna när orosanmälningar inte går att hitta digitalt.

Det är därför glädjande att kunna berätta att vi i den nya socialtjänstlag som regeringen nu förbereder och som planeras att införas den 1 juli 2025 har gått långt utanför vad den ursprungliga utredningen sa och också involverat förslag som bland annat handlar om att göra just orosanmälningar digitalt sökbara.

Det här kommer att minimera och förhoppningsvis helt eliminera risken att barn faller mellan stolarna när familjer till exempel väljer att flytta till en annan kommun när de börjar hamna på socialtjänstens radar.

Svaret är ja – i och med den nya socialtjänstlagen kommer också orosanmälningar att bli digitalt sökbara.

(Applåder)

Fortsatt stöd till Ukraina

Anf. 66 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Jag är så otroligt stolt och glad över att vi har en regering och en riksdag som unisont står bakom stödet till Ukraina. Att Ukrainas sak är vår har vi varit otroligt resoluta med. Vi är helt överens, och det har också lett till att vi har kunnat stödja Ukraina väldigt mycket från vårt håll.

Tyvärr finns det nu en oro över att vissa länder faktiskt tar tillbaka detta stöd och börjar vackla. Jag tänker inte minst på den tillträdande administrationen i USA. Det känns mer och mer som att ukrainarna får sköta sig själva och att även Europa får sköta sig självt.

Min fråga till regeringen och försvarsminister Pål Jonson blir därför: Vad gör regeringen för att säkerställa ett fortsatt högt och hållbart stöd till Ukraina?

Anf. 67 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Tack, Helena Bouveng, för en mycket angelägen fråga! Från regeringens sida uppskattar vi en bred uppslutning i kammaren kring Ukrainastödet. Det är naturligtvis en styrka för Sverige.

Kopplat till stödet till Ukraina har vi konsekvent sagt att vi kan komma att behöva förbereda oss för en tid när Europa både kommer att behöva ta ett större ansvar för sin egen säkerhet och även för Ukrainastödet. Helena Bouveng vet också att Sverige har en ram på 25 miljarder för i år, 25 miljarder för nästa år och 25 miljarder även för det efterföljande året, vilket är ett golv men inte ett tak. Vi utesluter inte att vi kan behöva göra mer där. I internationell jämförelse är det en hög siffra.

Vid sidan av detta hade jag i förra veckan besök av Ukrainas försvarsminister. Han berättade att det nu sker stora framsteg i den ukrainska förmågan att producera försvarsmateriel. Det finns öppningar för oss men också för andra länder att investera i den förmågan, för då kommer Ukraina att få en större självförsörjningsgrad.

Statsministern samlade också ett antal politiska ledare på Harpsund tidigare i veckan för att bilda stöd kring att Europa kommer att behöva ta ett större ansvar för stödet till Ukraina.

(Applåder)

HVB-hem som drivs av gängkriminella

Anf. 68 ANNA VIKSTRÖM (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall.

I augusti framkom via polisen att flera HVB-hem drivs av organiserad släktbaserad brottslighet och har individer från kriminella nätverk bland sina anställda. I mitten av oktober var HVB-hemmen fortfarande öppna.

En ny granskning av *Ekot* visar att Inspektionen för vård och omsorg i en rad fall har låtit HVB-hem fortsätta trots larm om missförhållanden från enskilda poliser om bland annat narkotikahandling, knivar på rummen och allmän misär.

Kriminalvården slog larm om att anställda på ett HVB-hem i Uppland kan kopplas till gängkriminalitet, men Ivo ansåg att HVB-hemmets verksamhet skulle få växa.

Vad avser statsrådet att vidta för åtgärder med anledning av dessa uppgifter? Ivo säger själva att de behöver lagändringar och ytterligare medel för att kunna utöva sin verksamhet.

Anf. 69 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Tack så mycket för frågan, Anna Vikström!

Svaret på frågan är att regeringen gör oerhört mycket just nu. Inte minst har under året 30 miljoner avsatts i resurser för att Ivo ska kunna intensifiera sin granskning och naturligtvis kunna lägga ned de här hemmen. Låt oss vara glasklara: Kriminell verksamhet ska inte finnas på samma plats som barn och ungdomar som ska befinna sig i samhällets vård. Det är fullständiga självklarheter.

De senaste 6 miljonerna tillsattes med ytterligare ett uppdrag i september, och regeringen förväntar sig en fullständig uppsyn över, tillbakadragande av tillstånd för och nedläggning av de hem som bedriver kriminell verksamhet.

Ett stort bekymmer i detta är naturligtvis att Ivo inkom med 40 olika förslag under den förra socialdemokratiska regeringen som den inte gjorde någonting åt. Vi håller nu på att säkerställa dessa förslag för att få ökade muskler till Ivo att kunna genomföra de här nedläggningarna.

(Applåder)

Anf. 70 ROBERT STENKVIST (SD):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Johan Pehrson.

Israel–Palestina-konflikten har rört upp starka känslor hos skilda grupper. Även många studenter har som bekant engagerat sig i frågan. Vi har sett en del lagliga demonstrationer, andra olagliga. Studenter har ju med viss regelbundenhet gjort sig skyldiga till politiska upplopp alltsedan kårhusockupationen. Det må vara hänt i en demokrati.

När anställda på våra högskolor gör gemensam sak med studenter och agerar aktivistiskt passeras dock definitivt en röd linje. Lärare vid högskolor har skrivit på upprop om att avbryta allt samarbete med Israel, för att nämna ett enda exempel.

Vad anser statsrådet om att anställda på våra statliga myndigheter agerar som rena aktivister, och vilka åtgärder tänker statsrådet initiera?

Anf. 71 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! För det första anser regeringen att det är välkommet att man har fått till en vapenvila mellan Hizbollah och Israel, där det pågår mycket lidande. Många människor dör och får sina liv förstörda i denna humanitära katastrof, och vi hoppas att fler ska få uppleva fred i närtid.

Självklart leder det här till engagerade diskussioner. Människor blir upprörda också i Sverige, vilket är fullt rimligt, och att detta sker också inom ramen för den verksamhet som bedrivs på våra universitet och högskolor är inte konstigt. Men det är viktigt att akademien inte polariseras utan försöker att stå utanför detta. Det är också viktigt att man ser till att deras autonomi värnas så att inte regeringen befaller exakt hur man ska agera.

Jag har noterat att många rektorer har vidtagit stora åtgärder för att skydda både studenter och lärare så att de ska kunna bedriva sin verksamhet.

Försäljning av svenska ubåtar till Polen

Anf. 72 LENA JOHANSSON (S):

Herr talman! Under den socialdemokratiska regeringen fördes förhandlingar om att sälja svenska ubåtar till Polen. Det är väl känt att Polen behöver förnya sitt ubåtsvapen. Därför finns det stor anledning att förnya ansträngningarna att sälja just svenska ubåtar till Polen. Detta är mot bakgrund av att det skulle stärka Natos marina förmåga i Östersjön och att samordning av utbildning och operativ verksamhet mellan Polen och Sverige skulle stärka alliansens avskräckningsförmåga.

Min fråga går således till försvarsminister Pål Jonson: Vilka åtgärder avser försvarsministern att vidta för att sälja ubåtar till Polen?

Anf. 73 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Jag tackar Lena Johansson för frågan.

Precis som Lena Johansson säger har ett fördjupat undervattenssamarbete mellan Sverige och Polen stor utvecklingspotential. Sverige har världsledande ubåtar, och vi har en unik förmåga att operera i Östersjö-

Frågestund

området. Det är också väl känt att Polen har lagt ut en RFI, request for information, som också Saab Kockums har svarat på.

Jag var i Polen för några veckor sedan, och jag har naturligtvis fört en dialog med min polska kollega i frågan. Vi ser stora förutsättningar för att fördjupa det operativa samarbetet mellan våra två mariner om vi skulle operera samma typ av plattform.

Regeringen är djupt engagerad i frågan, och vi ser en möjlighet att hitta ett långsiktigt strategiskt partnerskap med Polen. Det underlättas också av att vi har liknande syn på hotbildsanalys och vikten av att stötta Ukraina. Det finns därför flera skäl för Sverige att jobba nära och intensivt med Polen.

Reklam riktad till barn

Anf. 74 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Barn ska inte ses som konsumenter, och reklam ska inte rikta sig mot barn. Men tyvärr ser vi hur marknaden på olika sätt kringgår lagen för att ändå rikta sig mot barn, och särskilt på nätet blir detta tydligt.

Mobilspel och appar som direkt riktas till barn innehåller ofta reklam som man ska se för att få fördelar i spelet eller för att ens komma vidare. Denna reklam finns trots att ett spel har sin största målgrupp bland barn, ofta med en krystad motivering om att spelet skulle vara för vuxna eller bara kan laddas ned av vuxna. Företag tar därefter betalt per visning, det vill säga tar betalt för att visa reklam för barn.

Barn utsätts också när de använder chattar och webbsidor mer eller mindre riktade till barn. Listan på exempel kan göras hur lång som helst.

Hur vill civilminister Erik Slottnér att barn ska skyddas från att utsättas för reklam på nätet?

Anf. 75 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Det här är en otroligt viktig fråga som lyfts upp mer och mer. Det beror säkert på att förekomsten av reklam eller annan typ av information riktad mot barn ökar alltmer och att den blir allt svårare att kontrollera.

Vi har många gånger under denna timme pratat om att den digitala världen blir mer omfattande och att vi blir alltmer digitaliserade. Konsumentverket är en tillsynsmyndighet i frågan och ska se till att företag och medieplattformar följer de lagar som finns vad gäller marknadsföring bland annat riktad mot barn. EU har tagit initiativ till Digital Services Act, vilket innebär att sociala medieplattformar blir ansvariga för det innehåll som läggs ut och kan straffas om det finns skadligt innehåll riktad mot minderåriga.

Sedan tror jag att detta är en fråga om att lagen och juridiken måste följa med i den digitala utvecklingen, och det är jag inte alltid säker på att den gör.

Anf. 76 EVA LINDH (S):

Herr talman! Utvecklingen när det gäller artificiell intelligens, AI, går snabbt. Eftersom Sverige har halkat efter är det viktigt att Sverige också höjer tempot.

Detta var en av de saker som AI-kommissionen skickade med när rapporten lämnades in efter halva tiden med hänvisning till att arbetet måste starta nu.

Min fråga till regeringen och det ansvariga statsrådet är följande: Vad kommer regeringen att göra för att snabba på processen och samtidigt ta vara på långsiktigt tänkande och få en politisk enighet i arbetet?

Anf. 77 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Vi har väl aldrig haft en regering som har jobbat så här engagerat och aktivt med digitaliseringsfrågorna och frågorna om artificiell intelligens som nu. Jag sover inte dåligt om nätterna med dåligt samvete för detta.

Men jag känner också stress och press på mig som minister med ansvar för digitaliseringsfrågorna att öka tempot. Under de två år som regeringen har suttit har vi lanserat en rad förslag och åtgärder för att främja digitaliseringen generellt och för att specifikt främja användningen av artificiell intelligens.

AI-kommissionen är en av dessa åtgärder, och man har nu presenterat 75 förslag – olika till sin karaktär. En del förslag kommer att kräva finansiering i någon av de budgetpropositioner som vi lägger fram i kammaren, och en del kommer att kräva ytterligare utredningar. En del förslag kan vi ta hand om i digitaliseringsstrategin, och andra kommer vi att behöva baka in som särskilda regeringsuppdrag till våra myndigheter.

Det är en stor bredd på förslagen, och det är det arbetet som nu vidtar på Regeringskansliet. Tack för det stora engagemanget för AI-frågor i kammaren!

Frågestunden var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.16 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

Frågestund

§ 9 Beslut om ärende som slutdebatterats den 27 november

UU6 Nationell säkerhetsstrategi

Punkt 1 (Övergripande om nationell säkerhetsstrategi)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

246 för utskottet

21 för res. 1

20 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 60 SD, 56 M, 13 KD, 13 MP, 14 L, 2 -

För res. 1: 1 SD, 20 V

Avstod: 20 C

Frånvarande: 18 S, 11 SD, 12 M, 4 V, 4 C, 6 KD, 5 MP, 2 L

Julia Kronlid (SD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 5 (Ett motstånd- och konkurrenskraftigt Sverige)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 8 (S)

3. res. 9 (V, MP)

4. res. 10 (C)

Förberedande votering 1:

32 för res. 9

20 för res. 10

235 avstod

62 frånvarande

Kammaren biträdde res. 9.

Märta Stenevi (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Förberedande votering 2:

90 för res. 8

33 för res. 9

165 avstod

61 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Maria Stockhaus (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

146 för utskottet

89 för res. 8

53 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 56 M, 14 KD, 14 L, 1 -

För res. 8: 88 S, 1 -

Avstod: 20 V, 20 C, 13 MP

Frånvarande: 18 S, 11 SD, 12 M, 4 V, 4 C, 5 KD, 5 MP, 2 L

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 11 (SD)

Votering:

88 för utskottet

62 för res. 11

138 avstod

61 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 3 S, 56 M, 14 KD, 1 MP, 14 L

För res. 11: 61 SD, 1 -

Avstod: 85 S, 20 V, 20 C, 12 MP, 1 -

Frånvarande: 18 S, 11 SD, 12 M, 4 V, 4 C, 5 KD, 5 MP, 2 L

Heléne Björklund och Åsa Eriksson (båda S) samt Leila Ali Elmi (MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SfU6 Genomförande av det nya blåkortsdirektivet

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU2 En rätt för licenshavare att behandla uppgifter om lagöverträdelser

Kammaren biföll utskottets förslag.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.25 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.30, då interpellationssvar skulle lämnas.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.30.

Prot. 2024/25:39

28 november

§ 11 Svar på interpellation 2024/25:181 om förlängd skolplikt

Anf. 78 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Paula Örn har frågat mig hur jag ser på möjligheten att förlänga skolplikten till 18 års ålder och om jag avser att ta några initiativ utifrån min syn på frågan.

Jag delar helt interpellantens uppfattning om vikten av att ungdomar får en gymnasieutbildning för att kunna få en stabil förankring på arbetsmarknaden och för att minska risken för att hamna i destruktiva miljöer som till exempel kriminalitet. Att fler elever påbörjar och fullföljer en gymnasieutbildning är därför en prioriterad fråga för regeringen.

Av den anledningen har Utredningen om fler vägar till arbetslivet bland annat haft i uppdrag att lämna förslag om nya valbara gymnasiala yrkesutbildningar som kan ge elever en snabbare etablering på arbetsmarknaden och att eventuellt lämna förslag till förändringar av introduktionsprogrammen. Utredningen har nyligen lämnat sina förslag. Jag ska nu sätta mig in i förslagen. Förslagen förväntas möjliggöra att fler ungdomar får en gymnasieutbildning i gymnasieskolan.

Utbildningar i gymnasieskolan består i huvudsak av nationella program och introduktionsprogram. De nationella programmen består av tolv yrkesprogram och sex högskoleförberedande program. Introduktionsprogram finns för elever som inte är behöriga till nationella program och syftar till att elever ska bli behöriga till nationella program eller till att elever ska kunna gå ut på arbetsmarknaden. I sammanhanget är det viktigt att framhålla att elever som går introduktionsprogram gör det inom gymnasieskolan och inte ska betraktas som utestängda från gymnasieutbildning.

De allra flesta av eleverna som avslutat grundskolan går vidare till gymnasieskolan även om inte alla går ett nationellt program.

Regeringen avvaktar också förslag från andra utredningar, bland annat Utredningen om likvärdiga betyg och meritvärden, innan vidare åtgärder inom detta område övervägs.

Anf. 79 PAULA ÖRN (S):

Fru talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret, som dock var något kortfattat och egentligen inte i någon större utsträckning behandlade statsrådets syn på frågan om förlängd skolplikt. Men det finns alla möjligheter för statsrådet att återkomma och utveckla sina tankar i de kommande inläggen i debatten.

Det finns såklart många skäl till att det är så otroligt viktigt med gymnasieutbildning och att frågan har blivit allt viktigare. Arbetsmarknadens funktion är ett sådant skäl. De senaste 20 åren har de med kort utbildning, det vill säga utan gymnasieutbildning, gått från en sysselsättningsgrad på ungefär 65 procent till 60 procent. Gapet ökar också mellan andelen sysselsatta i befolkningen och bland dem med kort utbildning; det är nu en skillnad på 20 procent. Arbetslösheten för dem som inte har gymnasieexamen är fyra gånger högre än för dem som har gymnasieexamen. Det finns många siffror, men trenden är tydlig: Arbetsmarknaden efterfrågar inte arbetskraft som saknar gymnasieutbildning.

Fru talman! Min ingång i dag i den viktiga frågan om ungas sysselsättning handlar faktiskt om den galopperande och fruktansvärda situationen med gängkriminaliteten i Sverige, en situation som fullständigt har sparat

ur. Vi ser yngre och yngre barn som dras in i gängens klor och yngre och yngre barn som mördar andra människor. Det är en fruktansvärd utveckling och ett gigantiskt samhällsproblem som behöver många insatser. Till exempel har Socialdemokraterna lyft frågor om punktmarkering av unga, om ungdomskriminalitetsnämnder och om att ta tillbaka kontrollen över HVB-hem. Det är bra reformförslag, men de ligger utanför utbildningsutskottets och utbildningsministerns ansvarsområde.

Något som dock ligger inom vårt gemensamma ansvarsområde, fru talman, är frågan om skolplikten. Hur ser det ut i dag? Jo, hälften av de unga som slutar årskurs 9 i juni har inte ens fyllt 16 år. De är 15 år gamla. Då säger vi till dessa barn: Nu upphör kraven på dig att bidra till ditt fortsatta lärande. Att vi gör så tycker jag inte är riktigt klokt.

Jag tror egentligen att utbildningsministern delar min syn på att ställa krav: Det är att bry sig. Vi socialdemokrater bryr oss om den här gruppen unga. Det är helt orimligt att vi som samhälle inte ställer krav på att alla unga som inte är myndiga ska delta i någon verksamhet för att utbilda sig, genomföra praktik eller på något sätt bidra till sin försörjning.

Fru talman! De allra flesta unga går i dag på ett nationellt program eller ett introduktionsprogram – absolut. Men den grupp som skolan misslyckas med och som inte når tillräckliga kunskaper är särskilt sårbar. Det gäller både risken att inte kunna försörja sig själv och – vad värre är – risken att dras in i kriminalitet. Vi vet att utbildning är en av de viktigaste skyddsfaktorer mot kriminalitet. Forskning visar att unga som står utanför skolan är överrepresenterade i brottsstatistiken. Om vi då inte agerar för att säkerställa att alla unga finns inom skolans ram, vad säger det om vårt samhälle?

Johan Pehrson! Är det inte rimligt att vi som samhälle visar att vi bryr oss? Är det inte rimligt att vi kräver att unga ska delta i utbildning eller annan verksamhet fram till dess att de blir myndiga?
(Applåder)

Anf. 80 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! I grunden håller jag verkligen med Paula Örn – att ställa krav är att bry sig, och tidigare och tydligare insatser gör man av kärlek till barnen. Så har det inte alltid låtit här i kammaren, men nu låter det alltmer så. Jag tycker att det är väldigt bra att det råder en bred samsyn här.

När det gäller frågan om man ska förlänga skolplikten måste man konstatera att i stort sett 99 procent ändå väljer att gå vidare.

Det har talats om vikten av utbildning och bildning och av att man lär sig saker, slutar titta i telefonen, läser böcker och vad det nu är. Allt det där är centralt. Men det skulle kunna vara så att man som ung person faktiskt skulle klara sig bättre om man jobbade ett tag med ett mycket enkelt arbete och fick distans till skolan, som kanske inte varit den mest positiva upplevelsen, för att sedan komma tillbaka i utbildning.

Om man inför det som Socialdemokraterna nu argumenterar för, en förlängning av skolplikten till 18 års ålder, innebär det att många inte hinner gå ut gymnasieskolan, eftersom de flesta elever fyller 18 år under årskurs 2 eller årskurs 3.

Anf. 81 PAULA ÖRN (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Men vi har lite olika siffror. SKR presenterade under hösten en genomgång av det kommunala aktivitetsansvaret, som i dag finns på plats och som innebär att kommunerna ska följa upp alla unga upp till 20 års ålder som inte deltar i gymnasieutbildning. Där pekar man på att 12 procent av dem under 20 år någon gång varit föremål för kommunalt aktivitetsansvar. Det är inte 1 procent av de unga som vi talar om när det gäller det här.

Naturligtvis är vi öppna för att diskutera. I mitt förra anförande, fru talman, försökte jag tydliggöra att det handlar om någon form av plikt att befinna sig någonstans när man är 15, 16 eller 17 år gammal. I Finland kallar man det för läroplikt. Det finns säkert möjligheter att via utredningar och annat komma överens om att den här gruppen även ska kunna delta i lärlingsutbildning eller arbeta i någon form.

Men poängen är ju att vi som samhälle måste kräva av så unga personer att de inte ska drälla runt på gator och torg på det sätt som är möjligt i dag. När polisen stöter på 16-åringar ska de kunna ta dem i hampan, sätta dem i polisbilen och köra dem till skolan, lärlingsplatsen eller arbetsplatsen. Så är det inte i dag.

Utbildningsministern framhåller att det handlar om en liten grupp ungdomar, och det stämmer. De allra flesta går på gymnasiet. Men vi kan se att bland dem som går på introduktionsprogrammen är det över hälften som inte inom fem år klarar övergången till ett nationellt program, och efter fem år är det bara 20 procent som har en gymnasieexamen.

Det är inte bara där problemet finns, utan problemet kvarstår eftersom eleverna längre fram i livet får en mycket svag förankring på arbetsmarknaden. Även om de kanske får det där första jobbet, som Johan Pehrson nämner, är det kanske det enda jobb de får i sitt liv. De ramlar sedan ur arbetsmarknaden när de inte har en gymnasieutbildning.

Det finns mycket som vi behöver göra för att förstärka gymnasieutbildningen. Jag ser också fram emot att fortsätta att analysera kraven från utredningen om fler vägar, som utbildningsministern nämnde i sitt första anförande.

Men jag vill ändå föra debatten tillbaka till frågan hur vi ska kunna nå dessa ungar med utbildning och insatser. Då krävs det ju att de är på plats, och då är skolplikt, läroplikt eller någon form av plikt där samhället säger ”du måste vara här” en förutsättning för att nå denna smala men mycket utsatta grupp ungdomar. Ser inte utbildningsministern att det skulle finnas ett värde i att gå vidare med att ställa krav på de här unga för att vi faktiskt bryr oss om deras framtid?

(Applåder)

Anf. 82 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Polishämtning på dagtid för att ungdomar ska åka till gymnasieskolan är något vi vill undvika. Det är centralt att vi fortsätter att ha så starka drivkrafter att de unga personer som inte kommer in på gymnasiet har tillträde till introduktionsprogram som också räknas som en del av gymnasieutbildningen och sedan kan gå över till ett mer ordinarie program. Där är vi beredda att göra mer, och jag nämnde den utredning som nu har levererats, för att se till att fler kan få tillträde till en yrkesutbildning som sker i annat tempo än de yrkesprogram som finns i dag.

Jag har inget annat svar att ge än att vi inte har något förslag om att alla unga ska omfattas av plikt att delta i gymnasieskolan. Men det hindrar inte att man är tydlig med att detta är vägen till egenmakt i framtiden och ett arbete. I övrigt är det ett kommunalt ansvar att se till att dessa unga personer inte, som Paula Örn säger, dräller runt på stan. Jag delar fullt ut åsikten att unga människor antingen ska studera eller vara aktiva och ha en meningsfull fritid.

Där kan man göra mer. Många kommuner har varierande insatser. Man har mycket stora ambitioner och når olika resultat i det arbetet. För en ung person som snabbt märker att det är svårt att få ett arbete ökar förhoppningsvis motivationen att utbilda sig, men man ska inte utesluta att det finns unga personer som väljer en annan väg under en tid, kanske i samråd med sina föräldrar.

Alla är inte lika. Det är ju därför jag är med i Liberalerna, och det är antagligen därför Paula Örn är med i Socialdemokraterna. Vi ser individens unikheter, och det gör att vi i dag inte har något förslag av den här typen. Men att drälla runt på stan ska vi förstås se till att ungdomarna inte gör.

Anf. 83 PAULA ÖRN (S):

Fru talman! Utbildningsministern! Det är klart att vi alla vill undvika polishämtning. Det är ingen som föreslår att detta skulle vara det primära verktyget för att få unga människor att gå i gymnasieskolan eller att utbilda sig.

Men nu talar vi om en ganska liten grupp väldigt utsatta unga människor. Jag tycker att det är betydligt bättre att polisen hämtar en 16-åring än att 16-åringen står kvar med knarkförsäljande gängledare på torget i till exempel Örebro. Det är i alla fall min ingång i frågan.

Kommunerna saknar verktyg. Detta visar också SKR:s alldeles färsk genomgång av det kommunala aktivitetsansvaret. Man säger till exempel att det största problemet är att nå ungdomarna. Då vore det bra att i grunden ha en plikt. Vi socialdemokrater är öppna för att diskutera hur man formulerar plikten – utbildningsplikt, läroplikt eller närvaroplikt? – men på något sätt behöver vi sända signaler till våra unga.

Att ha en plikt upp till 18 års ålder är inte bara en viktig reform utan också just en viktig signal. Det är en signal till barn och unga om att vi aldrig kommer att sluta bry oss om deras framtid. Det är en signal till hela samhället om att utbildning är vårt starkaste och viktigaste verktyg för att bygga ett tryggt och rättvist Sverige.

Jag är ärligt talat lite förvånad över att utbildningsministern inte är mer intresserad av att tillsammans ta detta ansvar för dessa utsatta ungdomar. (Applåder)

Anf. 84 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag lyssnar gärna på alla argument. Men jag förfäktar fortfarande att det finns individer, människor, enskilda personer, som vi ska respektera. Om individen själv anser att det är bättre att under en tid gå till ett arbete i stället för att vara en del av den läroplikt som interpellanten argumenterar för kan det vara bättre för just den individen. Jag förutsätter alltså att det i så fall skulle vara något slags läroplikt eller utbildningsplikt med undantag.

Om lille Johan själv och hans vårdnadshavare kommer fram till att det för honom är bra att han jobbar i stället, för det har varit stökigt av olika orsaker, tycker vi att det är okej. Han har rätt att jobba om han vill och kan, och det kan vara ett sätt för honom att få ordning på sitt liv. Då skulle det vara konstigt om han skulle vara tvungen att omfattas av en läroplikt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2024/25:206 om konsekvenser av neddragningar på studieförbunden

Anf. 85 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Kalle Olsson har frågat mig hur jag så här långt bedömer konsekvenserna av studieförbundens neddragningar och om jag avser att vidta några åtgärder mot bakgrund av detta.

Folkbildningen, både studieförbunden och folkhögskolorna, är viktig för såväl samhälle som individ. Regeringen värnar folkbildningen.

Varje budget handlar om prioriteringar, och förslaget om en justering av statsbidraget föregicks av noggranna avvägningar inom Regeringskansliet. Nivån på statsbidraget till studieförbunden har från och med 2024 justerats till förmån för åtgärder inom folkhögskolan och andra områden, till exempel inom utbildning för vuxna.

Genom regeringens budgetproposition för 2024 förstärktes statsbidraget till folkhögskolorna med 100 miljoner kronor 2024, en nivå som beräknas bestå permanent. I budgetpropositionen för 2025 har regeringen också föreslagit en förstärkning av det särskilda utbildningsstödet med 25 miljoner kronor.

Jag vill framhålla att för 2025 föreslår regeringen att cirka 1,6 miljarder kronor fördelas i statsbidrag till studieförbund och cirka 2,4 miljarder kronor till folkhögskolor. Sammanlagt rör det sig om cirka 4 miljarder kronor till folkbildningens verksamheter. Det är ett fortsatt omfattande statligt stöd till studieförbund och folkhögskolor runt om i landet. Det är också viktigt att påpeka vikten av det delade finansieringsansvaret för folkbildningen. Detta innebär att staten, regionerna, kommunerna, huvudmännen och enskilda har ett gemensamt ansvar för att finansiera folkbildningens verksamheter.

Regeringen följer folkbildningens utveckling noga genom de återrapporter Folkbildningsrådet lämnar till regeringen. I sammanhanget vill jag också nämna Folkbildningsutredningens betänkande *Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid* (SOU 2024:42).

På senare år har flera exempel på fusk och fel inom folkbildningen avslöjats. Det är därför viktigt att arbeta vidare med Folkbildningsutredningens förslag, som syftar till att säkerställa en mer ändamålsenlig styrning, uppföljning och kontroll av statsbidraget till folkbildningen. Betänkandet har remitterats, och jag ser fram emot att ta del av remissinstansernas yttranden inför den fortsatta beredningen av utredningens förslag.

Anf. 86 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Pehrson för svaret, även om det kanske inte var mycket till svar på min fråga. Det kan vi återkomma till.

Vi är snart ett år in i regeringens fleråriga neddragningar på studieförbunden. Över en treårsperiod drar man bort en halv miljard av den statliga finansieringen till studieförbunden. Jag noterar att statsrådet i sitt svar använder ordet ”justering” när han beskriver neddragningarna – som om vi talar om en liten förändring på marginalen. Hade det varit fråga om en justering hade vi nog inte behövt den här debatten.

Det här handlar om att regeringen kapar bort en tredjedel av de statliga stöden till studieförbunden. Det går naturligtvis inte att fullt ut överblicka konsekvenserna än, särskilt inte de långsiktiga. Men det är en brutal förändring. Vi ser väldigt oroväckande tendenser vad gäller vart vi är på väg.

Jämtland, min valkrets där jag tar min utgångspunkt, är en av de regioner i landet där procentuellt flest medborgare deltar i studiecirklar. Jämtland är också ett utpräglat glesbygdslän. En av de stora farhågorna när regeringen gick fram med de här försämringarna var att mindre orter på landsbygd och i glesbygd skulle bli de stora förlorarna. Vi vet att medborgare i glesbygdskommuner i väsentligt större utsträckning deltar i studieförbundens verksamhet.

Fram till det att de här nedskärningarna inleddes fanns studieförbunden i alla landets kommuner, i stort sett. Det är i sig helt unikt. Det är väl bara Svenska kyrkan bland civilsamhällets aktörer som kan mäta sig med den närvaron.

Jag har talat med representanter för studieförbunden hemmavid, och det är en mycket dyster bild som förmedlas. Det är lokaler som sägs upp. Det är personal som sägs upp. På ett av studieförbunden är de nu två anställda kvar.

Fru talman! Det säger sig självt att när personal och lokaler försvinner blir det väldigt svårt att hålla igång verksamheten – särskilt när vi talar om ett län som Jämtland, som utgör 12 procent av Sveriges yta. Det är samma sak i Västerbottens och Norrbottens inland. För att kunna bedriva meningsfull verksamhet måste du ha en rimlig geografisk närvaro. Det funkar inte att be någon åka 10, 15 eller 20 mil för att delta i en studiecirkel.

Utvecklingen är inte oväntad. Det som händer är exakt det som man tidigt varnade för: Mindre orter på landsbygd och glesbygd blir de stora förlorarna när regeringen ger sig på studieförbunden.

Jag märker att Johan Pehrson vill blanda in folkhögskolorna i resonemanget. Gör inte det! Det finns ingen folkhögskola i Svenstavik, Strömsund eller Malå. Däremot finns studieförbunden på plats – eller fanns, i alla fall. För vad händer i bygderna nu när studieförbunden tvingas dra sig tillbaka och sänka ambitionerna, när vävstugan i byn måste stänga, kursen för att ta jägarexamen ställs in och språkkaféet upphör? Jo, det första som händer är att det blir tystare och tråkigare. Men allvarigare är att civilsamhället bryts ned. Det gemensamma luckras upp. Kontaktytor försvinner, och till slut återstår – ja, vadå, Johan Pehrson?

Johan Pehrson svarar inte på frågan hur han bedömer konsekvenserna av neddragningarna på studieförbunden. Har han ingen åsikt i den frågan? Nu har det ju gått ett år. Är Johan Pehrson nöjd med att studieförbunden tvingas säga upp medarbetare och lokaler och sänka ambitionerna? Håller han med om att det här är ett stenhårt slag mot landsbygden?

(Applåder)

Anf. 87 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Jag har under november besökt fyra av studieförbunden i Örebro län för att få en bild av vad som sker i deras verksamheter när statsbidragen nu genomgår en brutal förändring, som Kalle Olsson sa. Det är fyra studieförbund med lite olika inriktning på sin verksamhet och helt olika förutsättningar att verka.

Jag mötte verksamhetschefer som å ena sidan är taggade och glada över det gedigna arbete som Folkbildningsrådet har gjort med att se över hur bidragen ska fördelas mellan studieförbundens olika verksamheter. Man ser att det ger stora möjligheter till större fokus på kvalitet i verksamheten och bättre förutsättningar för samverkan mellan olika förbund. Man tycker att man skapade sig en bra grund för framtiden. Å andra sidan har samma verksamhetschefer sett regeringen rycka undan mattan för finansieringen av den verksamheten. I stället för att utveckla får man avveckla stora delar av verksamheten. Konsekvenserna av det ser vi över hela landet just nu.

Statsrådet Johan Pehrson och jag är båda från Örebro. På flera orter i Örebro län monterar studieförbunden nu ned sina skyltar. Det blir mörkare och tystare i vårt län i Hällefors, Laxå och sannolikt fler orter framöver.

Jag vill lyfta fram en särskild aspekt av nedskärningarna som nu sker. Det handlar om musikverksamheten. Jag vet att Johan Pehrson, precis som jag själv, gärna lyssnar på Lars Winnerbäck. Det är väl inte konstigt; jag har förstått att det är de svenska partiledarnas absoluta favoritartist. Lars Winnerbäck är en av de artister som har varit noga med att berätta att han aldrig skulle ha blivit den han är utan den kommunala musikskolan och Studieförbundet.

Jag ser själv fram emot att Kent nästa år ställer sig på scen igen, 35 år efter att de bestämde sig för att bilda band ihop. Det gjorde de enligt legenden i en replokal på Balsta musikslott i Eskilstuna. Balsta musikslott drivs av Studieförbundet i samverkan.

Det här är inte bara anekdoter, utan listan över band och artister som uppstått ur studiecirklar och studieförbunds replokaler är lång – så lång att man inte kan bortse från den när man konstaterar att Sverige näst USA är världens största nettoexportör av musik. Men med den här regeringen stryps studieförbundens verksamheter. Nu läggs replokalerna ned på bred front i Sverige. Det sker i Göteborg, Borås, Umeå, Luleå, Gävle, Falun, Kristianstad, Västerås, Norrköping, Linköping och i Örebro län i Karlskoga.

I Karlskoga lägger Studieförbundet Vuxenskolan och Studieförbundet ned sammanlagt 15 lokaler. I de replokaler som blir kvar höjs avgiften för dem som deltar. Vi ser samma sak – att avgifterna höjs – i de verksamheter som blir kvar. Då blir det färre, framför allt bland dem med liten plånbok, som kan ägna sig åt musikverksamhet i Sverige. Mångfalden minskar. Färre ungdomar kommer att ha möjlighet att bilda band som kan bidra till svensk musikexport.

Jag har hört Johan Pehrson förklara och försvara slakten på studieförbunden med att man prioriterar utbildningar som ger jobb. Men jag undrar vilka jobb som skapas av att det blir 15 replokaler färre i Karlskoga. Vilka jobb skapas av att unga musiker inte får möjlighet att öva tillsammans, och på vilket sätt leder det till fler arbeten?

Anf. 88 TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Johan Pehrson har precis fått lyssna till beskrivningar av konsekvenserna av nedskärningarna för studieförbunden när en tredjedel av resurserna tas bort. Vi kan redan nu ana konsekvenserna i hela landet. Vi kan se konsekvenserna i musikverksamheten. Faktum är att det precis har kommit en rapport, *Replikalskris i musiksverige*, som handlar om att musikhus just nu stängs i hela landet.

Jag är själv sprungen ur en musiksläkt och har spelat i kyrkor och församlingshem, folkets hus och lokaler överallt. Jag kan vittna om att om det inte hade varit för studieförbunden hade de scenerna och möjligheterna för unga musiker att pröva sina vingar inte funnits. Det finns inga kommersiella aktörer som vill arrangera musikverksamhet och träningsverksamhet i stora delar av landet.

Det finns en lista med berömda band som har börjat sin bana i studieförbunden. Där kan vi lägga till The Hives och hur många band som helst i Sverige. Listan är lång, och den visar vilken stor betydelse studieförbunden har för musikverksamheten i Sverige.

Nu läggs musikhus och kulturhus ned. Listan är lång, och jag kan fortsätta på den som Karin påbörjade: Malmö, Borås, Västerås, Kristianstad, Gävle, Falun och Luleå.

Det kommer inte in någon annan aktör och erbjuder alternativ, utan där står ungdomar och barn och har ingenstans att spela instrument och utöva musik. Där står musiker som har kunnat delge sin erfarenhet och sprida glädje och kultur men som nu blir av med sina uppdrag och möjligheter.

Detta sker i ett läge där kommunerna skär ned på kulturskolornas verksamhet till följd av att samma regering som Johan Pehrson sitter i drar ned på anslagen till kulturskolan, typiskt nog, men också anslagen till kommunerna. Det innebär att man i ungefär 80 procent av landets kommuner nu inte har pengar eller råd att satsa på kulturskolan, utan man höjer avgifterna och minskar resurserna.

Vi får ett tystare Sverige. Vi får ett tråkigare Sverige. Vi får ett tristare Sverige. Och vi får ett Sverige som blir kulturfattigt. Det är ödets ironi att jag står här med en liberal. En gång i tiden stod ju Liberalerna tillsammans med socialdemokratin och slogs för folkbildning – för kultur åt alla och för att göra Sverige inte bara till en rigid stat som disciplinerar medborgarna utan till ett rikt Folkrorelsesverige, med utbildning, bildning och kultur till alla. Det är detta som har skapat det Sverige som vi känner till.

Hur ska Johan Pehrsson agera för att säkerställa att vi nu inte förstör möjligheterna för Sverige att vara ett rikt kulturland?

Jag har tidigare, i en skriftlig fråga till Johan Pehrson, begärt att regeringen åtminstone ska genomföra en kartläggning så att man vet vad konsekvenserna blir av den brutala slakt av studieförbunden som man just nu genomför. I frågesvaret sa Johan Pehrson att man inte är beredd att göra någon sådan kartläggning.

Jag tänker ändå ställa frågan en gång till: Finns det inte en poäng med att veta hur mycket folkbildnings-, bildnings- och musikverksamhet som nu försvinner i Jämtland, Kronoberg, Örebro och hela landet och vilka konsekvenser detta faktiskt får?

Prot. 2024/25:39

28 november

Svar på
interpellationer

Låt oss se till att få en ordentlig debatt om vad kulturen betyder i Sverige. Smit inte undan från ansvaret, regeringen! Just nu sker ett dråpslag mot kulturen, och Sverige blir tystare och tråkigare.

(Applåder)

Anf. 89 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! Tack för att jag får delta i denna debatt! Jag är egentligen anmäld till två kommande interpellationsdebatter om sjukvårdsfrågor och andra frågor som Tidöpartierna ägnar sig åt, såsom angiveri och tolkavgifter, men jag kan inte avstå från att gå in i denna debatt.

Jag kommer från Halland och bor i Varberg. Där hade vi ett reportage i tidningen för bara några dagar sedan om de neddragningar som man nu tvingas göra inom studieförbunden i Halland. Det kanske inte låter så mycket i detta sammanhang, här i Sveriges riksdag, men 13 tjänster tvingas man nu gemensamt dra bort vid årsskiftet från studieförbundet Vuxenskolan, från ABF, från Sensus studieförbund och från Studieförbundet i Halland.

Vad betyder då 13 tjänster? Jo, det handlar i slutändan om studiecirklar som inte kommer att genomföras. Det handlar om kulturaktiviteter som inte kommer att genomföras. Det är människor där ute som drabbas. Det handlar inte i första hand om de 13 personer som blir av med sina arbeten utan om de barn och ungdomar och de gamla och äldre som skulle ha tagit del av verksamheterna och om de invandrare som ville förkovra sig, kanske i svenska, eller bli en mer integrerad del av samhället. Det är de som skulle ha tagit del av verksamheterna.

Det är det här som regeringen slår emot och håller på att slakta genom att ta bort en tredjedel av de statliga anslagen till studieförbunden.

Samtidigt befinner vi oss i en tid där allt mer ansvar kommer att behöva läggas på civilsamhället. Föreningar kommer att behöva ta ett större ansvar i samhället. Studieförbunden borde rätteligen ta ett större ansvar i samhället. Kyrkor och samfund kommer att få göra det för att vi ska klara vårt gemensamma uppdrag inom välfärden framöver.

Att regeringen då samtidigt går in och slår stenhårt mot en av de aktörer som är en viktig del av civilsamhället innebär naturligtvis att det blir mycket svårare att klara uppdragen framöver.

Varför gör då Liberalerna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna så här, kan man fråga sig. Jo, i den artikel i Hallands Nyheter som beskrev vad som händer i Halland svarade faktiskt en riksdagsledamot från Sverigedemokraterna på just den frågan. Svaret lød: "Vissa av de här studieförbunden har tydliga muslimska och politiska kopplingar och ett intresse av att svartmåla SD och de andra styrande högerpartierna."

Så sa Erik Hellsborn från Sverigedemokraterna i tidningen. Det handlar alltså om att tysta röster som är kritiska mot den sittande regeringen. Vi som har vår bakgrund i folkrörelsen och i civilsamhället vet hur viktiga studieförbunden är för det demokratiska samhället och för utvecklingen av demokratin.

Min fråga till Johan Pehrson är därför: Står statsrådet bakom det som Sverigedemokraterna säger är motivet till att man nu drar ned på anslagen till studieförbunden?

Anf. 90 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Nej, är svaret på den sista frågan. Jag har svårt att tro att Christofer Bergenblock tror att det är så.

Om man har följt debatten om hur det har sett ut i studieförbunden kan man konstatera att den granskning och kontroll av verksamheterna som har gjorts av både medierna, Riksrevisionen och andra har visat att det har funnits otroligt mycket fusk, fel och rena bedrägerier.

Det är knappast konstigt att man kan säga att man satsar på studieförbunden när man tar medborgarnas skattepengar och skickar in 1,6 miljarder. Jag har stor respekt för att man tycker att det är för lite. Man kan självfallet tycka att vi skulle skicka in ännu mer pengar. Ordet ”slakt” får dock stå för er.

Jag tycker att det är viktigt att studieförbunden nu prioriterar och fokuserar på det som de tycker är viktigast. Samverkan mellan studieförbund nämndes, och det är väl alldeles utmärkt för att effektivisera användningen av skattepengarna så att de kommer folkbildningen till godo och inte försvinner i administration.

Jag är den förste att säga att jag noga följer effekterna av förändringen. Om man skickar in något mindre resurser från staten är det klart att det sannolikt leder till tuffa prioriteringar, vilket jag har stor respekt för, och behov av effektivisering. Jag följer detta noga. Vi satsar ändå 1,6 miljarder, även om jag har respekt för att man kan tycka att det är för lite.

Fru talman! Jag har under mitt långa – rika är kanske att ta i – men i många delar lyckliga liv varit cirkelledare i folkbildningens tjänst. Jag har städat folkbildningens lokaler, jag har torkat väggarna från lera efter drejningskurser och keramikkurser och jag har hanterat spill från förbränningsugnar. Jag vet vilken roll studieförbunden spelar. Jag vet vilken viktig roll de kan spela.

Jag vet också vilka kurser de har som så att säga inte per definition träffar själva kärnan i folkbildningen utan utgör verksamhet som kan bedrivas även i andra former. Föreningar har ju andra lokaler. Vi pratar om musik, och vi ser ju mängder av musikutveckling och band som startas på fritidsgårdar, vilket är fantastiskt. Som nämnts har kyrkorna också lokaler, även om all musik såklart inte passar att spelas i kyrkan, generellt sett. Det kanske i stället blir en viss genre. Men det finns en bredd där med, har jag sett när jag har varit ute på besök. Även i hembygdsföreningar finns det lokaler.

Jag följer detta noga, jag läser rapporterna och jag träffar de personer som är förtvivlade. Men jag möter också dem som tycker att det är viktigt att man prioriterar och ser till att studieförbunden samverkar maximalt för att nå ut till människor med en meningsfull folkbildningsverksamhet, vilket är grunden för studieförbunden.

Anf. 91 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Jag blev lite ställd när Johan Pehrson började prata om samverkan och nämnde föreningslivet och kyrkan. Det är ju precis det som är problemet nu, fru talman: Det blir ingen samverkan när studieförbunden tvingas lämna de mindre orterna. När de inte finns kvar längre och när de har sagt upp sina lokaler går det ju inte att ha någon samverkan. Det är det som är hela problemet här: Det finns ingen att samverka med. Det blir

Svar på
interpellationer

särskilt påtagligt just på de mindre orterna, där det kanske bara finns en – eller snart ingen – anställd kvar.

Jag gav några exempel i mitt första anförande på hur förutsättningarna nu radikalt försämras och hur det ser ut när personal och lokaler sägs upp. Då ska man som sagt veta att vi inte har sett slutet på nedskärningarna. Vi har snart genomlevt det första året, men det kommer ju nya besparingar nästa år. Året efter det kommer det ytterligare besparingar.

Det som händer när man blir väldigt liten är att man också blir sårbar. Det kanske står och faller med en enda person som finns kvar på kontoret på studieförbundet. Det är ofta en person som är väldigt besjälad och vill väldigt mycket. Jag talade med en verksamhetsledare häromdagen som sa: Vi får se hur länge man pallar – man måste brinna så totalt för att orka hålla igång. Han satt ensam på kontoret i Västerbottens inland.

Den stora faran nu är just att studieförbunden med tiden inte orkar, inte förmår, upprätthålla den samverkan med det omgivande samhället som Johan Pehrson nämner. Man tappat helt enkelt i relevans och betydelse därför att man har blivit så pass försvagad. Man är inte längre den partner som kommuner, organisationer och andra föreningar vänder sig till, och så tytnar man sakta bort.

Det är klart att det här är Sverigedemokraternas våta dröm, långsiktiga plan och förhoppning – kalla det vad du vill – men det tragiska är att Liberalerna, av alla partier, agerar hantlangare för den här politiken. Eller är det så att Johan Pehrson ser någonting som vi inte ser? Ser han hur andra aktörer nu kliver fram och fyller de tomrum som studieförbunden lämnar efter sig? I så fall får han gärna redogöra för det.

Det vi andra ser hända nu är nämligen hur SD-regeringen med hög precision ger sig på folkrörelsesamhället – det där fantastiska trädet med alla sina grenar och utskott som har kopplingar till och samarbeten med ungdomsgrupper, teatergrupper, pensionärsorganisationer och lantbrukarnas organisationer. Det gäller även de politiska partierna; Johan Pehrsons eget parti bedriver sina interna utbildningar inom ramen för studieförbunden. På samma sätt lär vi socialdemokrater och våra fackliga vänner oss mötes-teknik och att skriva motioner i ABF:s regi.

Frågan är som sagt om Johan Pehrson ser tecken på att andra aktörer nu kliver fram och fyller de tomrum som studieförbunden lämnar efter sig. Ser han marknadskrafterna leta sig ut i byarna och göra det som de i alla fall aldrig tidigare har gjort? Ser han några tecken på det?

I sitt svar nämner Johan Pehrson också kommunerna och regionerna. Tänker han sig att det är de som nu ska fylla tomrummen? Är det de kommuner som med den här regeringen får mindre pengar som ska städa upp och kompensera när regeringen vänder studieförbunden ryggen? (Applåder)

Anf. 92 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Utbildningsministern pratar om samverkan, och samverkan är bra. Studieförbunden har samverkat under många år, bland annat i Balsta musikslott i Eskilstuna. Men man kan inte samverka bort en besparing på en halv miljard; det går inte.

Politik handlar om att prioritera, och som socialdemokrater skulle vi aldrig prioritera så som den nuvarande regeringen gör. Man prioriterar sänkt skatt för höginkomsttagare före i stort sett allt annat – före sjukvårdens behov, före grundläggande infrastruktur, före klimatomställning och före folkbildning och studieförbundens verksamhet. Tidöregeringen prioriterar dem som redan har före det som vore bra för Sverige på både kort sikt och lång sikt.

I den här debatten i dag borde Johan Pehrson förklara på vilket sätt det är en klok prioritering att rycka undan mattan för studieförbundens verksamheter runt om i landet – i Örebro län i Karlskoga. På vilket sätt är det en klok prioritering att rycka undan mattan för studieförbundens möjligheter att bidra till arbetstillfällen och den svenska musikexporten? På vilket sätt bidrar det som sker i Karlskoga till ett bättre samhälle?

Jag tar mig friheten att avsluta mitt sista inlägg i den här debatten med att citera Lars Winnerbäck igen, ur Östgöta Correspondenten i september förra året:

”Varför ska JAG betala för att några tomtar ska få spela oboe? Klart att du ska! Vi gör det tillsammans för att samhället ska kännas attraktivt nog att delta i. För att vi ska känna samhörighet och tillhörighet. För att vi vet att dom som halkar utanför och inte känner den samhörigheten söker sig till mörkare utkanter. Och dom blir inte lönsamma.”

På vilket sätt är det här lönsamt för Sverige?

Anf. 93 TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! I diskussionen om den samhällsutveckling vi har sett under senare år hör vi ofta, inte minst från polisen, att det blir allt viktigare med förebyggande arbete.

Det handlar om att se till att ungdomar hamnar i miljöer som inte är skadliga för dem eller leder in dem på brottets bana. Finns det något bättre än att komma in i idrottsrörelsen, i civilsamhället eller i studieförbundens musik- och kulturverksamhet? Det bästa sättet att vaccinera fram rätt värderingar är genom erfarenheter av att musicera tillsammans, upptäcka glädjen och få självförtroende och självkänsla. Då lockas man inte in i andra karriärer eller andra risker.

Den här regeringen går dock in och skär ned, med precision, på just civilsamhället. Man jagar personer med civilsamhällesbakgrund i en del statliga myndigheter. Man argumenterar för och genomför en politik som drar undan fötterna för studieförbund och föreningsliv. Om svaret från Johan Pehrson är att vi ska samverka måste grundfrågan självklart vara: Med vem då, om det inte finns någon kvar?

Det kanske går an här i Stockholm, med ABF-huset och allting. Här finns det många aktörer. Men i Kosta, som jag kommer ifrån från början, finns det inte så många aktörer att samverka med. Det gäller även andra små orter i landet, eller för den delen mellanstora kommuner. Det är också där vi ser att man nu skär ned på kommunens kulturerbjudanden. Snart är det väl nästan bara kyrkan kvar som kan erbjuda arenor för avgiftsfritt musicerande.

Därför blir grundfrågan, som Johan Pehrson faktiskt inte har svarat på: Varför vill regeringen inte veta hur det står till? Varför vägrar man göra en kartläggning av effekterna av besparingarna på studieförbunden? Är det tryggare att blunda för verkligheten? Plocka fram underlag så att vi kan få

se om det är regeringens bild av effekterna av "justeringarna" som stämmer eller om det är oppositionens bild av de dramatiska konsekvenserna som är korrekt! Gör en sammanställning!

(Applåder)

Anf. 94 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min fråga. Det var ju ett tydligt nej – statsrådet ställde sig inte bakom det som Sverigedemokraterna säger att detta handlar om, det vill säga att tysta kritiska röster. Uppenbarligen är det så att man i regeringen har olika motiv för de drakoniska neddragningar som nu görs på studieförbundsverksamheten.

När Johan Pehrson presenterade sitt motiv blev jag ändå beklämd. Motivet uppgavs vara det fusk och de fel som funnits och de bedrägerier som förekommit i studieförbundsverksamheten. Menar statsrådet på fullt allvar att vi ska straffa studieförbunden i Halland, som har gjort rätt, om ett studieförbund i Botkyrka har gjort fel?

Jag är själv lärare. Det händer lätt att man börjar skälla på elever som är närvarande över dem som är frånvarande. Det är mänskligt att göra på det viset. Men nu befinner vi oss ändå i kammaren i Sveriges riksdag och debatterar regeringens motiv för att göra dessa neddragningar. Jag blir väldigt beklämd över det motiv som ministern anför.

Vi vet att dessa neddragningar inte kommer att slå generellt mot studieförbunden. De kommer att slå specifikt hårt mot boende på landsbygden, äldre och funktionsnedsatta, som har de mest subventionerade aktiviteterna. Hur har statsrådet tänkt kompensera för de neddragningar som nu görs när det gäller människors möjlighet till utveckling och till att göra sin demokratiska röst hörd?

(Applåder)

Anf. 95 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det verkar inte som att vi kommer särskilt mycket längre. Här har vi fyra sanningssägare som vet exakt hur det ser ut, men ändå vill de kartlägga. De vet exakt hur det kommer att bli. Det kommer att bli ett mörker. Det kommer att bli kulturskymning. Detta, som gäller 1,6 miljarder, kommer att bli ett dråpslag mot folkbildningen.

Jag har stor respekt för att man vill satsa mer, men det här är ju inte den enda verksamhet som behöver prioritera, effektivisera och se över vad som kan göras bättre eller vad någon annan eventuellt kan göra.

Jag hörde att det finns lärare i lokalen. Utmärkt! Vi prioriterar skolan. Vi prioriterar yrkesutbildning. Vi prioriterar att människor ska kunna bli självförsörjande, så att de kan utöva intressen och kanske investera i en kurs som är avgiftsbelagd – studieförbunden har ju både kurser som är gratis och sådana som kostar pengar.

De får 1,6 miljarder av staten för att investera i detta. Jag förstår att man kan säga och tycka att de ska ha ännu mer, men vi menar att det finns möjlighet att effektivisera och göra detta bättre.

Jag följer detta noga. Studieförbunden är inte de enda som bidrar till folkbildning. Vi har prioriterat att skjuta till permanenta resurser till folkhögskolorna. Vi har också gjort stora investeringar i bibliotek, inte minst i Sveriges skolor, för att se till att barn lär sig läsa, vilket ju är en förutsättning för att delta i en del av studieförbundens verksamhet. Det är också en

förutsättning för att över huvud taget kunna skriva en text, oavsett vilken nivå man når.

Jag vill inte recensera Lars Winnerbäck, men jag har sett jättemycket verksamhet som fortgår i många musiklokaler. Man har alltså 1,6 miljarder att fördela.

Prot. 2024/25:39
28 november

Svar på
interpellationer

Anf. 96 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Många av oss här är ju kritiska mot regeringens neddragningar på studieförbunden. När man är kritisk är det brukligt att försöka lägga fram och förklara varför man tycker att verksamheten är viktig. Jag hoppas att det har framgått under den här debatten varför vi gör det.

Det vore naturligtvis väldigt bra om regeringen tog frågan på allvar och systematiskt gick igenom hur detta påverkar studieförbunden – inte minst på de mindre orterna, som jag har återkommit till flera gånger.

Jag tänkte inte säga någonting mer om varför studieförbunden är viktiga, utan jag tänkte låta Johan Pehrson själv göra det. Så här skriver Johan Pehrson och Liberalerna:

Studieförbunden är ett nav i kulturens infrastruktur. De är unika genom att de arrangerar kulturaktiviteter även på mycket små orter. Folkbildningen gör människor till medskapare i stället för passiva konsumenter av kultur och bildning. Stödet till studieförbunden ska präglas av långsiktighet.

Detta, fru talman, var Johan Pehrsons och hans partis ord inför valet 2022. De har gått från dessa vackra – närmast passionerade – formuleringar till att i dag, två år senare, administrera brutala neddragningar på samma studieförbund. Det är nästan överklagt. Som opposition blir det svårt att förhålla sig till det och att sätta ord på det.

Samtidigt vet vi ju alla vad detta egentligen handlar om. Det handlar om Sverigedemokraterna, ett parti som avskyr tanken på att människor samlar sig, organiserar sig, lär sig nya saker och har kul ihop eller, för den delen, bidrar till integration. För SD är det en livsfarlig och närmast existentiellt hotande tanke att vi tack vare studieförbunden skulle klara integrationen och sammanhållningen och bli ett bättre samhälle tillsammans. Betydligt svårare är det att se vad Johan Pehrson ser som så hotfullt i att fria individer tillsammans tar ansvar för sig själva och sin bygd.

Nu närmar vi oss 2025, som blir ett nytt nedskärningsår. Ser Johan Pehrson med tillförsikt på det? Ser han anledning att agera eller att på något vis dra i nödbromsen?
(Applåder)

Anf. 97 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Att ansvarsfullt göra denna omprioritering till andra utbildningsinsatser för folkbildning kräver att man lägger fram en plan och i tid visar att detta sker stegvis. Jag menar att det är att ta ansvar.

Jag ser hur studieförbunden nu kämpar med att ställa om. Jag ser hur nya kurser kommer till hos studieförbunden och hur de förändrar innehåll. Mycket av detta är ju helt fantastiskt. Det är därför vi fortsätter att göra en så stor satsning från staten på detta tillsammans med andra.

Vi har inget annat mål med den politik vi för än att kommunerna ska bli mer blomstrande, få högre skatteintäkter och – med regeringens statsbidrag – kunna prioritera studieförbunden eller andra aktörer. När människor samlas behöver det inte alltid ske i studieförbundens regi. Att männi-

skor deltar i en bokcirkel utanför studieförbundens regi är också folkbildning, ska man komma ihåg. Det är ju inte så att studieförbundens folkbildning är den enda folkbildning som sker. Jag tänker till exempel på den folkbildning som sker på våra bibliotek och de kulturaktiviteter som finns på folkhögskolorna, dit vi skjuter till resurser, till exempel för att hjälpa människor med olika former av funktionsvariation att få ökat tillträde. Detta är en väldigt viktig verksamhet som också ingår i begreppet folkbildning.

Jag ser framför mig att det fortsatt kommer att göras prioriteringar, men vi lägger också andra resurser på andra delar som bidrar till folkbildning, till exempel bibliotek i den svenska skolan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2024/25:133 om rätt till tolk i vården

Anf. 98 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Christofer Bergenblock har frågat mig om jag avser att gå vidare med förslaget om att ta ut avgift för tolk inom vården, vilka konsekvenser jag bedömer att ett införande av tolkavgifter riskerar att få för patienter och personal i vården och om jag avser att vidta några åtgärder utifrån min bedömning.

Christofer Bergenblock hänvisar i sin fråga till en dom från förvaltningsrätten i Växjö. Jag vill inleda med att tydliggöra att jag inte kan uttala mig om enskilda domar.

Språket är en nyckel till integration. Med goda kunskaper i svenska minskar behovet av att tillhandahålla tolk i kontakter med olika samhällsfunktioner. Det är i ljuset av detta som överenskommelsen om en begränsning av tillgången till offentligt finansierad tolk ska läsas, liksom utgångspunkten att den enskilde i första hand ska betala för tolktjänster.

Regeringen kommer att återkomma gällande det konkreta genomförandet av överenskommelsen i Tidöavtalet.

Anf. 99 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret, även om statsrådet bara besvarade en av mina två frågor. Den första frågan besvarades med ett ja, det vill säga att regeringen tänker gå vidare med att utreda frågan om avgift för tolk i vården. Min andra fråga, om vilka konsekvenser statsrådet bedömer att en sådan avgift kan medföra, fick inget svar alls. Här väntar jag mig svar i statsrådets nästa inlägg.

Varför behövs det tolk i vården? Jo, för att alla har rätt att göra sig förstådda när de söker vård och behöver komma i kontakt med sjukvården. Det finns många olika delar i detta, och det handlar inte bara om patientperspektivet utan lika mycket om vårdpersonalens perspektiv. Båda parter behöver göra sig förstådda. Om en patient inte kan beskriva sina symtom eller problem på ett korrekt sätt är risken stor att det leder till missuppfattningar och onödiga undersökningar som kostar vården onödiga pengar. Om en läkare eller sjuksköterska inte kan beskriva för en patient vilken sjukdom den har fått, vad den behöver för behandling och vilka mediciner

den ska ta och hur de ska tas är risken stor att det leder till vårdskador. Detta handlar i grunden om två saker: patientsäkerhet och vårdpersonalens arbetsmiljö.

Det handlar också om något övergripande, nämligen hälso- och sjukvårdslagens portalparagraf om allas rätt till vård på lika villkor. Det är stor risk att denna rätt slås sönder om en avgift för tolk införs. Näst efter angiverilagen är detta kanske den punkt i Tidöavtalet som har fått allra mest kritik. Det har varit upprop från läkare, sjuksköterskor och undersköterskor eftersom de ser vad effekterna kan bli av en avgift för tolk: Det kommer att slå mot patientsäkerheten och mot deras arbetsmiljö. Personalen riskerar även att bli av med sina legitimationer om det uppstår vårdskador och Ivo granskar eller anmälningar görs till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd – även om vårdskadorna beror på språkförbistring.

Från regeringens sida handlar det inte om att värna om patienterna eller personalen. Det handlar sannolikt inte heller om pengar. Det handlar väl på något vis om att hitta sätt att trycka till människor med annan bakgrund som inte har lyckats lära sig svenska eller som på grund av demens har glömt den svenska de en gång lärt sig.

Vilka konsekvenser bedömer ministern att en tolkavgift kommer att få för patienter och personal?

Anf. 100 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten Bergenblock för frågan. Det är trevligt att ledamoten har upptäckt denna fråga, för jag har ju varit i riksdagen ganska många gånger och kommenterat den i interpellationsdebatter. Även om ledamoten uppenbarligen inte har läst mina svar och de långa debatter vi har haft om detta är jag väldigt glad över att ledamoten lyfter upp frågan i dag så att vi får chans att debattera den ännu en gång.

Låt mig börja med sakfrågan, för i övrigt tror jag att ledamoten vet precis hur det föreligger. Det är helt nödvändigt att vi rättar till det som brister. Många patienter som kommer till vården får i dag inte rätt till den auktoriserade tolk de behöver. I stället tolkar barn och närstående, vilket leder till patientrisk. Jag önskar att ledamoten hade ställt frågor om detta för flera år sedan, men då fanns inget engagemang. Det är i dag en stor patientrisk att människor inte får rätt till den auktoriserade tolk de behöver, och det måste vi komma till rätta med. Samtidigt stärker vi förstås svenskundervisningen så att alla som kommer till Sverige får chansen att lära sig språket. Det har på goda grunder funnits synpunkter på sfi-undervisningen, och dessa brister behöver rättas till.

När man väl får rätt till tolk måste tolken vara auktoriserad, för det är ganska avancerat att tolka i sjukvårdsfrågor. Här ser jag svagheter, och jag är besviken över det bristande engagemanget i frågan. Det är ingen som ställer frågor till regionerna om hur de gör med detta. Det skulle behöva göras mycket mer kraftfullt, och jag förutsätter att ledamotens partivänner tar upp detta i de regioner där de har möjlighet att påverka.

Regeringens uppfattning, som har framgått i de interpellationsdebatter jag har varit med i, är att tolk i vården bör avgiftsbeläggas. Det är ju avgifter i sjukvården i dag. Ingen kommer in i vården utan att betala en avgift. I dag är de inte inkomstrelaterade utan lika för alla. Jag delar ledamotens bedömning att varje ny avgift medför en risk, men det är ingen nyhet att

Prot. 2024/25:39
28 november

Svar på
interpellationer

det är avgifter för besök i sjukvården där regionerna har beslutat att det ska vara det. Så skulle det också kunna bli för tolktjänster i vården.

Det finns ännu inget förslag, så det ledamoten ber mig bedöma är precis sådant en utredning kommer att bedöma. Vi är överens om att det ska tillsättas en utredning, att vi på bredden bör säkerställa tillgång till tolk och att detta bör avgiftsbeläggas när det inte finns skäl för annat. Det har också framgått att det handlar om dem som har varit länge i Sverige och har beviljats medborgarskap och där det inte finns skäl att tro att de inte har kunnat tillgodogöra sig svenskundervisning. Ledamoten gav ju goda exempel på vilka man inte kan räkna med ska kunna svenska utifrån deras situation. Regeringens position har framgått av varje svar jag har avgett i riksdagen, och det är samma besked i dag.

Det kommer att tillsättas en utredning i närtid, och först när den är gjord återkommer regeringen med sin bedömning. Vad utredningen kommer fram till vet jag inte. Först ska direktiv beslutas och utredning genomföras. Därefter kommer regeringen gemensamt att återkomma med ett besked.

Anf. 101 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Statsrådet tar upp att det i dag förekommer många vårdavgifter. Detta var faktiskt kärnan i det domstolsutslag som kom från Förvaltningsrätten i Växjö: Hälso- och sjukvårdslagen rymmer inte denna form av avgift. Det som prövades i förvaltningsrätten var Region Blekinges beslut att införa tolkavgift, vilket överklagades. Förvaltningsrätten i Växjö kom fram till att det inte var förenligt med hälso- och sjukvårdslagen att ha denna form av avgift. Det konstaterades att detta inte var en vårdavgift.

Denna prövning är nu gjord och föranledde att jag ställde min fråga. Det är alltså en ny situation. Den bild jag har fått är att regeringen har inväntat att det skulle ske en prövning av Regions Blekinges införande av en tolkavgift.

Det är inte bara Region Blekinge som har hållit på med denna fråga. I stort sett har varenda region i Sverige där Sverigedemokraterna sitter i regionstyrelsen fått en motion eller ett förslag om införande av tolkavgift. Men uppenbarligen går det inte att införa detta i dag.

Det allra intressantaste är givetvis att få reda på om en tolkavgift strider mot portalparagrafen i hälso- och sjukvårdslagen om en jämlik vård för alla. Vi får väl vänta och se hur det blir med den saken.

Det jag frågade om var vilka konsekvenser som ministern bedömer att det skulle kunna få. Det vill hon för all del inte svara på utan inväntar utredningen. Å andra sidan beskrivs konsekvenserna i början av ministrers inlägg där hon beskriver hur det ser ut där barn och anhöriga tvingas tolka i stället för auktoriserade tolkar.

Detta är någonting som fortfarande förekommer rätt frekvent, om än kanske i mindre utsträckning än på 1990-talet och början av 2000-talet. En situation som vi absolut inte vill komma till är att barn- och anhörigtolkning utökas. Men risken är oerhört stor att det är precis det som kommer att ske.

Barn kommer att få följa med sina föräldrar till sjukvården och ta emot sjukdomsbesked och översätta dessa för föräldrarna. De kan för sjukvården behöva beskriva sjukdomar som deras föräldrar har – sjukdomar som

kanske är intima eller integritetskränkande. Vi måste i stället se till att motverka den situationen på alla sätt. Där har regionpolitikerna naturligtvis ett stort ansvar, men där har också regeringen ett stort ansvar.

Jag tyckte att jag uppfattade att ministern frågade varför jag inte hade agerat i den här frågan för flera år sedan. Jag satt inte i riksdagen för flera år sedan, men jag gör det sedan 2022. Det som har varit uppe i debatten sedan 2022 är Tidöavtalet, som handlar om att försämbra möjligheten till tolk i vården.

Jag skulle ändå vilja höra ett svar från sjukvårdsministern. Vi vet alla att bakgrunden är Sverigedemokraternas syn på detta. Det är de som enkom har motionerat om det i alla regioner i Sverige.

Vad är viktigast för ministern? Är det relationen till Sverigedemokraterna, eller är det att värna patientsäkerheten och arbetsmiljön för vår vårdpersonal? Betänk att ministern är sjukvårdsminister.

Anf. 102 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tror att det är klokt för alla partier att tänka mer på vilken politik de själva har än att tala om det där partiet som hela tiden blir den röda linjen som gör att man inte kommer vidare i egen politikutveckling.

Jag är väl medveten om att ledamoten är ny i riksdagen. Men Centerpartiet har funnits här under väldigt lång tid. Det engagemang man nu har i tolkfrågan välkomnar jag. Men det borde kanske ha funnits tidigare om man på allvar ser bristerna som finns i dag, för de finns. Det är oerhört angeläget att människor har en auktoriserad tolk när de kommer i sjukvården och när de behöver det.

Det är inte så att vi har inväntat någon dom i Blekinge om det som händer där. Det är helt påhittat. Alla förstår att det man gör, det gör man under lagarna. Allt vi gör, det gör vi under lagarna. Vi sätter oss inte över dem. Det finns ingen sådan lag.

Huruvida man ska ha en sådan lag i allmänhet, och om den ska införas i sjukvården, är det som ska utredas. En sådan lagstiftning finns inte i dag. Det kunde vi räkna ut i förväg. Det behövde vi inte invänta ett domslut för. Det är alldeles självklart.

Återigen: Jag får inte kommentera en dom. Det får man inte som minister. Den har givits, och den hanteras på sitt sätt. Men det är helt nödvändigt att man när utredningen kommer går igenom alla konsekvenser. Så har vi gjort med andra frågor, och vi har kommit fram till olika svar. Varje utredare får direktiv från regeringen och gör sin bedömning: Hur ska jag förstå den här frågan?

Det är precis som ledamoten lyfter fram. Det handlar om hur det ska vara när man kommer till hälso- och sjukvården. Utredaren ska gå igenom alla samhällsområden där det är aktuellt. När man kommer till hälso- och sjukvården är hälso- och sjukvårdslagen, patientsäkerhetslagen och patientlagen styrande.

Patientsäkerheten är grundbulten i hela hälso- och sjukvården. Det är därför som jag lyfter fram de brister som finns i dag, där människor inte får tillgång till tolk trots att de behöver det.

Prot. 2024/25:39
28 november

Svar på
interpellationer

Samtliga regioner arbetar under lagen. Det står i lagen att de har ansvar för sjukvården. Vi har ingen statlig vård, utan de har ansvar för att se till att människor får den vård som de behöver på lika villkor i hela landet.

Det är nödvändigt att man tar frågan på allvar. Jag hoppas utifrån debatten att det nu kommer fler initiativ från regionerna, där man går igenom läget i sin egen region och gör de förbättringar som behövs.

I sakfrågan kommer vi inte att kunna gå vidare förrän vi har haft en utredning. Den kommer att presenteras i närtid. Därefter kommer regeringen att återkomma när den är genomförd och har varit på remiss. Sedan kommer regeringen med sin uppfattning.

Anf. 103 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! Sjukvårdsministern säger att det är viktigt att vi lyfter fram de brister som finns i dag. Jag kan inte annat än att hålla med. Det är oerhört viktigt att vi gör det och kommer bort från barntolkningen och anhörigtolkningen. Den är inte rimlig. Framför allt är det inte rimligt att lägga ansvaret att tolka åt föräldrar eller åt andra anhöriga på barn och ungdomar.

Det som förvånar mig i hela den här frågan är att samtidigt som ministern så tydligt pekar på de brister som finns i dag är hon beredd att utreda ytterligare försämringar som kommer att skapa nya brister.

Risken är precis den som man har framfört från vården. Ett införande av tolkavgifter kommer att leda till att fler använder sig av anhöriga och barn som tolkar, alternativt att de inte har någon tolk alls i samtalet.

Det kommer att orsaka längre vårdförlopp med fler onödiga undersökningar, fler vårdbesök för att kanske komma till en diagnos, fler felbehandlingar och fler patientskador. Det är just patientsäkerheten vi behöver värna.

Handlar det om att spara pengar? I Danmark införde man 2018 tolkavgifter i fem regioner. De konstaterade efteråt att det kostade mer i administration än vad de fick in via tolkavgifterna. Det är i varje fall knappast ett bärande argument.

Vi kommer kanske inte längre i den här debatten. Men för mig och för Centerpartiet är patientsäkerheten det som står i centrum. Oberoende av hur ministern uttrycker sig är det inte det jag uppfattar står i centrum för Tidöpartierna.

Anf. 104 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag noterar att ledamöter använder patientsäkerheten när det passar. När man tycker att det passar lyfter man fram patientsäkerheten. När man diskuterar läkemedelstransporter på landsbygd är det bra ibland men inte alltid. Håll en rak linje. Då tror jag att det är lättare att hantera alla frågor.

Jag håller fullt ut med ledamoten. Patientsäkerheten är nummer ett. Alla frågor man kommer till som rör sjukvården måste prövas utifrån patientsäkerheten. Jag går dock inte vidare i att spekulera om vad som kan hända förrän man har utrett något. Det är precis när man har utrett något, fått ett bra underlag för vad saken gäller och för vilka konsekvenser det får som man fattar ett beslut och bestämmer vad man tycker.

Det är klokt att vi har utredningar som ger oss underlag, i stället för löst tyckande om vad jag tror skulle vara möjligt eller någonting som jag läst om i tidningen. Svenskt utredningsväsen vill jag gärna hålla högt. Det är klokt att vi låter det få ta tid. Vi får gedigna utredningar. Vi skickar dem på remiss och lyssnar in vad olika företrädare tycker, och sedan fattar vi beslut.

Jag gillar det svenska utredningsväsendet. Jag ser fram emot att det också får användas för den här frågan så att vi vet mer innan vi fattar beslut.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2024/25:188 om informationsplikt inom sjukvården

Anf. 105 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Christofer Bergenblock har frågat mig om jag avser att tillse att läkare, sjuksköterskor och undersköterskor undantas från informationsplikten och om det är min och regeringens avsikt att informationsplikten även ska gälla medarbetare hos privata aktörer inom sjukvården. Han har även frågat mig om jag och regeringen avser att vidta åtgärder för att föräldrar ska våga söka akutsjukvård för sina barn utan rädsla för angiveri.

Jag vill inledningsvis understryka, som jag gjorde i den förra interpellationsdebatten, att patientsäkerhet är en mycket viktig fråga för regeringen. I denna sakfråga gav regeringen besked i tisdags. Jag tror inte att ledamoten har fler frågor.

Anf. 106 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! Det stämmer, precis som sjukvårdsministern säger, att interpellationen lämnades in långt innan presskonferensen kring angiverilagen hölls i tisdags.

Nu har regeringen hållit presskonferensen, och alla de som har protesterat mot förslaget har kunnat andas ut. Det har varit många som har gjort det ända sedan Tidöpartierna lyfte upp detta som en punkt i Tidöavtalet och tillsatte utredningen. Det har varit läkare, lärare, sjuksköterskor, undersköterskor, fritidspedagoger, bibliotekarier och socionomer som har protesterat mot en eventuell kommande angiverilag. Alla de tre centralorganisationerna, LO, TC och Saco, har protesterat högljutt. Ett flertal av de politiska partierna har också gjort det.

Hundratusentals människor har ägnat sig åt att protestera mot detta. Det har skapat en enorm oro bland alla dessa personer, inte minst inom hälso- och sjukvården.

Mot denna massiva rörelse av protester lade i alla fall inte utredaren fram ett förslag om att införa en bred angiveriplikt utan höll sig till några få statliga myndigheter som ska utbyta information.

Det är skönt, för många hade också konstaterat att det här strider mot deras yrkesetik inom vården eller, för all del, inom skolans område. De hade också sagt att de inte kommer att ställa upp på detta även om det blir

lagstiftning. Av den anledning petade Tidöpartierna också in ett tilläggsdirektiv till utredningen om att utreda konsekvenser för den som eventuellt skulle bryta mot en sådan här angiverilag. Nu blev inte utredarens förslag att införa informationsplikt eller angiveri för de här yrkesgrupperna, och det var som sagt många som andades ut.

Men frågan är om man slutgiltigt kunde andas ut i tisdags, för det är inte nödvändigtvis så att regeringen följer det som en utredare föreslår. Vi kan konstatera att det för inte alls länge sedan kom en utredning om återvändarbidrag där detta bidrag sågades fullständigt av utredaren, som konstaterade att det både var ineffektivt och riskerade att leda till ytterligare polarisering i samhället. Men likväl återkom regeringen strax därefter och införde ett återvändarbidrag på 350 000 kronor per person.

Kan man då andas ut kring angiverilagen? I ministerns svar på min interpellation står det inte tydligt att man kan det. Det står: Regeringen kommer att återkomma gällande det konkreta genomförandet av överenskommelsen i Tidöavtalet.

Jag vet faktiskt inte, fru talman, hur jag ska tolka den formuleringen. Men jag vill gärna höra ministern tydligt säga till all den personal i vård och omsorg som har varit orolig och nu har andats ut att det här aldrig kommer att bli verklighet. Om det kommer ett sådant svar kan vi avsluta debatten nu.

Anf. 107 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Nog är det lite pinsamt att ledamoten låtsas som att svaret skrevs i dag! Det skickades in långt i förväg, innan utredningen var klar. Nog förstår ledamoten det; det är jag helt säker på.

Det är därför jag inte heller läste upp den delen av svaret i dag. Det svar som ledamoten läser upp har alltså inte lämnats. Jag har inte läst upp det i kammaren i dag. Det blev obsolet i och med att vi i tisdags inte bara kunde berätta vid presskonferensen vad utredaren hade kommit fram till utan vad samarbetspartierna hade gett för besked. Det gjorde vi vid presskonferensen. Det är skälet till att jag inte läste upp resten av svaret. Frågan är passé.

Det som är normalt är det som jag skrev: Regeringen får först ta emot en utredning som man sedan skickar på remiss. Därefter återkommer vi med besked. Men det vi kom fram till efter det att utredaren hade lämnat sitt förslag och vi hade läst det var att vi samtliga fyra partier instämde i utredarens bedömning. Därför gav vi beskedet redan vid presskonferensen. Det händer extremt sällan, men det hände i tisdags.

Det var därför jag inte läste upp de delarna i mitt svar, och därför finns inte heller det svaret. Jag är helt säker på att ledamoten förstår och är medveten om det.

Anf. 108 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Fru talman! Då tackar jag för förtydligandet och konstaterar att man på allvar kan andas ut. Det är vi många som gör. Det kommer alltså inte att återkomma något förslag även om vi som sagt har sett vid tidigare utredningar att sådant kan förekomma.

Det låter bra för vårdpersonal och för annan personal i offentlig verksamhet i Sverige. Men man ska vara medveten om att detta har skapat en enorm oro under lång tid, helt i onödan.

Prot. 2024/25:39
28 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 109 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Som sagt gavs beskedet i tisdags inte bara från regeringen utan från fyra samarbetspartier. Det är ovanligt att man ger ett sådant besked redan vid presskonferensen när en utredare presenterar sin utredning. Men det gjorde vi i tisdags för att inte skapa ytterligare diskussioner när vi visste vad vi tyckte och vad vi ansåg. Vi gjorde det just för att minska risken för detta.

Utredaren har också presenterat en mycket intressant utredning. Det blir intressant att se om Centerpartiet ställer upp på övriga delar i den när detta kommer till riksdagen så småningom. Men det ligger en bit fram i tiden, för det ska också skrivas en proposition. I de andra delarna finns ett underlag att skriva en proposition på, och jag hoppas få återkomma till dem för diskussion i kammaren. Dock berör det inte sjukvården.

Anf. 110 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag tolkar det som att både ledamoten och statsrådet avstår sina slutanföranden.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.56 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.58 i väntan på att statsrådet Anna Tenje (M) skulle infinna sig i kammaren för att lämna svar på interpellationer.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.58.

Ajournering

Då statsrådet Anna Tenje (M) ännu inte infunnit sig beslutade kammaren på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet återigen till kl. 17.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 17.00.

§ 15 Svar på interpellation 2024/25:160 om brister i äldreomsorgen

Anf. 111 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Nadja Awad har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att möta personalbristen och förbättra arbetsvillkoren inom äldreomsorgen. Nadja Awad har också frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att säkerställa kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen, i synnerhet på landsbygden. Nadja Awad har därtill frågat mig om jag avser att vidta de åtgärder som rekommenderas i *Hemma är någon annanstans*. Nadja Awad har slutligen frågat mig om jag avser att vidta åtgärder mot bakgrund av studien om att vinstdrivande organisationer inom äldreomsorgen levererar sämre äldreomsorg.

Fru talman! Kompetensförsörjningen i välfärden är komplex och kräver insatser inom flera olika politikområden. Det handlar till exempel om att vara en attraktiv arbetsgivare, erbjuda karriärvägar och hitta lösningar för ett hållbart arbetsliv. I Sverige har vi en ordning med kommunalt självstyre, och äldreomsorgen ryms inom det kommunala ansvarsområdet.

Den svenska arbetsmarknadsmodellen innebär vidare att arbetsgivare och arbetstagarorganisationer tecknar kollektivavtal om löner, arbetstider och andra anställningsvillkor samt samverkar om arbetsmiljön. Kommunerna har både möjlighet och ansvar att vidta åtgärder för att säkerställa personal- och kompetensförsörjningen. Staten kan samtidigt stärka kommunsektorns förutsättningar för att planera och utföra välfärdsuppdraget.

Äldreomsorgen är en prioriterad fråga för regeringen, som har vidtagit flera åtgärder för att stärka omsorgens kvalitet. Det gör regeringen bland annat genom det så kallade sektorsbidraget till äldreomsorgen, som kommunerna kan utnyttja utifrån sina egna förutsättningar och behov. Regeringen har också förlängt och utvecklat den särskilda satsningen Äldreomsorgslyftet. Regeringen har även fullföljt reformen om skyddad yrkestitel för undersköterskor, bland annat för att säkerställa kompetensen inom omsorgen och öka yrkets attraktivitet och status. I budgetpropositionen för 2025 lämnas flera förslag för att stärka svensk äldreomsorg.

Regeringen har också under 2023 och 2024 stöttat kommunerna med ökade generella statsbidrag, samtidigt som en framgångsrik inflationsbekämpning nu ger kommunerna bättre ekonomiska förutsättningar för 2025 och framåt.

Detta är åtgärder som kopplar till vad Institutet för mänskliga rättigheter föreslår i rapporten *Hemma är någon annanstans* om att ge kommuner tillräckliga resurser. Vad gäller rapporten vill jag också framhålla att de mänskliga rättigheterna, som är universella och gäller för alla och envar, är en grund för socialtjänstens arbete, så även med en ny socialtjänstlag.

Fru talman! Jag delar Nadja Awads åsikt att valfrihet ska gälla för äldre. För mig och regeringen är det självklart att människor oavsett ålder ska ha inflytande över sina egna liv, och vi vill definitivt främja ökad valfrihet och delaktighet för äldre.

Undersökningar visar att en bred majoritet av äldre själva vill kunna välja vem som utför deras omsorg. Av Socialstyrelsens enkät, som också interpellanten hänvisar till, framgår det att äldre som bor i särskilda boenden som drivs i enskild regi i flera avseenden är nöjdare än äldre som bor på särskilda boenden i offentlig regi. En fungerande konkurrens på om-

sorgsmarknaden kan skapa bättre förutsättningar för såväl kommunala som privata verksamheter att fortsätta arbeta för att förbättra kvaliteten och höja kompetensen i verksamheten. Valfrihet kan också vara av godo för personalen inom äldreomsorgen då det finns fler arbetsgivare att välja bland.

Med det sagt ansvarar kommunerna för att följa upp de enskilda aktörer som utför socialtjänst på kommunens uppdrag. Vidare ansvarar Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, för tillsyn över alla verksamheter inom omsorgen, oavsett vem som bedriver dem. Brister i utförande, så som förekommit i de exempel som interpellanten lyfter, kan inte accepteras inom vare sig kommunal eller enskild verksamhet.

Regeringen har nyligen gett Ivo i uppdrag att stärka sitt arbete mot oseriösa aktörer inom omsorgen. Jag kommer definitivt att följa denna fråga mycket noga framöver.

Anf. 112 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Tack, äldreminister Anna Tenje, för svaret!

Fru talman! Jag tycker att den här regeringen undviker en väldigt stor fråga. På vilket sätt är det okej att statsminister Ulf Kristersson ger sig själv en skattesänkning på 3 900 kronor varje månad? Varför ska äldreminister Anna Tenje och alla andra ministrar i högerregeringen ge sig själva skattesänkningar på minst 3 000 kronor varje månad? Varför ska ni ge era moderatkompisar som tjänar över 60 000 kronor varje månad en skattesänkning?

Jag tycker att man borde svara på dessa frågor. Det är denna prioritering regeringen gör framför att lägga pengar på kommunernas äldreomsorg och framför att sänka skatten för omsorgspersonalen. Undersköterskan får en skattesänkning på bara 150 kronor varje månad. Varför är hon uppenbarligen betydligt mindre värd än ministrarna och deras moderatkompisar enligt regeringen?

Jag anser att det är respektlöst av regeringen att prioritera på det här sättet, fru talman.

Det är inte bara jag som tycker att regeringen prioriterar fel. Man hittar ingen rapport, inget faktaunderlag och inga siffror om äldreomsorgen där det inte nämns att det sker besparingar och nedskärningar inom äldreomsorgen för att regeringen tillför för lite resurser.

Av totalt 60 miljarder kronor i regeringens budget går nästan hälften, 27 miljarder, till skattesänkningar som gynnar rika män i Sverige. Den kvinnodominerade välfärden – vården, skolan och äldreomsorgen – får inte ens en tredjedel av den summan. Varför ska de rikaste i samhället få spendera med de nya skattesänkningarna medan äldreomsorgen tvingas till besparingar och nedskärningar som påverkar både personalen och de äldre, fru talman?

Kommunal varnar för massflykt från äldreomsorgen. Personalen upplever att arbetet är för fysiskt och psykiskt påfrestande, trots att de älskar sina arbetsuppgifter och brinner för att göra skillnad för våra äldre. Det är kronisk underbemanning, låga löner, dåliga arbetsvillkor och dålig arbetsmiljö. Allt fler väljer därför att lämna yrket. De vill till och med gå i pension i förtid på grund av dålig arbetsmiljö.

Om regeringen på riktigt menar att arbetet för jämställdheten i Sverige ska tas på allvar och inte få ett rejält dräpslag ska man ju satsa på våra

Prot. 2024/25:39
28 november

Svar på
interpellationer

välfärdsarbetare så att varje kvinna och varje arbetare i Sverige får en bra lön, en bra arbetsmiljö, bra arbetsvillkor och en god pension – inte satsa på att göra rika män rikare, fru talman.

När äldre personer anpassar sina förväntningar och önskemål efter personalens arbetssituation, som nästan genomgående beskrivs som tidspressad och tung, hamnar de äldre i en beroendesituation i förhållande till personalen. De gör avkall på sina rättigheter, för de ser att personalen har för bråttom eller att det är personalbrist, fru talman. Så här kan vi inte ha det i Sverige.

Är det så här regeringen och äldreminister Anna Tenje vill att äldreomsorgen ska se ut – i Sverige, på 2000-talet? Ta ert ansvar som regering och sluta skylla allt på kommunernas ansvar!

Anf. 113 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Ledamoten ställde i sin interpellation ett flertal frågor som jag försökte besvara inledningsvis under den ganska begränsade tid som stod mig till buds. Jag skulle vilja ta tillfället i akt att ta ett steg tillbaka och se till helheten när det gäller svensk äldreomsorg.

Låt oss till att börja med komma ihåg hur situationen såg ut när regeringen tillträdde. Efter åtta år med en socialdemokratisk regering, som Vänsterpartiet gav sitt stöd, hade vi flera olika samhällsproblem. Äldreomsorgen var definitivt inte ett undantag. Men vi såg även en avstannad tillväxt och en skenande inflation på 10 procent, vilket satte ett högt tryck på kommunernas finanser.

Brister i omsorgens kvalitet var välkända sedan tidigare. Kommunerna hade jobbat med det under en längre tid, men det belystes inte minst under pandemin och i Coronakommissionens rapport. Det handlade om personal som inte talar svenska, otillräcklig medicinsk kompetens och brister i kontinuiteten och samordningen kring äldre. Det var brister som blev välkända men som den dåvarande vänsterregeringen inte förmådde att bemöta.

Sedan jag tillträdde som äldreminister har regeringen bedrivit ett systematiskt arbete för att åtgärda dessa brister, höja omsorgens kvalitet och se till att svenskar kan åldras i trygghet. Vi stöttade kommunerna med statsbidrag samtidigt som vi bekämpade inflationen. Och vi vann den kampen. År 2025 ser nu betydligt ljusare ut för Sveriges kommuner.

Samtidigt genomför vi en rad olika strukturreformer för att stärka just kvaliteten i äldreomsorgen. Jag tillsatte tre utredningar strax efter att jag tillträdde. En handlar om språkrav. Den utredningen tar jag emot i nästa vecka. De andra handlar om stärkt medicinsk kompetens och om stärkt stöd till anhöriga. Dem har jag redan tagit emot, och förslagen bereds nu för fullt i Regeringskansliet.

Samtidigt arbetar vi med att ta fram en ny socialtjänstlag, och vi avsätter medel i budgeten för att införa fasta omsorgskontakter även på äldreboendena.

Vi stöttar där det behövs, och vi stärker där vi kan. Steg för steg skapar vi en tryggare äldreomsorg.

Anf. 114 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Enligt Socialstyrelsens årliga enkät om kvaliteten i äldreomsorgen har kvaliteten fallit de senaste tio åren. Äldreomsorgen är nu,

enligt den årliga enkäten, som sämst på tio år. Och det är något som de äldre uppger; det är de som har besvarat enkäten.

Om äldreminister Anna Tenje och regeringen tycker att äldreomsorgen är en prioriterad fråga, varför har då äldreomsorgen inte blivit betydligt bättre under de senaste två åren än den var åren före? Man kan inte lägga skulden på alla andra. Jag tycker inte att det är ett hederligt sätt att debattera på.

Om äldreomsorgen är en prioriterad fråga, låt oss prata om äldreomsorgen och hur den kan bli bättre.

Jag tänker att vi behöver adressera att de anställda i äldreomsorgen behöver öka med drygt 30 procent, 58 500 personer, fram till 2031 på grund av den demografiska utvecklingen. Ungefär lika många antas gå i pension. Det innebär att sammantaget 111 000 personer behöver anställas, enligt Sveriges Kommuner och Regioner, SKR. Den demografiska utvecklingen på landsbygden kommer också att leda till att personalförsörjningen inom välfärden på landsbygden sätts under press.

Huvudfaktorn är att se till att personalen stannar inom äldreomsorgen och att fler kommer till äldreomsorgen. Hur ska regeringen göra det, när det sker nedskärningar inom alla kommuners äldreomsorg, över hela landet? Det är ganska magstarkt av regeringen att välja att prioritera skattesänkningar för miljarder och åter miljarder till de allra rikaste framför att säkerställa att kommunerna har tillräckliga resurser.

Därför önskar jag få veta ett antal saker från äldreministern. Hur ser äldreministern på en indexering av statsbidragen, så att de kan följa såväl befolknings- som prisutvecklingen? Tillräckliga, stabila och långsiktiga statsbidrag är viktiga för äldreomsorgens kontinuitet. Det var den första saken.

Den andra saken gäller att Vänsterpartiet vill se nationella bemanningsriktlinjer inom äldreomsorgen. Heltid ska vara norm, och allmän visstidsanställning ska avskaffas. Genom att förbättra arbetsvillkoren kan fler lockas tillbaka till yrket och att stanna kvar i äldreomsorgen. På så vis kan personaltätheten öka. Vad anser äldreministern om det?

Den tredje saken, som egentligen nämnts tidigare, gäller den nya studien från Göteborgs universitet som visar att icke vinstdrivande organisationer överlag är bäst på äldreomsorg i Sverige. De organisationerna sysslar nämligen inte med vinstutdelning utan återinvesterar sitt ekonomiska överskott i verksamheten.

Vänsterpartiet anser att vinster i välfärden ska förbjudas och att företagens fria etableringsrätt ska avskaffas. Valfrihet ska gälla för de äldre, inte för vinstdrivande aktörer, fru talman.

Det är jättebra att regeringen har gett Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, i uppdrag att stärka sitt arbete mot oseriösa aktörer inom omsorgen, även om Vänsterpartiet anser att resurserna till Ivo behöver öka. Men privatiseringen har resulterat i många timvikarier, lägre bemanning, hög personalomsättning och sämre löner. Därtill fortsätter de alarmerande rapporterna om vanvård att komma in när det gäller vinstdrivande aktörer.

Anser äldreminister Anna Tenje att vinstuttag på bekostnad av de äldre och personalens arbetsvillkor ska få fortsätta?

Prot. 2024/25:39
28 november

Svar på
interpellationer

Anf. 115 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Interpellanten har lite högt tonläge ibland men ett ändå stort engagemang för äldreomsorgen, och det delar jag.

Jag skyller definitivt inte på någon annan. Det var just det som var poängen. Vi gör stora strukturreformer för att höja kvaliteten i äldreomsorgen. Det är det som jag har prioriterat. I Sverige ska man kunna åldras i trygghet, med respekt för den enskildes delaktighet och valfrihet. Och varje dag ska räknas.

Då måste äldreomsorgen stärkas, bristerna åtgärdas och kvaliteten höjas. Jag tror att jag och interpellanten är helt ense där, fru talman. Men vi skiljer oss åt när det gäller vilka verktyg vi ska använda. Vänsterpartiets lösning är samma som den alltid brukar vara: Höj skatterna rejält, låna ännu mer, gör det mindre lönsamt att arbeta och tro att det ska lösa strukturreformerna.

Sanningen är att det inte alls är lösningen. Det är inte heller det som kommer att lösa äldreomsorgens utmaningar, snarare tvärtom. Vi såg vad låg tillväxt och låg lönsamhet för att arbeta ledde fram till.

Regeringens alternativ är tydligt. Vi gör skillnad på riktigt. Det är strukturreformer som gäller. Vi identifierar bristerna, och vi agerar på dem. Det kan handla om stärkt stöd till anhöriga. Det kan handla om språkkravet, så att äldre kan förstå och göra sig förstådda, eller om stärkt demensvård, för den som möts av den stora krisen i sitt liv och den stora folkhälsoutmaningen.

Vi stärker också arbetslinjen. Vi gör det mer lönsamt att arbeta, inte minst för alla de 400 000 personer runt om i Sverige som i dag kan arbeta men av olika skäl inte gör det utan är arbetslösa. Vi vill också göra det möjligt för dem att vidareutbilda sig och då gärna till något av de många viktiga omsorgsyrenena.

Vi tror på individen, oavsett om det handlar om en medarbetare eller den äldre. Vi tror att individen, alldeles oavsett ålder, vill välja själv. Man vill välja boende och också arbetsgivare. Därför jagar vi de oseriösa aktörerna och sätter dit dem för välfärdsbrottslighet. Det gör vi för att värna valfriheten.

Det interpellanten egentligen föreslår är att äldre ska få välja men inte ha några val att göra överhuvudtaget. För att fler ska kunna få välja var man vill bo och vem som ska utföra hemtjänsten måste man också ha alternativ att välja bland. Då ska de oseriösa aktörerna bort från välfärdssektorn medan vi gärna ser att de som sköter sig och bedriver arbete med kvalitet stannar kvar.

På de här områdena och många fler genomför vi nu stora och små reformer – många bäckar små – för att tillsammans stärka och öka tryggheten för äldre. Tillsammans blir det en helhet som gör skillnad på riktigt för medarbetare i omsorgen, för kommuner men också för anhöriga och framför allt för individen.

Det är bara med ett sådant systematiskt arbete man kan skapa en trygg, individanpassad och kvalitativ omsorg.

Anf. 116 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Jag hade gärna velat få svar på mina frågor. Jag hade konkreta frågor om hur man kan förbättra äldreomsorgen för personalen och för de äldre, men jag har inte fått svar på mina frågor.

Det är väldigt olyckligt att äldreminister Anna Tenje inte vill prata om indexeringen av statsbidragen, för det är exakt detta jag har fått höra om sedan jag tillträdde som Vänsterpartiets talesperson för äldreomsorgsfrågor och jag hör om det från chefer och anställda i kommuner och från fackförbund. Alla pratar om indexeringen av statsbidragen för att kunna planera för framtiden i sina verksamheter. Och det gör man oberoende av vilken regering vi har och vilket styre man har i kommunerna. Denna fråga vill jag faktiskt få svar på.

Samma sak gäller för de nationella bemanningsriktlinjerna. Detta hör vi hela tiden om. Vad anser äldreminister Anna Tenje om dessa?

Vi är helt överens om att oseriösa aktörer behöver försvinna från äldreomsorgen. Men det är ingen slump att väldigt många av de oseriösa aktörerna sysslar med vinstjakt. Jag fick inte heller svar på frågan om vad äldreminister Anna Tenje anser om vinstjakten inom äldreomsorgen?

Jag tänker också på den rapport som Institutet för mänskliga rättigheter tar upp med de åtta uppmaningar som de riktar till regeringen, exempelvis om jämlikhetsdata, om att ta bort den diskriminerande åldersgränsen för personlig assistans och om att se till att styrdokument, allmänna råd och lagstiftning stämmer överens med Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. Detta har heller inte lyfts upp i debatten trots att jag efterfrågat det av äldreministern.

Skulle jag kunna få svar på dessa frågor, eller behöver jag kalla hit äldreministern till ytterligare en debatt?

Anf. 117 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Vi kan gärna ta en debatt om äldreomsorgen en gång till, för jag tycker verkligen att det är en viktig fråga att debattera. Jag är väldigt glad över att debatten äntligen blev av. Nu var det tredje gången som interpellanten lämnade in sin interpellation. Jag har länge sett fram emot den här debatten och är glad att den blev av och tar gärna fler.

Jag och interpellanten är inte ense om särskilt mycket, men jag uppskattar hennes engagemang för äldreomsorgen och tycker att det är välgörande att det kommer fram. Detta var trots allt bara min andra debatt på äldreomsorgsområdet sedan jag tillträdde för två år sedan. Jag brinner för frågorna och ryggar inte tillbaka för en god debatt.

Sveriges äldre förtjänar en trygg och säker äldreomsorg. Skillnaden mellan oss handlar om vem som utför den. Det är enkelt för oppositionen att tycka diverse saker om vad som borde ske och vad som borde genomföras, särskilt om man är vänsterpartist och har lite svårt att genomföra sin politik.

Regeringen driver nu fram stora och små reformer som på riktigt stärker svensk äldreomsorg. Kompetensförsörjning, förstärkt medicinsk kompetens, språkrav, förbättrad demensvård och inte minst starkare stöd till anhängigvårdare är reformer som gör skillnad på riktigt. Vi kommer inte hit med tomma ord över huvud taget.

Vi arbetar nu systematiskt för att åtgärda de brister som framkommit inte minst i Coronakommissionens rapporter för att stärka kvaliteten och förbättra livet för både äldre och alla medarbetare inom äldreomsorgen. Steg för steg stärker vi svensk äldreomsorg.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2024/25:193 om möjlighet till vab för äldre barn med psykisk ohälsa

Anf. 118 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Åsa Eriksson har frågat mig om jag tänker agera för att psykiskt sjuka barn äldre än tolv år, som behöver sina föräldrars hjälp för att kunna besöka till exempel psykolog, ska kunna göra det utan läkarintyg.

Alla barn har rätt till liv och utveckling och bästa möjliga hälsa. Vi vet att psykisk ohälsa ökar bland barn och unga. Den psykiska ohälsan påverkar individer, familjer och anhöriga genom stress, oro och sorg. Därför är psykisk hälsa och suicidprevention ett prioriterat område för regeringen. Regeringens arbete för att säkerställa att de som behöver vård också kan få det inom rimlig tid kräver både långsiktigt och kortsiktigt fokus samt en nära samverkan mellan olika aktörer.

Under 2024, fru talman, har regeringen genomfört kraftfulla satsningar inom området psykisk hälsa och suicidprevention. Ett exempel är en förstärkt satsning på tillgänglighet till barn- och ungdomspsykiatri som omfattar 530 miljoner kronor för 2024. Det är ett historiskt och rekordhøgt belopp. Inför kommande år har regeringen aviserat ytterligare kraftfulla satsningar, som bland annat inbegriper 470 miljoner kronor för 2025 och 850 miljoner kronor för 2026 respektive 2027 för att korta köerna till barn- och ungdomspsykiatri.

Sådana kraftfulla satsningar är helt nödvändiga för att öka det psykiska välbefinnandet och minska riskerna för suicid bland landets unga.

Den tillfälliga föräldrapenningen är av stor betydelse för föräldrar och deras möjligheter att kunna kombinera familjeliv och arbetsliv. Förmånen kan i dag lämnas vid en rad situationer, och barnets ålder är en faktor som påverkar när och under vilka omständigheter och förutsättningar ersättning kan beviljas.

En förälder har rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av ett barn som har fyllt 12 men inte 16 år om det är styrkt att barnet är i behov av särskild tillsyn eller vård till följd av sjukdom eller funktionsnedsättning. Det särskilda vård- och tillsynsbehovet ska då styrkas med ett läkarutlåtande. Om ett barn är allvarligt sjukt behöver föräldern däremot inte lämna in ytterligare intyg om Försäkringskassan sedan tidigare har tillräckligt med underlag för att bedöma rätten till ersättning.

VAB-utredningen (S 2020:14), som har gjort en översyn av reglerna för tillfällig föräldrapenning, har bland annat lämnat förslag som innebär att även tandläkare ska kunna intyga ett barns behov av föräldrarnas närvaro och vård, exempelvis om barnet genomgått en lite mer omfattande tandoperation eller liknande. Utredningens slutbetänkande (SOU 2022:31) *Rätt och lätt – ett förbättrat regelverk för VAB* har remissbehandlats och bereds nu i Regeringskansliet.

I arbetet med eventuella förändringar av regelverket är mitt ingångsvärde att det måste finnas en lyhördhet för att familjer ser olika ut och har olika behov. Det är högt prioriterat för mig att underlätta för familjer att få livspusslet att gå ihop.

Anf. 119 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Debatten har sin upprinnelse i ett möte på Karolinska institutet som jag och statsrådets partikollega Caroline Högstöm var inbjudna till av Försäkringsmedicinska Sällskapet. Det var ett väldigt intressant och bra möte och en jättebra dialog. Vi fick då ett medskick om detta från flera närvarande professioner.

Psykiatriker, psykologer och rehabkoordinatorer vittnade om de stora problem som uppstår för föräldrar till äldre barn med till exempel svår psykisk ohälsa eller funktionsnedsättningar såsom NPF-diagnoser. De måste ha ett läkarintyg för att kunna vabba när de ska följa med barnen på besök hos exempelvis psykolog.

Statsrådet säger i sitt svar att det måste finnas en lyhördhet för att familjer har olika behov. Det låter ju fint och bra, men tänker statsrådet göra något åt det? VAB-utredningen har samlat damm på hennes skrivbord hela mandatperioden. Såvitt jag vet finns inga av VAB-utredningens förslag till förändringar i SD-regeringens budgetproposition.

Problemen med att det krävs läkarintyg för att vabba med äldre barn är framför allt två.

Äldre barn med psykisk ohälsa eller funktionshinder tvingas vänta på att få träffa en psykolog eller kurator om de mår så dåligt att de inte klarar av att ta sig dit på egen hand utan behöver ha sin förälder med – därför att de tvingas vänta på en tid hos en läkare som kan skriva ett läkarintyg. Dessa barn mår alltså dåligt i onödan, utan att få hjälp.

Dessutom riskerar deras tillstånd att förvärras. Det rör sig till exempel, som statsrådet nämnde, om suicidala barn. I värsta fall kan de hinna göra allvar av sina tankar innan de hinner komma till psykolog – det vore fruktansvärt.

Kravet på läkarintyg slukar också en massa dyrbar läkartid i onödan. Både statsrådet och jag vet att det i dag råder brist på läkare och psykiatriker inom svensk sjukvård. Att en ledig tid i läkarens tidbok då ska upptas bara för utfärdande av ett läkarintyg för ett barn som mår dåligt så att föräldern kan vabba är, menar jag, väldigt ineffektivt och slöseri med samhällets resurser i form av dyrbar och viktig läkartid.

Fru talman! VAB-utredningen föreslår att föräldrar till barn mellan 12 och 18 år ska ha rätt till tillfällig föräldrapenning om barnet har ett särskilt tillsyns- eller vårdbehov. Att skippa kravet på läkarintyg skulle hjälpa de berörda familjerna och spara dyrbara resurser i vården.

Jag inser att detta är en fråga som inte ligger allra högst upp på statsrådets dagordning. Det handlar inte om jättemånga barn. Men för de familjer det berör kan detta vara en fråga på liv och död. Jag vädjar därför till Anna Tenje att ta tag i förslagen från VAB-utredningen och se över kravet på läkarintyg. Kan statsrådet lova föräldrarna till barn med funktionshinder eller psykisk ohälsa att lägga fram en proposition med utredningens förslag?

Anf. 120 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Det är väldigt viktiga frågor vi talar om här i dag. Interpellanten var själv inne på den ökade psykiska ohälsan, som om ungdomen i fråga dessutom är suicidal i värsta fall kan leda till fruktansvärda händelser.

Prot. 2024/25:39

28 november

Svar på
interpellationer

Det är också detta som är det största och första problem vi måste sätta igång med att motarbeta. Det gäller den växande psykiska ohälsan – det samhällsproblem som kanske är högst prioriterat just nu. Regeringen lyfter också frågan om psykisk ohälsa till ett prioriterat område, med kraftfulla satsningar på både psykisk hälsa och suicidprevention.

Vi har tyvärr sett en ökad efterfrågan på både psykiatrisk vård och andra former av professionell hjälp. Tydligast är ökningen inom BUP. Sedan 2017 har andelen barn som har varit i kontakt med BUP ökat med 35 procent. I åldrarna 10–17 år har mer än vart tionde barn en psykiatrisk diagnos, och 17 procent av alla tonårsflickor har haft någon form av kontakt med BUP. Aldrig någonsin tidigare har så många barn och unga tagits om hand av barn- och ungdomspsykiatrien som nu.

Detta har givetvis lett till det som interpellanten är inne på: ökade väntetider inom både barn- och ungdomspsykiatrien och vuxenpsykiatrien. Det är en utveckling som regeringen nu avser att vända genom den största riktade satsningen inom detta område någonsin, för att det ska fungera bättre både för barn och unga och för deras familjer.

Vi har dessutom genomfört stora satsningar på primärvården, kompetensförsörjningen och den digitala infrastrukturen inom hälso- och sjukvården, som nog kan vara väl så bra att ha när man kanske ska göra förenklingar och effektiviseringar gällande utlåenden.

Vi har också genomfört satsningar på att öka antalet disponibla vårdplatser och tagit initiativ till att inrätta en statlig nationell vårdförmedling, som kan synliggöra ledig vårdkapacitet mellan regionerna och på så vis korta köerna.

Därutöver har vi avsatt 1,6 miljarder kronor genom en överenskommeelse med Sveriges Kommuner och Regioner under 2024, för att bland annat stödja huvudmännen i arbetet med att utveckla vården vid psykisk ohälsa och korta köerna till vård. Vi genomför också för andra året i rad en förstärkt satsning på tillgängligheten inom barn- och ungdomspsykiatrien, som omfattar 530 miljoner kronor för 2024 – ett rekordhøgt belopp.

Regeringen tar även fram en ny tioårig nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention, utifrån ett underlag från 26 myndigheter. Strategin bereds för närvarande i Regeringskansliet och kommer att presenteras inom kort.

Detta viktiga arbete handlar om att hantera själva roten till problemet när det gäller vård och insatser och den fråga som interpellanten väcker i sin interpellation. Men även den tillfälliga föräldrapenningen är av stor betydelse för föräldrar och deras möjlighet att kombinera familjeliv och arbetsliv. Till detta återkommer jag gärna, fru talman, i mitt nästa inlägg.

Anf. 121 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Det var tur att statsrådet hade den slutklämmen, för jag hörde inte ett ord om att slopa läkarintygskravet för vab när det gäller äldre barn. Jag hörde inget löfte till de berörda familjerna. Jag hoppas att det kommer i statsrådets nästa inlägg.

Låt mig citera en mamma till en pojke. Hon vittnar om hur kravet på läkarintyg kan slå och skriver så här i ett mejl till mig:

”Vår äldste son, med högfungerande autism, erbjöds samtal med psykolog för att förstå sin funktionsnedsättning. Jättebra. Psykologen fanns i Borås. Kollektivtrafik från vår bostadsort till Borås är i stort sett omöjligt.

Jag vabbar därför för att kunna köra honom. Ber psykologen om ett intyg. Psykologen vägrar skriva intyg för hon ansåg att sonen minsann skulle åkt kollektivtrafik. Trots att jag förklarade för henne varför han inte kunde åka kollektivt utan jag var tvungen att köra honom vägrade hon. Jag förlorade en dags lön och kände mig så jäkla dissad som förälder och människa. En dags lön är kanske småpengar för vissa men för mig som arbetade inom LSS kändes förlusten helt klart i plånboken.”

Till saken hör, fru talman, att psykologen, om det nu inte var en psykiatriker, inte har rätt att skriva läkarintyg, så det hade inte hjälpt ens om hen hade skrivit ett intyg.

Vi ska givetvis ha system för att beivra fusk och missbruk. Men de svårt provade föräldrarna till barn med psykisk ohälsa eller funktionshinder behöver inte fler hinder för att kunna hjälpa sina barn till ett bättre liv. Om ett barn eller en ungdom har ångest- eller depressionsproblematik och behöver stöd av föräldern någon enstaka dag, så som det kan vara, måste man först till en läkare för att få ett intyg innan föräldern kan vabba. Och statsrådet vet ju hur lång tid det kan ta innan man får en läkartid.

En psykiatriker skriver:

”Många behandlingar av barn och ungdomar sker med psykologisk behandling, till vilket föräldrarna själva behöver ordna med ledighet om de måste följa med barnet. Inom vården har vi upptäckt att många föräldrar har svårt att lösa detta och deras arbetsgivare klagat över att de inte sköter sitt arbete. Andra arbetsgivare protesterar för att de känner sig tvingade att ge dessa föräldrar betald ledighet som andra inte har rätt till.”

Föräldrar behöver kunna vabba, även efter att barnet fyllt 16 år och utan krav på läkarintyg, för att följa med sitt barn till en behandlare för psykologisk behandling.

Så, än en gång: Tänker statsrådet ta initiativ för att läkarintyg inte ska behövas för vab när det gäller äldre barn?

Anf. 122 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Rätt till tillfällig föräldrapenning gäller ju i ett stort antal situationer när barnet är sjukt eller har en funktionsnedsättning. Föräldrar kan till exempel få tillfällig föräldrapenning för svikt eller sjukdom hos barnets ordinarie vårdare, läkarbesök, tandläkarbesök, besök hos barnavårdscentral samt deltagande i vissa kurser för att lära sig vårda barnet. Ersättning kan även lämnas i samband med barnets födelse och adoption.

Huvudreglerna är, som vi talat om här flera gånger nu, att man kan använda den tillfälliga föräldrapenningen fram till dess att barnet fyllt tolv år. Men i flera situationer går det också att få ersättning även för äldre barn. Om barnet exempelvis är allvarligt sjukt och det råder fara för livet kan man beviljas ersättning till dess att barnet är 18 år.

Det rapporterades i bland annat *Ekot* förra veckan om ökat uttag av tillfällig föräldrapenning för barn i högstadietiden. Det rör sig ofta om synnerligen allvarliga sjukdomar som åtstörningar och depression. Det nämndes också i inslagen. Att i de fallen styrka vård- och tillsynsbehovet med ett läkarutlåtande borde inte vara omöjligt utan sannolikt görbart, särskilt mot bakgrund av att regeringen nu gör historiska satsningar på bland annat barn- och ungdomspsykiatri för att bistå och hjälpa just drabbade unga, barn och deras anhöriga. Man måste också komma ihåg att när ett barn är allvarligt sjukt behöver föräldern inte lämna in ytterligare intyg om

Försäkringskassan sedan tidigare har tillräckligt med underlag för att bedöma rätten till ersättning.

Våra socialförsäkringssystem bygger till stor del på förtroende och att individer är ärliga och uppriktiga i sina ansökningar. Det är också så vi har utformat dem i väldigt hög utsträckning. Samtidigt vet vi att vad gäller den tillfälliga föräldrapenningen betalas 800 miljoner kronor felaktigt ut varje år. Det kan handla om regelrätta bidragsbrott. Det är inga småsummor.

Fru talman! Det här kan exempelvis ställas mot den historiska satsningen på 530 miljoner kronor till bup, där antalet felaktiga utbetalningar och bidragsbrott bara inom vab är 800 miljoner. De som har rätt till ersättning ska få ersättning. Det är oerhört centralt och viktigt, men det är också viktigt att tillse att det går rätt och riktigt till och att vi har skyddsmekanismer i systemet så att det inte utnyttjas.

Fru talman! Det är trots allt så att 15–20 miljarder kronor årligen beräknas gå till bidragsbrottslighet och felaktiga utbetalningar. Det är pengar som hade kunnat göra väldigt stor nytta någon annanstans, till exempel hos barn- och ungdomspsykiatri eller för den delen som stöd till familjer som drabbats av antingen psykisk ohälsa eller andra sjukdomar.

Nyligen tog statsrådet Camilla Waltersson Grönvall emot en promemoria från en utredning som bland annat föreslår att föräldrar som deltar i insatser i öppna former beslutade av en socialnämnd i syfte att stödja sitt barn ska få tillfällig föräldrapenning. Det är ytterligare ett steg i frågan om hur den tillfälliga föräldrapenningen ska kunna användas på ett utökat sätt. Det är också en fråga som jag och interpellanten har diskuterat tidigare. Vi har dessutom andra frågor.

Fru talman! Min ambition är att ta ett helhetsgrepp om den här frågan och återkomma kring förändringar i den tillfälliga föräldrapenningen.

Anf. 123 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag noterar att statsrådet inte heller den här gången kommer med något löfte till de berörda familjerna om att hon kommer att ta initiativ till att skipa kravet på läkarintyg för vab när det gäller äldre barn. Det gör mig besviken, och det gör säkert också många andra besvikna.

Fru talman! Det förvånar mig att statsrådet inte verkar lita på professionen. Här har vi psykiatrer, psykologer och rehabkoordinatorer som vittnar om att kravet på läkarintyg för vab när det gäller äldre barn ställer till stora problem för de sjuka barnen, deras föräldrar och föräldrarnas arbetsgivare. Det stjäl värdefull läkartid som hade kunnat gå till att behandla och utreda barn i stället för att skriva ut läkarintyg.

Jag är besviken över att statsrådet inte kan ge bättre besked, men jag gissar att det här inte är en tillräckligt högt prioriterad fråga för statsrådet. Om hon i sitt sista anförande kan komma med ett löfte framför jag väldigt gärna det till Försäkringsmedicinska Sällskapet och de föräldrar som har hört av sig till mig.

Anf. 124 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Tack till interpellanten för interpellationen och den här välgörande debatten!

Som jag sa inledningsvis har VAB-utredningen lämnat förslag om att ytterligare utvidga rätten till tillfällig föräldrapenning så att föräldrar kan få ersättning för fler situationer jämfört med enligt dagens regelverk. Slut-

betänkandet innehåller även förslag som möjliggör att exempelvis tandläkare ska kunna styrka ett barns särskilda vård- och tillsynsbehov.

Som jag var inne på i slutet av mitt tidigare anförande har Camilla Waltersson Grönvall dessutom tagit emot en promemoria från en utredning som föreslår att föräldrar som deltar i insatser i öppna former beslutade av en socialnämnd i syfte att stödja sitt barn också ska kunna få tillfällig föräldrapenning. Det är just för att man ska kunna ta sitt ansvar som förälder och vara delaktig i barnets resa tillbaka. De förslagen är ytterligare steg när det gäller frågan om hur den tillfälliga föräldrapenningen skulle kunna användas. Vi har tidigare här i kammaren även diskuterat föräldrar som behöver ta ledigt från sina arbeten för att instruera skolpersonal om man exempelvis har ett barn med diabetes.

Fru talman! Min ambition är helt enkelt att ta ett helhetsgrepp om den tillfälliga föräldrapenningen och se hur den kan förändras och användas på många olika sätt så att den kommer ännu fler föräldrar till del och framför allt fler barn till del.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2024/25:39
28 november

Svar på
interpellationer

§ 17 Svar på interpellation 2024/25:200 om statliga bidrag och den offentliga debatten

Anf. 125 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Nima Gholam Ali Pour har frågat mig om jag avser att verka för att organisationer som direkt eller indirekt mottar statliga bidrag inte ska ägna sig åt skambeläggning av personer som deltar i den offentliga debatten samt om jag avser att verka för att organisationer som direkt eller indirekt mottar statliga bidrag inte ska begränsa det demokratiska samtalet.

Inledningsvis vill jag understryka att ett starkt civilsamhälle är en grundbult i den svenska demokratin. Stödet till föreningslivet bidrar till att ge alla människor samma grundläggande möjlighet att vara aktiva i civilsamhället och på så sätt vara delaktiga i det svenska samhället. En central princip i politiken för det civila samhället är att beakta civilsamhällets självständighet och oberoende, vilket bland annat uttrycks genom att värna en hög andel generella icke styrande statsbidrag.

Samtidigt är det viktigt för regeringen med moderna och rättssäkra villkor för statlig bidragsgivning. I våras beslutade regeringen om propositionen *Statens stöd till trossamfund och civilsamhället – enhetliga och rättssäkra villkor* (prop. 2023/24:119). I propositionen föreslog regeringen ett nytt demokrativillkor för statligt stöd till trossamfund och stöd ur Allmänna arvsfonden.

Regeringen gjorde även bedömningen att ett likalydande demokrativillkor som det som föreslås för stöd ur Allmänna arvsfonden bör gälla för övrig statlig bidragsgivning som riktar sig till civilsamhället, om det inte är obehövligt.

Riksdagen beslutade i juni i år att anta förslagen i propositionen (bet. 2023/24:KrU7 rskr. 2023/24:271). Utifrån detta pågår en översyn av relevanta förordningar i Regeringskansliet.

Anf. 126 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Jag har ställt en fråga som berör hur RFSL – en organisation som nästan helt och hållet finansieras av staten och skattebetalarna – skambelägger personer som råkar ha en annan åsikt än RFSL.

Självfallet kan man håna, skambelägga och vara allmänt elak i debatten om man så önskar. Det är upp till var och en, men det blir ett problem om en verksamhet betar sig på det sättet när den är finansierad av skattebetalarna. Då innebär det att staten är med och främjar en verksamhet som egentligen begränsar en mångfald av åsikter, och det är mycket problematiskt i demokratier.

Det exempel jag använder mig av i min interpellationsfråga är ett pris som RFSL Stockholm delar ut och som kallas Rosa tisteln. Det är ett pris som varje år går till en person eller organisation som under året har gjort något som RFSL uppfattar har varit negativt för hbtqi-personers rättigheter.

RFSL skriver på sin hemsida att priset kan tilldelas någon som aktivt har motarbetat hbtqi-gemenskapens rättigheter, uttryckt homofobi eller transfobi, missgynnat hbtqi-personer eller varit feg eller likgiltig inför hbtqi-personers rättigheter. Det är med andra ord ett pris där organisationer eller personer pekas ut som homofober.

En och annan kan tycka att det är bra att homofober pekas ut offentligt, men de som pekas ut är ju inte homofober. Under åren har både Dagens Nyheter och Aftonbladet fått detta pris, och såväl borgerliga som socialdemokratiska ministrar har fått det. Priset har även gått till Sverigedemokraterna, Högsta domstolen och migrationsdomstolen.

Det handlar om ett pris till en person eller en organisation som tydligt pekas ut för att aktivt ha motarbetat hbtqi-personers rättigheter, men om man tittar på vilka som har fått priset genom åren och vad motiveringen har varit ser man att det ofta handlar om personer som på ett politiskt plan inte håller med RFSL.

Många av dem som har tagit emot priset har under flera år arbetat för mänskliga rättigheter, men eftersom de inte håller med RFSL i vissa frågor hängs de ut som homofober.

Ett oberoende samhälle ska kritisera makthavare så som det vill. Det får vara elakt. Men nu har RFSL beslutat att inte vara oberoende. Om staten skulle dra tillbaka sina medel från RFSL skulle 92 procent av RFSL:s intäkter försvinna. Utan statens stöd skulle endast en bråkdel av RFSL:s verksamhet finnas kvar.

RFSL är alltså inte en oberoende organisation, utan staten finansierar större delen av dess verksamhet. Därmed bär också staten ett ansvar för att RFSL inte med olika metoder tystar andra röster, vilket är vad de årligen gör genom det pris som de delar ut.

Det är viktigt att staten tar sitt ansvar och ser till att de verksamheter som finansieras av staten inte begränsar demokratin.

Anf. 127 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Det är tydligt att jag och interpellanten har väldigt olika syn på vad som kan tänkas begränsa demokratin.

Som jag sa i mitt inledande anförande ser jag det som en styrka i Sverige att vi har ett starkt civilsamhälle. Vi har många civilsamhällesorganisationer som gör ett otroligt betydelsefullt arbete. Många av dessa organisationer får statliga bidrag. Samtidigt ägnar de sig åt ganska omfattande kritik, ibland mot mig, ibland mot oppositionen och ibland mot enskilda personer.

Jag tycker att det skulle vara en farlig väg att gå att begränsa utrymmet för civilsamhället genom att villkora pengar till civilsamhället utifrån den kritik som man kan tänkas rikta utifrån de intressen som man företräder.

Fru talman! Utöver den generella bild som jag vill trycka på vill jag säga att statsbidrag i allmänhet fördelas av myndigheter utifrån förordningar som innehåller bestämmelser för bidragen. Det är också myndigheterna som ansvarar för uppföljning av bidragen. Jag vill vara tydlig med att jag har fullt förtroende för myndigheternas förmåga att hantera både bidragsbeslut och uppföljning.

(Applåder)

Anf. 128 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Det är stor skillnad på kritik mot makthavare och offentlig förnedring, vilket är vad RFSL ägnar sig åt.

Det här året delades Rosa tisteln ut till Agnes Wold. Hon råkade ha en annan åsikt i frågan om en ny konststillsörighetslag. Hon framförde sina åsikter i Expressen och argumenterade för sin sak. Hon var inte ensam om att vara kritisk till lagen. Frågan diskuterades i sex timmar här i riksdagens kammare. Flera läkare var kritiska till lagen.

Många personer hade synpunkter, precis som man får ha i en demokrati. Men RFSL valde ut Agnes Wold som en person som skulle stigmatiseras offentligt och pekas ut som fientlig mot hbtqi-personer. Motiveringen var att hon hade en åsikt i en fråga som rätt många personer har en åsikt i.

Det blir märkligt när en statsfinansierad organisation skambelägger människor för deras åsikter. Dessutom är det inga extrema åsikter utan åsikter som finns bland både sakkunniga och folkvalda politiker. Det är tydligt att det handlar om att tysta vissa människor som inte tycker som RFSL. Vad vi då har är inte längre en verksamhet som främjar och stöder hbtqi-personer, utan då har vi i stället en organisation som bedriver lobbyism för vissa åsikter. Denna lobbyism finansieras av staten.

Den första frågan som uppstår är: Vad är syftet med sådan lobbyism? Vad är syftet med en organisation som vill begränsa mångfalden av åsikter i samhället? Varför skulle staten vilja finansiera något sådant? Jag skulle till och med säga att det är farligt med ett sådant förfarande.

Det är en sak att partier som har stöd bland svenska folket får partistöd för att bedriva politisk verksamhet, men hur rättfärdigar man att skattemedel går till organisationer som inte har brett folkligt stöd, som bedriver aggressiv lobbyism och som försöker tysta sina meningsmotståndare?

Om skattemedel ska användas för opinionsbildning ska det ju stärka demokratin, inte begränsa den, och det får absolut inte bli praxis att människor som bara yttrar sin åsikt hängs ut som dåliga människor av en statsfinansierad organisation. Det är ju indirekta påtryckningar från staten på olika individer för att de råkar ha en viss åsikt.

Man måste ha i åtanke att detta har pågått i mer än 35 år. Rosa tisteln delades ut första gången 1986. RFSL:s verksamhet har varit finansierad av staten rätt länge, och under flera decennier har man fortsatt att skambelägga olika personer och organisationer som bara velat säga sin åsikt i en demokrati.

Det är inte rätt. Även inom hbtqi-frågor finns det olika perspektiv och synpunkter. Det finns nyanser. RFSL står inte för en sanning som alla måste anpassa sig till. Det verkar de själva inte förstå när de år efter år ägnar sig åt offentlig skambeläggning.

Det är faktiskt inte för mycket begärt att kräva att RFSL slutar att försöka tysta människor, med tanke på att man får 92 procent av sina intäkter från skattebetalarna. Där tycker jag att statsrådet har en skyldighet att förtydliga att verksamhet som finansieras av skattemedel inte ska verka för att människor blir rädda för att yttra sina åsikter.

Anf. 129 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag tänker inte upprepa det jag sa i mitt förra anförande. Min syn är att det är viktigt att vi har ett civilsamhälle som har stort utrymme att rikta kritik åt flera olika håll och att detta är en viktig del i demokratin. Att man riktar kritik mot någon, menar jag, är inte samma sak som att man försöker tysta någon.

När det gäller statsbidrag är det klart att det är skattebetalarnas pengar och att vi behöver ha ett regelverk som bestämmer vad vi ska lägga skattemedel på. Just därför är jag glad att vi nu har en översyn av villkoren utifrån demokrativillkor. Det är nämligen viktigt att vi inte ger statsbidrag till organisationer som försöker driva på i en riktning som inte ligger i linje med grundläggande värderingar om mänskliga rättigheter, jämställdhet, hbtqi och så vidare. Den lagstiftningen tycker jag att det är viktigt att vi går fram med.

Regeringen tycker dock att vi ska ha ett starkt civilsamhälle och att civilsamhället fortfarande ska kunna driva på i frågor. Det ska kunna kritisera och vara aktivt mot både makthavare och andra personer, och det ska kunna uttrycka konkret kritik.

(Applåder)

Anf. 130 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för samtalet i dag.

Man brukar säga att polarisering är ett stort problem i samhället. Jag skulle nog säga att polariseringen är symtomet på ett problem, inte själva problemet. Det grundläggande problemet är att man har slutat prata med och i stället demoniserar varandra. Man har olika epitet som man sätter på olika personer och organisationer, och sedan slutar man samtala. Det är uppenbart att vi under dessa förutsättningar får ett polariserat samhälle.

Jag anser att staten inte borde bidra till ett polariserat samhälle. RFSL:s pris Rosa tisteln, som varje år pekar ut människor och organisationer som homofober, är ett renodlat bidrag till polariseringen i samhället. Det blir ingen diskussion eller samtal, utan man förklarar helt enkelt att en viss person eller organisation är homofob på grund av hans eller hennes åsikter. Det är ingenting som borde stödjas med skattemedel.

Vi får också polarisering när en organisation som RFSL tror sig stå för en viss sanning. Verkligheten är mer komplicerad än så. Vi måste kunna ha diskussioner där en mångfald av åsikter kommer fram; det är så man gör i en demokrati. Demokratins spelregler måste också accepteras av organisationer som finansieras av skattemedel.

Min förhoppning är att RFSL nästa år inte delar ut ett pris vars enda syfte är att förnedra den som mottar priset. Jag hoppas också att statsrådet kan vara tydlig med att organisationer som tar emot statliga bidrag ska stärka demokratin, inte begränsa den.

Jag har faktiskt ingenting emot kritik, men offentlig förnedring av enskilda personer och organisationer är något helt annat.

Anf. 131 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Det här har varit en debatt som har tydliggjort att vi helt enkelt har olika syn på frågan, och den typen av debatter behövs också. Jag vill därför tacka för debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2024/25:207 om brister i hanteringen av asbest

Anf. 132 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Johanna Haraldsson har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att säkerställa att reglerna för hantering av asbest efterlevs. Hon har också frågat mig vilka initiativ som planeras för att säkerställa att arbetstagare som kan exponeras för asbest får rätt utbildning och skyddsutrustning och vilka regelskärpningar jag och regeringen planerar i samband med implementeringen av det nya asbestdirektivet.

Jag vill börja med att tacka interpellanten för angelägna frågor om ett ämne som vid felaktig hantering kan vara livsfarligt. Regeringen ser mycket allvarligt på uppgifterna om misstänkt fusk och brott vid arbete med asbest och att människor blir utnyttjade på den svenska arbetsmarknaden.

En viktig del i den nuvarande arbetsmiljöstrategin (skr. 2020/21:92) är den utvidgade nollvisionen, som utöver arbetsplatsolyckor handlar om arbetsrelaterad dödlighet på grund av till exempel längre sjukdom, cancer och suicid. Resultaten från Arbetsmiljöverkets redovisning av ett regeringsuppdrag om asbest (A2022/00995), som lämnades i början av 2023, beaktas i arbetet med nollvisionen. Arbetsmiljöverket tar årligen fram en åtgärdsplan för att genomföra arbetsmiljöstrategin i samverkan med arbetsmarknadens parter. Asbest ingår i det arbete som Arbetsmiljöverket har med i sin åtgärdsplan.

Det är alltid arbetsgivaren som har det huvudsakliga ansvaret för att arbetstagarna har en säker och hälsosam arbetsmiljö enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) och Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Här ingår att arbetstagarna har den utbildning som krävs och den personliga skyddsutrustning som är nödvändig.

Prot. 2024/25:39
28 november

Svar på
interpellationer

Enligt det EU-direktiv om asbest som antogs under det svenska EU-ordförandeskapet 2023 har gränsvärdet för asbest sänkts avsevärt – se Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2668 av den 22 november 2023 om ändring av direktiv 2009/148/EG om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för asbest i arbetet. För närvarande arbetar Arbetsmiljöverket med att genomföra asbestdirektivet genom ändringar i myndighetens föreskrifter.

Anf. 133 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Att andas in asbestdamm kan orsaka allvarliga skador på lungorna och leder till livshotande sjukdomar som cancer. Därför är användningen av asbest förbjuden i Sverige sedan 1982.

Trots det riskerar arbetare att exponeras för det livsfarliga dammet när äldre byggnader rivs eller renoveras. Varje år dör 270 personer för att de har utsatts för asbestdamm under sitt arbetsliv. Just för att det här mineralet är så farligt har vi strikta regler för hur det ska hanteras, för att skydda människor från de hälsorisker som uppstår när asbestfibrer frigörs.

Sveriges Radios *Ekot* har rapporterat om allvarliga brister på arbetsplatser där asbest förekommer. Enligt deras rapportering kritiserade Arbetsmiljöverket under förra året över 200 asbestrivningar för att företagen inte följde gällande regler och inte skyddade arbetarna tillräckligt. Flera företag har haft så stora problem att uppfylla kraven att de till och med fått sina tillstånd indragna.

Trots att företagen har så stora brister har 21 av 28 företagare vars bolag har stoppats ändå fått fortsätta att utsätta sina arbetare för livsfara, visar *Ekots* granskning. Det görs genom att till exempel flytta verksamhet till andra företag eller snabbt söka nya tillstånd. En stor majoritet av de bolag som fick nya tillstånd efter förbuden fortsatte också att missköta sig. Granskningen visar även att Arbetsmiljöverket har gett tillstånd till företag som egentligen är detsamma som ett företag som man har dragit tillbaka tillståndet för. Det är ett företag med samma personal och samma rutiner, ägare och arbetsutrustning – bara under ett annat namn.

Samma företag som har utsatt arbetarna för allvarliga hälsorisker får alltså fortsätta, med myndigheternas tillstånd. För mig låter det helt sjukt. Vad gör statsrådet för att stoppa det här orimliga agerandet från myndighetens sida?

I en rapport från Arbetsmiljöverket som regeringen fick 2023 framkommer att det finns stora brister också i kvaliteten på de utbildningar som krävs för att arbetstagare ska ha tillräcklig kunskap för att skydda sig själva och andra och över huvud taget få hantera asbest. Det finns ingen kontroll på kvaliteten på utbildningarna. Arbetsmiljöverket menar att arbetstagare, trots att de kan uppvisa utbildningsintyg, ändå saknar relevanta – ibland rent grundläggande – kunskaper om att hantera asbest och vilken skyddsutrustning man behöver.

Därför lyfte man i rapporten från Arbetsmiljöverket fram behovet av ett system för kvalitetssäkring av utbildningarna och av att enbart godkända företag ska få ge utbildningarna. Man lyfte också fram att en extern aktör borde få ansvar för kunskapstest, examination och utbildningsintyg – lite som Trafikverkets ansvar för körkortsproven.

Man efterfrågade även en särskild utredning för att få på plats ett register över godkända utbildare och över dem som faktiskt har genomgått en sådan utbildning med godkänt resultat. När kommer statsrådet att tillsätta den utredningen och göra någonting alls för att få ordning och reda bland de livsviktiga asbestutbildningarna?

Prot. 2024/25:39
28 november

Svar på
interpellationer

Anf. 134 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Som vi fick höra av ledamoten Haraldsson har detta varit ett problem i många årtionden. På 60- och 70-talet var kunskapen väldigt låg. Man visste inte riktigt vad man råkade ut för eller vad man hanterade, och man kände framför allt inte till konsekvenserna.

År 2024 vet vi mycket väl hur farligt detta är och hur det ska hanteras, men trots det ser vi dessa brister. Framför allt i den granskning som *Ekot* har gjort, som redogjordes för här, framkom det vilka allvarliga och omfattande brister som finns ute på arbetsplatserna när det gäller sanering.

När de här bristerna framkom och man fick denna kunskap – när man såg hur allvarligt detta var och vilka sjukdomar det har lett till – blev man mer medveten. Det är dock ingenting vi kan ta för givet. Vi ser brister i utbildningarna. Som ett konkret exempel på det vittnar bland annat en rörmokare som har varit i branschen i ungefär ett år om att personen inte alls har fått den kunskapen i skolan. Detta är alltså i dag, 2024.

Bristerna som framkommer är allvarliga. Det är allvarligt att människor inte har kunskapen utan bara misstänker att det är byggdamm när det är så allvarligt som det kan vara med asbest.

I statsrådets svar kunde vi höra att man har gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att genomföra asbestdirektivet. Det är bra, men jag saknar ändå ambitioner från regeringen när det gäller att genomföra direktivet och att det ska införas enligt myndigheternas föreskrifter. Varför har regeringen inte skickat med några ambitioner – och en inriktning för vad man vill – till Arbetsmiljöverket? Det finns omfattande brister, och det behöver finnas minst lika omfattande ambitioner från regeringens håll för att man ska få rätsida på detta.

Vi socialdemokrater ifrågasätter om det här är tillräckligt, framför allt eftersom Arbetsmiljöverket självt har fått väldigt hård kritik i *Ekots* granskning. Vad tänker regeringen och statsrådet göra åt det?

Statsrådet har sagt att man inte utesluter några åtgärder. Det är bra, men vilka är åtgärderna? Var finns de omfattande initiativ från regeringen som står i proportion till de omfattande brister som har framkommit, inte minst den senaste veckan?

Anf. 135 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag vill verkligen tacka interpellanten och ledamoten för att de tar upp denna viktiga fråga. Det som har kommit fram i *Ekots* granskning är horribelt. Precis som interpellanten anförde har vi ett väldigt strikt regelverk när det gäller asbestsanering, och det har vi av en anledning. Detta är ett väldigt skadligt ämne som orsakar svår sjukdom och död.

Ekots granskning visar att det pågår ett omfattande kringgående av det regelverk vi har, som syftar till att skydda arbetstagare mot exponering för asbest. Med anledning av granskningen hade jag på morgonen i dag ett möte med generaldirektören för Arbetsmiljöverket för att djupdyka i denna

fråga. Jag kan börja med att konstatera att jag och generaldirektören var helt överens om att det är väldigt positivt att denna granskning har gjorts och att detta har kommit fram i ljuset. Vi var också helt överens om att det inte ska gå till på det här sättet, med ett omfattande kringgående av regelverket.

Självklart blir en fysisk person som har ett bolag som har fått tillståndet indraget på grund av brister i hanteringen inte mer lämpad att hantera asbest för att den startar ett nytt bolag eller flyttar över verksamheten till ett annat befintligt bolag. Detta behöver vi såklart komma till rätta med.

I mitt möte med Lars Lööw påpekade jag vikten av att vidta åtgärder skyndsamt för att komma till rätta med detta och täppa till luckorna. Varje dag som går med dessa luckor i regelverket innebär en reell risk för människors liv och hälsa.

Generaldirektören berättade om myndighetens arbete och att man har satt igång ett arbete med åtgärder. En del är sådant som kan genomföras på kort sikt, till exempel översyn av it-system för att få bättre rutiner.

Vi pratade om utbildningarna och vad som behöver göras för att detta ska fungera på ett bättre sätt. Vi pratade också om implementeringen av asbestdirektivet – här pågår arbete hos Arbetsmiljöverket.

Vi pratade såklart även om att tillståndsprocesserna behöver ses över så att sådant här inte ska kunna hända. Arbetsmiljöverkets ledning har sagt att de kommer att göra en djupdykning i detta för att se om det är någonting som brister i det som de själva kan styra över eller om det krävs åtgärder från regeringens sida för att täppa till denna lucka.

Jag kommer såklart att ha tät kontakt med Arbetsmiljöverkets ledning för att se i vilken mån regeringen behöver agera. Som jag sa tidigare är detta någonting som verkligen brådskar.

Anf. 136 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det är ju väldigt glädjande att hon har tagit detta på så stort allvar och haft samtal med generaldirektören.

Jag är ändå orolig för att vi inte gör tillräckligt och för att regeringen inte tar tillräckligt stort ansvar för detta. När myndigheten nu jobbar med ett implementera nya regler och gränsvärden finns det ett gyllene tillfälle att rätta till sådant som inte funkar i dag. Då behöver myndigheten få i uppdrag från regeringen att göra förändringar utöver minimidirektivet. Det uppdraget måste som sagt komma från regeringen.

Finns det ambitioner från statsrådets och regeringens sida att ge detta uppdrag till myndigheten, och vad är det i så fall? Statsrådet säger att vi måste komma till rätta med det här. Frågan är: Hur? Vilka åtgärder tänker man sätta igång med?

Att myndigheten låter företag som utsätter anställda för livsfara fortsätta att riva asbest är ju inget annat än ett stort svek och helt horribelt, precis som statsrådet säger. Bristerna i hanteringen av asbest på svenska arbetsplatser är omfattande. Det är tydligt att varken företagen eller myndigheten tidigare har tagit dessa risker på tillräckligt stort allvar.

Paulina Brandberg är ju ansvarig minister. Att ha ansvar betyder att man behöver ta ansvar och agera när något inom ens ansvarsområde verkligen har havererat, vilket jag menar att hanteringen av asbest har gjort.

För att detta ska bli mer precist vill jag gärna att statsrådet säger vad hon ska göra för att komma åt de uppenbara bristerna i hanteringen av asbest. Ser hon att det är dags att agera nu?

De utbildningar som ska ge arbetstagarna kunskap nog för att skydda sig själva och andra har ju stora brister. Det här är ingen ny fråga för statsrådet. Jag undrar varför statsrådet inte har agerat tidigare när hon har haft rapporten från Arbetsmiljöverket på sitt bord i två år.

Man kan föreställa sig hur det skulle vara om det fungerade likadant med körkortsutbildningarna som det gör med asbestutbildningarna och vem som helst kunde utfärda körkort utan vare sig körkortsprov eller uppkörning. När tänker regeringen och statsrådet gå vidare med att se till att vi får ordning och reda i utbildningsledet när det gäller asbesthantering?

Anf. 137 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret, även om det var i minsta laget med tanke på *Ekots* granskning av de omfattande bristerna. Det finns en utredning med ett antal förslag, och som vi har beskrivit under debatten har asbest varit ett arbetsmiljöproblem under lång tid. Det borde alltså inte vara något nytt för vare sig Arbetsmiljöverket eller statsrådet. Ett samtal med generaldirektören för berörd myndighet är väl det minsta man kan förvänta sig, men vilka initiativ tar regeringen utöver det? Vilka uppdrag ges? Vilka beslut behöver fattas för att få de omfattande åtgärder som krävs på plats?

Fru talman! Byggbranschen är hårt ansatt. Den utsätts för arbetslivskriminalitet, och bara för något år sedan stod vi här i kammaren och diskuterade dödsolyckorna i denna bransch. Regeringens initiativ var då så knapphändiga att Socialdemokraterna med flera partier lade fram ett utskottsinitiativ för att få tillräckliga åtgärder på plats. Men inget har gjorts. Kan vi förvänta oss detsamma när det gäller asbest? Den leder också till döden – det tar bara längre tid. Vad tänker regeringen göra? Vilka beslut ska man fatta? Tänker man göra något åt dessa utbildningar? Om regeringen inte gör något kommer Socialdemokraterna att behöva hjälpa till att ta initiativ.

Anf. 138 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Mötet jag hade med Arbetsmiljöverkets generaldirektör syftade till att ge svar på många av de frågor som ställs i denna debatt: Vad är det som felar, och hur kan vi se till så att det inte felar på detta sätt? Vi måste givetvis också säkerställa att det finns en samsyn om att det är oacceptabelt att reglerna kringgås.

Jag önskar att jag här och nu hade haft färdiga svar på exakt vilka åtgärder som behöver vidtas för att täppa till luckorna. Jag har inte de svaren i dag, men det pågår ett skyndsamt arbete med att reda ut vilka åtgärder som behöver vidtas för att vi inte ska kunna ha denna situation i Sverige. Regeringen kommer givetvis att behöva vidta de åtgärder som krävs för att människor inte ska utsättas för asbest och därmed drabbas av sjukdom och död.

Precis som påpekades pågår en implementering av asbestdirektivet. Under det svenska EU-ordförandeskapet drev jag själv på för att vi skulle få en allmän inriktning i EU:s ministerråd så att detta direktiv skulle kunna

Prot. 2024/25:39
28 november

Svar på
interpellationer

antas inom EU. Detta lyckades vi också med, vilket var en av de stora vinsterna under det svenska ordförandeskapet. Nu håller detta oerhört viktiga direktiv som sagt på att implementeras, och i denna process behöver vi givetvis se till att alla frågor som rör arbetstagares exponering för asbest hanteras.

Något jag också pratade med Arbetsmiljöverkets generaldirektör om är att frågan rör mer än bara asbest. I *Ekots* granskning framkom att det förekommer kringgående av regelverket för tillstånd för asbesthantering, och då ställer man sig frågan om andra regler för tillståndsprcesser som är till för att skydda arbetstagares liv och hälsa också kringgå. Även detta behöver vi ha med oss i vårt arbete. Asbest är jätteallvarligt, men det finns också annat som är allvarligt och som vi behöver hantera i vårt fortsatta arbete.

Anf. 139 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! I samband med implementeringen av asbestdirektivet kommer det en del nya krav på att fler ska få utbildning och att de också ska ha intyg. Men problemet kvarstår. Det finns ingen kontroll av utbildningsanordnarna, och även i fortsättningen kommer vi inte att veta om den person vars namn står på intyget har genomgått utbildningen eller har de livsviktiga kunskaper som krävs för att på ett säkert sätt arbeta med asbest.

Regeringen måste agera och se till att företag som inte bryr sig om arbetarnas säkerhet inte får fortsätta. Det är inte rimligt att företag som äventyrar sina anställdas liv och hälsa får fortsätta att driva företag och utsätta sina anställda för risk. Det är regeringen och ansvarig minister som kan se till att myndigheten ändrar sitt arbetssätt och sätter svenska arbetares hälsa och säkerhet framför företagets intressen. Det är regeringen som måste ta initiativ för att städa upp i utbildningsledet.

Om inte regeringen agerar för att städa upp i branschen måste riksdagen ta initiativet. Vi socialdemokrater är beredda att agera för att stärka säkerheten på svenska arbetsplatser – och givetvis inte bara när det gäller asbest.

(Applåder)

Anf. 140 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag vill från regeringens sida vara mycket tydlig. De aktörer som inte är lämpliga att hantera asbest ska inte heller hantera asbest. Det är den utgångspunkt vi behöver ha och jobba utifrån. Det är också det som kommer att vara vägledande i regeringens arbete framåt i denna fråga.

Jag kommer att ha fortsatt tät dialog med Arbetsmiljöverket i alla frågor som rör asbest, såsom utbildning, tillståndsgivning, tillsyn och det regelverk Arbetsmiljöverket följer.

Jag hoppas att vi kan hitta åtgärder för att lösa problemen på kort sikt och att vi givetvis också kan ta itu med de bakomliggande problemen som framkommer i *Ekots* granskning.

Tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 141 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Azra Muranovic har frågat mig om det svenska stödet till arbetare och fackliga organisationer i Ukraina och hur jag och regeringen motiverar minskningen av stödet till Union to Union och andra civilsamhällsorganisationer som verkar för arbetarnas rättigheter i Ukraina och internationellt, hur jag och regeringen avser att säkerställa att arbetare och fackliga organisationer i Ukraina får det stöd de behöver för att kunna bidra till en rättvis återuppbyggnad av landet och vilka konkreta åtgärder jag och regeringen planerar att vidta för att säkerställa att fackliga organisationer kan fortsätta sitt arbete med att stärka arbetarnas rättigheter och säkra demokratiska strukturer i Ukraina.

Sverige står bakom Ukrainas kamp för att vinna kriget och därefter vinna freden. Regeringen har gjort Ukraina till den största mottagaren av bilateralt svenskt bistånd. I budgetpropositionen för 2025 har regeringen aviserat att öka det biståndsfinansierade stödet till Ukraina till att omfatta minst 5,6 miljarder kronor per år 2025–2028.

Ekonomisk utveckling och uppbyggnad kräver investeringar och hållbara företag, och det förutsätter givetvis goda arbetsvillkor.

I *Strategi för Sveriges uppbyggnads- och reformsamarbete med Ukraina 2023–2027*, som genomförs av bland annat Sida, står uttryckligen att verksamheten ska bidra till produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor. Särskild vikt läggs vid utsatta gruppers ekonomiska deltagande, och dessa grupper omfattar kvinnor, unga och internflyktingar.

Som en del av regeringens reformagenda för biståndet beslutade regeringen i september om en ny strategi och genomförandemodell för Sveriges utvecklingssamarbete med det civila samhället 2025–2029. Vi möjliggör nu för fler civilsamhällsorganisationer att ha direktavtal med Sida för att bidra till att en ökad andel av stödet ska nå lokala civilsamhällsorganisationer i partnerländer. Strategin ska bidra till ett stärkt civilsamhälle i låg- och medelinkomstländer för en framtid bortom biståndet. Det är nu Sidas ansvar som genomförande myndighet att fatta beslut om operationalisering, inklusive vilka partner som kan få stöd inom den.

Genom Sida stöds också det fackliga utvecklingssamarbetet genom Internationella arbetsorganisationen (ILO). Genom stödet bidrar Sverige till att avlägsna hinder för mer produktiv och anständig sysselsättning för kvinnor i Ukraina genom att bland annat utarbeta nya former för barnomsorg, stödja kvinnliga entreprenörer och stödja Ukrainas regering och relevanta myndigheter i genomförandet av nyligen antagna lagar på området.

Sverige är även verksamt genom biståndet till Ukraina inom EU:s 19:e förhandlingskapitel gällande socialpolitik och sysselsättning. För att uppfylla EU:s krav inom kapitlet krävs anpassning till internationella och europeiska standarder vad gäller arbetsrätt, däribland krav på jämställdhet, säker arbetsmiljö, rätt till facklig anslutning och skydd mot diskriminering. Genom att stödja Ukraina att leva upp till de krav som ställs för ett framtida EU-medlemskap stöder Sverige också arbetarnas rättigheter.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 142 AZRA MURANOVIC (S):

Fru talman! Jag vill först börja med att tacka bistånds- och handelsministern för svaret och för att ha belyst regeringens satsning på Ukraina som den största mottagaren av bilateralt svenskt bistånd. Det följer den tidigare socialdemokratiska regeringens utstakade väg. Det är otroligt viktigt att vi fortsätter att hålla i och hålla ut efter Rysslands fullskaliga invasion.

Det är också glädjande att höra om ambitionen att bidra till återuppbyggnad och ekonomisk utveckling i Ukraina samt att stärka utsatta gruppers deltagande i arbetslivet, och särskilt ungas och kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Men det finns fortfarande många frågor som förblir obesvarade när det gäller fackliga organisationer och arbetarnas rättigheter.

Fru talman! Ukraina står inför enorma utmaningar. Återuppbyggnaden av ett land som varit utsatt för ett brutalt anfallskrig kräver inte bara ekonomiska resurser utan också ett rättvisetänkande som sätter människor och deras rättigheter i centrum.

Det är här de fackliga organisationerna spelar en avgörande roll. De är en röst för arbetarna, och det är arbetarna som kommer att bära den tyngsta bördan av återuppbyggnaden. Men trots detta framgår det inte av ministrers svar att stödet till dessa organisationer inte är prioriterat på samma sätt som tidigare.

Jag noterar att regeringen hänvisar till ILO och EU:s reformkapitel för arbetsrätt som viktiga inslag i biståndet. Det håller jag med om. Men de är indirekta och långsiktiga. Vi vet att arbetarna i Ukraina kommer att behöva omedelbart stöd och tekniskt och konkret stöd just nu för att säkerställa att deras rättigheter skyddas här och nu, särskilt när landet är mitt uppe i en kris och där regeringen har centraliserat makten på grund av omständigheterna och kriget.

Det tidigare stödet till Union to Union, som har en tydlig inriktning på att stärka fackliga organisationer, har spelat en nyckelroll i att ge konkreta verktyg för att skapa bättre arbetsvillkor i Ukraina. Genom att minska detta stöd riskerar vi att försvaga en redan utsatt grupp.

Regeringen har uttryckt en vilja att stärka lokala civilsamhällesorganisationer. Därför kvarstår min fråga: Hur säkerställer vi att denna övergång inte leder till att etablerade fackliga aktörer förlorar resurser och inflytande?

I och med Ukrainas ambition att bli medlem i EU finns en unik möjlighet att stärka arbetarnas rättigheter genom förhandlingarna om inträdeskrav. Men jag undrar hur regeringen säkerställer att de ukrainska fackföreningarnas röster tas på allvar i denna process och att de inte bara blir symboliska.

Det är viktigt för Sverige som förespråkare för arbetsrätt, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar att aktivt arbeta för att fackliga organisationer är en del i förhandlingarna och att deras krav inkluderas i reformarbetet.

Jag vill därför ställa följande frågor till ministern:

Hur säkerställer regeringen att stödet till fackliga organisationer fortsätter att vara ett prioriterat område inom det svenska biståndet till Ukraina?

Anser biståndsministern att det tomrum som Union to Union nu lämnar efter sig kommer att fyllas av de andra internationella aktörer som är på plats och som själva säger att Union to Union krävs?

Har man gjort en konsekvensanalys av vad det innebär att säga upp stödet och avtalet med Union to Union?

Prot. 2024/25:39
28 november

Svar på
interpellationer

Anf. 143 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Regeringen håller på att lägga om den svenska biståndspolitiken. En viktig del är att vi just har gjort Ukraina till den största motparten av svenskt bilateralt bistånd.

En annan del av omläggningen av Sveriges biståndspolitik handlar om den nya strategin och genomförandemodellen för Sveriges utvecklings-samarbete med det civila samhället. Det är en viktig del av omställningen.

Genom den nya strategin möjliggör vi nu för fler civilsamhällesorga-nisationer att ha direktavtal med Sida för att bidra till att en ökad andel av stödet ska nå just lokala civilsamhällesorganisationer i partnerländer och däribland Ukraina.

Vi är övertygade om att vi med den modellen bidrar till att bygga livs-kraftiga civilsamhällen för en framtid bortom biståndet. Sida är nu mitt uppe i just att operationalisera den modellen och den stora reformen.

Verksamheten inom den nya civilsamhällesstrategin ska så långt som möjligt ha en inriktning i enlighet med regeringens biståndspolitiska prio-riteringar, exempelvis fattigdomsbekämpning genom jobbskapande, goda arbetsvillkor, handel och utbildning.

I processen för strategin har Sida nu bjudit in 50 civilsamhällesorgani-sationer att inkomma med fullständiga ansökningar till februari 2025. Union to Union är en av de organisationerna. Det är Sida som har ansvaret att bedöma vilka civilsamhällesorganisationer som kan och som kommer att få stöd.

En annan viktig del av regeringens biståndspolitik är att inte se bistånd och handel som två separata spår utan att i stället försöka att hitta synergier mellan de två delarna. I Ukraina är det särskilt viktigt eftersom inga bi-ståndsmedel i världen kommer att kunna möta Ukrainas omfattande och långsiktiga behov.

Bistånd är ett värdefullt verktyg för att bekämpa fattigdom. Men för att skapa välstånd i Ukraina behövs även privata investeringar, marknadseko-nomi och entreprenörskap. Den ukrainska regeringen liksom internatio-nella partner arbetar kontinuerligt för att stimulera ukrainskt företagande och utländska investeringar i landet.

Sverige arbetar såklart också med detta. Vi har till exempel i budget-propositionen för 2025 föreslagit en ökad volym för exportkreditgarantier för Ukraina och en ökad budget för Swedfund som kan användas för för-studier och investeringar. Sedan förra året har vi också ett handelskontor i Kiev.

Genom Sveriges nya biståndspolitik bryter regeringen nu ny mark när det gäller att hitta synergier med den viktiga handelspolitiken. Vi arbetar för att säkra kvalitet, effektivitet och transparens. Vi möter stor uppskatt-ning för vår ansats inte minst i Ukraina.

Jag tror att även Socialdemokraterna i grund och botten kan hålla med om att den gamla ordningen inte var särskilt bra. I den gamla strategin var det 17 civilsamhällesorganisationer som år ut och år in fick dela på 1,8 miljarder kronor utan att det var tillräckligt transparent och utan konkurrens från andra. Där kan nu fler organisationer få direktavtal med Sida. Beloppen i strategin är på samma nivå som i den gamla strategin.

Anf. 144 AZRA MURANOVIC (S):

Fru talman! Jag noterar att statsrådet tyvärr inte svarade konkret på mina frågor vad gäller konsekvensanalys och hur tomrummet ska fyllas.

I denna tid av osäkerhet måste vi försäkra oss om att stödet till Ukraina inte bara handlar om investeringar och ekonomiska resurser utan också om att bygga ett samhälle där rättvisa, jämställdhet och anständiga arbetsvillkor är en självklarhet. Det gäller särskilt när vi lägger in så mycket pengar för en återuppbyggnad.

Det är viktigt att Sverige tar en ledande roll i att bidra till Ukrainas framtid, inte minst genom att säkerställa att landet blir en stabil och rättvis demokrati. Men jag kan inte låta bli att känna en viss oro över att en så central aktör som de fackliga organisationerna och deras avgörande roll i denna process inte fått tillräckligt fokus i svaret.

Ukrainas återuppbyggnad kommer, som jag sa tidigare, att kräva mer än bara pengar. Det kräver ett starkt socialt och demokratiskt fundament där arbetarnas rättigheter skyddas och där deras röster får höras. Fackliga organisationer spelar en avgörande roll i att skapa anständiga arbetsvillkor, bekämpa ojämlikheter och, faktiskt, stärka demokratin. Men genom att minska stödet till Union to Union eller genom att säga upp avtalet har regeringen skickat en signal som oroar många av oss i arbetarrörelsen men också i Ukraina.

Jag skrev i interpellationen att jag var i Ukraina i oktober och träffade en hel del av de fackliga aktörerna. De larmar om det här, och de är väldigt oroliga för vad som kommer att hända framåt.

Det är positivt att regeringen vill öka stödet till Ukraina och att frågor om arbetsvillkor finns med i strategin, men dessa initiativ saknar det direkta och specifika stöd som Union to Union tillhandahöll. Det finns en risk att denna förändring lämnar ett tomrum som varken ILO eller EU:s reformkapitel kan fylla, särskilt när det gäller det akuta behovet av stöd till fackliga organisationer i Ukraina här och nu.

Ett framtida EU-medlemskap är en central del av Ukrainas återhämtningsarbete och återuppbyggnad; det kommer vi inte ifrån. Men det är också en unik möjlighet att integrera arbetarnas rättigheter och fackligt inflytande i de reformer som landet behöver genomföra. Hur säkerställer regeringen att de fackliga organisationernas röster tas på allvar i de kommande förhandlingarna?

Vi får inte glömma att Ukraina står inför en enorm arbetsmarknadskris. Nyligen hörde vi att elnätet slogs ut på många håll i Ukraina, och det kommer att drabba många arbetare, många företag och många civila över huvud taget.

Om vi inte stärker upp detta finns det risk för exploatering, bristande arbetsmiljö och försvagade arbetsrättsliga strukturer. Det här behöver vi ta på allvar.

Jag vill därför fråga bistånds- och handelsministern: Hur arbetar regeringen tillsammans med EU för att garantera att Ukrainas arbetsmarknadsreformer vid ett framtida EU-medlemskap inte bara gynnar arbetsgivar sidan utan också värnar om arbetarnas rättigheter och det fackliga inflytandet?

Och vad gör regeringen för att säkerställa att de fackliga organisationerna i Ukraina inte bara får vara med i samtalet utan också har tillräckliga resurser för att få ett inflytande och effektivt kunna delta i både återuppbyggnadsprocessen och EU-förhandlingarna?

Anf. 145 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag vill understryka att genom den nya civilsamhällsstrategin kommer fackliga organisationer i Ukraina fortsatt att kunna finansieras av biståndsmedel, men med ökad transparens, effektivitet och pluralism.

Det betyder inte att tidigare samarbetspartner, däribland Union to Union, inte kommer att kunna erbjudas nytt stöd. Däremot ska ansökningsförfarandet öppnas upp för att fler organisationer ska få chansen att kunna bidra till biståndsmålen. I grund och botten borde det här vara någonting positivt för Union to Union, som slipper gå via en av de 17 på förhand valda organisationerna utan i stället kan ha ett direktavtal med Sida.

Sverige har sedan 90-talet stött fackliga organisationer i Ukraina genom Union to Union, som samarbetar med de fyra största fackliga centralorganisationerna i Ukraina och deras lokala fackliga partner. Stödet till Ukraina har handlat om att stödja facklig verksamhet som bygger på demokratiska principer och deltagande.

I regeringens biståndsstrategi för Ukraina ingår ekonomisk utveckling som ett särskilt prioriterat område och att verka för anständiga arbetsvillkor och produktiv sysselsättning. Sverige är även, som nämnts tidigare, verksamt genom biståndet till EU:s förhandlingskapitel som gäller socialpolitik och sysselsättning. För att uppfylla EU:s krav inom kapitlet krävs anpassning till internationella europeiska standarder i fråga om arbetsrätt, däribland krav på jämställdhet, säker arbetsmiljö, rätt till facklig anslutning och skydd mot diskriminering.

Sverige har varit väldigt tydligt i sitt stöd till Ukrainas EU-närmande. Också på detta område får vi från Sveriges sida mycket uppskattning när vi möter våra ukrainska motparter. Sverige arbetar självklart aktivt genom biståndet för att stödja Ukrainas arbete just för att lagstiftningen ska kunna anpassas till EU:s regelverk.

Anf. 146 AZRA MURANOVIC (S):

Fru talman! Om vi menar allvar med att bygga ett starkt demokratiskt och rättvist Ukraina, vilket vi behöver göra för att också stärka EU, måste arbetarnas rättigheter och fackliga organisationer tas på största allvar.

Jag vill påpeka att fackföreningarna i Ukraina också är en del av den demokratiska strukturen, som jag sa i mitt förra inlägg. De kan motverka oligarkernas inflytande, de kan motverka korruption och de kan stärka arbetarnas röster.

Minskad finansiering eller brutna avtal kan undergräva denna roll, särskilt när den fackliga rörelsen redan står inför utmaningen att manövrera i ett konfliktdrabbat samhälle. Om facken förlorar sitt manövreringsutrymme kan det leda till ökade sociala spänningar, vilket i sin tur kan försvåra investeringar och förlänga perioden med Ukrainas ekonomiska instabilitet.

Fru talman! Jag vill därför uppmana regeringen att garantera att stödet till fackliga organisationer förblir en prioritet inom svenskt bistånd till Ukraina även om finansieringsmodellen förändras.

Jag vill uppmana regeringen att säkerställa att fackliga organisationer inkluderas i samtal om arbetsmarknadsreformer och EU-förhandlingar inte bara som symboliska aktörer utan som verkliga påverkanspartner.

Jag vill också uppmana regeringen att se över möjligheterna att återinföra ett mer direkt stöd och ett långsiktigt stöd till organisationer som just Union to Union, som har en lång tradition av att stärka fackliga rörelser globalt.

Ett Ukraina där arbetarnas röster är starka är också ett Ukraina som är redo för EU-medlemskap och långsiktig demokrati. Sverige har en möjlighet att leda utvecklingen, och det vore synd om vi missade chansen.

Anf. 147 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Som sagts tidigare fortsätter regeringen att verka för goda arbetsvillkor i Ukraina, bland annat genom just strategin för utvecklings-samarbete med det civila samhället.

Att ha kvar den gamla strategin som den såg ut var inte ett alternativ. Att det var 17 stycken organisationer som fick en särskild ställning till Sida har kritiserats av stora delar av civilsamhället. Det är till och med så illa att vi inte ens är säkra på att det gamla systemet var helt lagligt och förenligt med de regelverk som gäller exempelvis jäv som vi har i Sverige.

Sverige kommer såklart fortsatt att stötta Ukraina på alla sätt som vi bara kan, militärt, humanitärt, utvecklingsmässigt och genom civilsamhällets organisationer.

Sedan Rysslands fullskaliga invasion i februari 2022 har Sverige bidragit med 57,8 miljarder kronor, varav militärt stöd utgör ungefär 48,4 miljarder medan det civila stödet är på 9 miljarder kronor. Det här är ett betydande stöd för Ukraina, såklart även långsiktigt för att stötta det återuppbyggnadsarbete och EU-reformarbete som ligger framför landet.

Som jag har sagt flera gånger tidigare har bistandsmyndigheten Sida valt ut 50 civilsamhällesorganisationer som ska inkomma med fullständiga ansökningar till februari 2025. Union to Union är en av dessa organisationer, men det är Sida som självständig myndighet som har ansvaret att bedöma vilka civilsamhällesorganisationer som får stöd inbetalt.

Jag tycker att den nya modellen är mycket bättre än den gamla modellen, där vissa organisationer hade en särställning till Sida. Jag hoppas att Socialdemokraterna i grund och botten delar den synen på den nya strategin.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Bordläggning

Prot. 2024/25:39
28 november

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2024/25:59 En modern straffrättslig preskriptionslagstiftning

2024/25:63 Infektion med marburgvirus och ändring i smittskyddslagen

2024/25:65 Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen

EU-dokument

COM(2024) 497 Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2011/16/EU om administrativt samarbete i fråga om beskattning

Motioner

med anledning av prop. 2024/25:49 En ny ordning för asylsökandes boende

2024/25:3263 av Tony Haddou m.fl. (V)

2024/25:3266 av Anders Ygeman m.fl. (S)

2024/25:3269 av Annika Hirvonen m.fl. (MP)

med anledning av skr. 2024/25:40 Riksrevisionens rapport om SiS särskilda ungdomshem

2024/25:3265 av Martina Johansson m.fl. (C)

2024/25:3267 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP)

§ 21 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 27 november

2024/25:237 Ny förköpslag för att motverka organiserad brottslighet

av *Ingela Nylund Watz* (S)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2024/25:238 Risk för legalisering av barnäktenskap i Irak

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)

till utrikesminister *Maria Malmer Stenergård* (M)

2024/25:239 Regeringens prognoser för svensk ekonomi

av *Mikael Damberg* (S)

till finansminister *Elisabeth Svantesson* (M)

2024/25:240 Bristen på anstaltsplatser

av *Pontus Andersson Garpvall* (SD)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2024/25:241 Förbud mot listräntor

av *Mikael Damberg* (S)

till statsrådet *Niklas Wykman* (M)

2024/25:242 Kostnadsökningarnas effekter för svenska barnfamiljer

av *Mikael Damberg* (S)

till finansminister *Elisabeth Svantesson* (M)

§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 27 november

2024/25:507 Översyn av spridningstillstånden

av *Rickard Nordin* (C)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2024/25:508 Ökad skuldsättning hos personer med funktionsnedsättning

av *Nadja Awad* (V)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2024/25:509 Kartläggning av insatsen daglig verksamhet och dess koppling till arbetsmarknaden

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:510 Stöd för mikroproduktion av förnybar el

av *Denis Begic* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:511 Vårt fotografiska arv

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

§ 23 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 27 november

2024/25:448 Blockering av tillgången till olicensierade spelbolags webbplatser

av *Azadeh Rojhan* (S)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

2024/25:449 Åtgärder mot svartarbete

av *Niklas Karlsson* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:460 EU:s agerande gentemot Georgien

av *Azra Muranovic* (S)

till statsrådet Jessica Rosencrantz (M)

2024/25:454 Upprätthållande av sanktionerna mot Ryssland

av *Tomas Eneroth* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:450 Brister hos kliniker som utför skönhetsingrepp och injektioner

av *Karin Rågsjö* (V)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:451 Replokaler för barn och ungdomar

av *Louise Thunström* (S)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

2024/25:452 Arbetsförmedlingens tillgänglighet och service
av *Serkan Köse* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:453 Hot mot Sveriges gröna omställning
av *Olle Thorell* (S)
till försvarsminister Pål Jonson (M)

2024/25:458 Samöre med antidemokratiska grupperingar
av *Helena Lindahl* (C)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:456 Litauens anmälan av Belarus till ICC
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:457 Venezuelas nyvalde president Edmundo González Urrutia
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:455 Regeringens åtgärder mot arbetslösheten
av *Olle Thorell* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:459 Finansieringen av trafikavtalen
av *Malin Östh* (V)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:461 Stressrelaterad psykisk ohälsa hos kvinnor
av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:462 Sveriges roll i att bidra till fred och stabilitet i Etiopien
av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:468 Försäljningen av AB Svensk Bilprovning
av *Marianne Fundahn* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:469 Avgifter för särskilt anordnad provning i gymnasiet
av *Camilla Hansén* (MP)
till utbildningsminister Johan Pehrson (L)

2024/25:463 Hotet mot den småskaliga vattenkraften
av *Rickard Nordin* (C)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:466 Ersättningar till jordbruket för förlorade värden vid ledningsdragningar
av *Rickard Nordin* (C)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:467 Svenska kraftnäts ansvar för marksnål teknik, ökade risker och ersättning för förluster
av *Rickard Nordin* (C)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:470 Förtryck av demokratiaktivister i Hongkong
av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:471 Ostlänkens sträckning genom Linköping och Skäggetorp
av *Johan Andersson* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:472 Underlättande av bankbyte

av *Tomas Eneroth* (S)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

2024/25:481 Statens ansvar vid förvaltare

av *Laila Naraghi* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:473 Högkostnadsskyddet för läkemedel

av *Karin Rågsjö* (V)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:474 Verksamhetsbidrag till teaterproduktioner

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

2024/25:475 Ursprungsmärkning av kött på restaurang

av *Anna-Caren Säterberg* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:482 Stopp för nyrekrytering till kriminella gäng genom obligatorisk fältverksamhet

av *Azra Muranovic* (S)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2024/25:479 Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete för global jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter 2022–2026

av *Linnéa Wickman* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

§ 24 Kammaren åtskildes kl. 18.49.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 12.04,

av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.16,

av andre vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 111 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Meddelande om parentation	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 4 Anmälan om faktrapomemoria	2
§ 5 Ärende för hänvisning till utskott	2
§ 6 Genomförande av det nya blåkortsdirektivet	2
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2024/25:SfU6	2
Anf. 1 MAGNUS RESARE (M)	2
(Beslut fattades under § 10.).....	3
§ 7 En rätt för licenshavare att behandla uppgifter om	
lagöverträdelser.....	3
Kulturutskottets betänkande 2024/25:KrU2	3
(Beslut fattades under § 10.).....	3
Ajournering.....	4
Återupptaget sammanträde.....	4
§ 8 Frågestund.....	4
Anf. 2 TALMANNEN.....	4
<i>Resurser till skolan</i>	<i>4</i>
Anf. 3 PAULA ÖRN (S)	4
Anf. 4 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	4
Anf. 5 PAULA ÖRN (S)	5
Anf. 6 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	5
<i>Rätten till ledsagning.....</i>	<i>5</i>
Anf. 7 MONA OLIN (SD)	5
Anf. 8 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON	
GRÖNVALL (M).....	5
Anf. 9 MONA OLIN (SD)	6
Anf. 10 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON	
GRÖNVALL (M).....	6
<i>Skattesänkningar och socialtjänsten.....</i>	<i>6</i>
Anf. 11 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	6
Anf. 12 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON	
GRÖNVALL (M).....	6
Anf. 13 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	7
Anf. 14 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON	
GRÖNVALL (M).....	7
<i>Politisk samverkan om AI</i>	<i>7</i>
Anf. 15 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	7
Anf. 16 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	7
Anf. 17 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	8
Anf. 18 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	8
<i>Försvarsmakten och havsbaserad vindkraft</i>	<i>8</i>
Anf. 19 JAN RIISE (MP)	8
Anf. 20 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	9
Anf. 21 JAN RIISE (MP)	9
Anf. 22 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	9

<i>Det nordiska försvarssamarbetet</i>	10
Anf. 23 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	10
Anf. 24 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	10
Anf. 25 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	10
Anf. 26 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	10
<i>Folkhögskolorna</i>	11
Anf. 27 ROLAND UTBULT (KD).....	11
Anf. 28 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	11
Anf. 29 ROLAND UTBULT (KD).....	11
Anf. 30 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	11
<i>Användningen av AI i Sverige</i>	12
Anf. 31 HELENA GELLERMAN (L)	12
Anf. 32 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	12
Anf. 33 HELENA GELLERMAN (L)	12
Anf. 34 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	13
<i>Informationsplikt för skolpersonal</i>	13
Anf. 35 LINUS SKÖLD (S).....	13
Anf. 36 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	13
<i>Utvisning som påföljd vid bötesbrott</i>	14
Anf. 37 LUDVIG ASPLING (SD).....	14
Anf. 38 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	14
Anf. 39 TALMANNEN	14
<i>Chat control och Sveriges digitala motståndskraft</i>	14
Anf. 40 ULRIKA LILJEBERG (C)	14
Anf. 41 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	15
<i>AI och globala klyftor</i>	15
Anf. 42 JACOB RISBERG (MP).....	15
Anf. 43 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	15
<i>En nationell demensstrategi</i>	16
Anf. 44 MATS SANDER (M)	16
Anf. 45 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	16
<i>Mindre barngrupper i förskolan</i>	16
Anf. 46 MATHIAS BENGTSSON (KD).....	16
Anf. 47 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	17
<i>Yrkeskurser på grundskolenivå</i>	17
Anf. 48 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S).....	17
Anf. 49 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	17
<i>Barn som förs utomlands</i>	18
Anf. 50 SARA GILLE (SD).....	18
Anf. 51 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	18
<i>AI-kommissionens förslag</i>	18
Anf. 52 PETER OLLÉN (M)	18
Anf. 53 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	18
<i>Effektivisering av myndigheter</i>	19
Anf. 54 LARRY SÖDER (KD).....	19
Anf. 55 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	19
<i>Tandvårdsreformen och kompensation till regionerna</i>	20

Anf. 56 DZENAN CISIJA (S).....	20	Prot. 2024/25:39
Anf. 57 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON		28 november
GRÖNVALL (M).....	20	
<i>Myndigheternas riskmedvetenhet</i>	20	
Anf. 58 GÖRAN HARGESTAM (SD)	20	
Anf. 59 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	21	
<i>AI-fusk inom högre utbildning</i>	21	
Anf. 60 OSKAR SVÄRD (M).....	21	
Anf. 61 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	21	
<i>Digital inkludering</i>	22	
Anf. 62 GUNILLA SVANTORP (S)	22	
Anf. 63 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	22	
<i>En nationell databas för orosanmälningar</i>	22	
Anf. 64 CARITA BOULWÉN (SD)	22	
Anf. 65 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON		
GRÖNVALL (M).....	23	
<i>Fortsatt stöd till Ukraina</i>	23	
Anf. 66 HELENA BOUVENG (M)	23	
Anf. 67 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	23	
<i>HVB-hem som drivs av gängkriminella</i>	24	
Anf. 68 ANNA VIKSTRÖM (S).....	24	
Anf. 69 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON		
GRÖNVALL (M).....	24	
<i>Myndighetsanställdas politiska ställningstaganden</i>	25	
Anf. 70 ROBERT STENKVIST (SD).....	25	
Anf. 71 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	25	
<i>Försäljning av svenska ubåtar till Polen</i>	25	
Anf. 72 LENA JOHANSSON (S)	25	
Anf. 73 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	25	
<i>Reklam riktad till barn</i>	26	
Anf. 74 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	26	
Anf. 75 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	26	
<i>Kort- och långsiktigt arbete med AI</i>	27	
Anf. 76 EVA LINDH (S)	27	
Anf. 77 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	27	
Ajournering	27	
Återupptaget sammanträde	27	
§ 9 Beslut om ärende som slutdebatterats den 27 november	28	
UU6 Nationell säkerhetsstrategi	28	
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens		
sammanträde	29	
SfU6 Genomförande av det nya blåkortsdirektivet	29	
KrU2 En rätt för licenshavare att behandla uppgifter om		
lagöverträdelse	29	
Ajournering	29	
Återupptaget sammanträde	29	
§ 11 Svar på interpellation 2024/25:181 om förlängd skolplikt	30	
Anf. 78 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	30	

Anf. 79 PAULA ÖRN (S).....	30
Anf. 80 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	31
Anf. 81 PAULA ÖRN (S).....	32
Anf. 82 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	32
Anf. 83 PAULA ÖRN (S).....	33
Anf. 84 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	33
§ 12 Svar på interpellation 2024/25:206 om konsekvenser av neddragningar på studieförbunden	34
Anf. 85 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	34
Anf. 86 KALLE OLSSON (S)	34
Anf. 87 KARIN SUNDIN (S).....	36
Anf. 88 TOMAS ENEROTH (S)	37
Anf. 89 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	38
Anf. 90 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	39
Anf. 91 KALLE OLSSON (S)	39
Anf. 92 KARIN SUNDIN (S).....	40
Anf. 93 TOMAS ENEROTH (S)	41
Anf. 94 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	42
Anf. 95 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	42
Anf. 96 KALLE OLSSON (S)	43
Anf. 97 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L).....	43
§ 13 Svar på interpellation 2024/25:133 om rätt till tolk i vården	44
Anf. 98 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	44
Anf. 99 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	44
Anf. 100 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	45
Anf. 101 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	46
Anf. 102 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	47
Anf. 103 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	48
Anf. 104 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	48
§ 14 Svar på interpellation 2024/25:188 om informationsplikt inom sjukvården	49
Anf. 105 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	49
Anf. 106 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	49
Anf. 107 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	50
Anf. 108 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C).....	50
Anf. 109 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	51
Anf. 110 ANDRE VICE TALMANNEN	51
Ajournering.....	51
Återupptaget sammanträde.....	51
Ajournering.....	51
Återupptaget sammanträde.....	51

§ 15 Svar på interpellation 2024/25:160 om brister i

Prot. 2024/25:39

äldreomsorgen 52

28 november

Anf. 111 Statsrådet ANNA TENJE (M) 52

Anf. 112 NADJA AWAD (V) 53

Anf. 113 Statsrådet ANNA TENJE (M) 54

Anf. 114 NADJA AWAD (V) 54

Anf. 115 Statsrådet ANNA TENJE (M) 56

Anf. 116 NADJA AWAD (V) 56

Anf. 117 Statsrådet ANNA TENJE (M) 57

§ 16 Svar på interpellation 2024/25:193 om möjlighet till vab**för äldre barn med psykisk ohälsa 58**

Anf. 118 Statsrådet ANNA TENJE (M) 58

Anf. 119 ÅSA ERIKSSON (S) 59

Anf. 120 Statsrådet ANNA TENJE (M) 59

Anf. 121 ÅSA ERIKSSON (S) 60

Anf. 122 Statsrådet ANNA TENJE (M) 61

Anf. 123 ÅSA ERIKSSON (S) 62

Anf. 124 Statsrådet ANNA TENJE (M) 62

§ 17 Svar på interpellation 2024/25:200 om statliga bidrag**och den offentliga debatten 63**

Anf. 125 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L) 63

Anf. 126 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) 64

Anf. 127 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L) 64

Anf. 128 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) 65

Anf. 129 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L) 66

Anf. 130 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) 66

Anf. 131 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L) 67

§ 18 Svar på interpellation 2024/25:207 om brister i**hanteringen av asbest 67**

Anf. 132 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L) 67

Anf. 133 JOHANNA HARALDSSON (S) 68

Anf. 134 SOFIA AMLOH (S) 69

Anf. 135 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L) 69

Anf. 136 JOHANNA HARALDSSON (S) 70

Anf. 137 SOFIA AMLOH (S) 71

Anf. 138 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L) 71

Anf. 139 JOHANNA HARALDSSON (S) 72

Anf. 140 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L) 72

§ 19 Svar på interpellation 2024/25:204 om stödet till**arbetare och fackliga organisationer i Ukraina 73**

Anf. 141 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M) 73

Anf. 142 AZRA MURANOVIC (S) 74

Anf. 143 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M) 75

Anf. 144 AZRA MURANOVIC (S) 76

Anf. 145 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M) 77

Anf. 146 AZRA MURANOVIC (S) 77

Anf. 147 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M) 78

§ 20 Bordläggning 79**§ 21 Anmälan om interpellationer 79**

§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar	80
§ 23 Anmälan om skriftliga svar på frågor	80
§ 24 Kammaren åtskildes kl. 18.49.	82